

manuel moreno

lina ódena

lluita de dona

ISBN: 978849353428-8

9 788493 534288

DL: B-48871-2008

www.fpereardiaca.org

Av Portal de l'Àngel, 42, 2n A
08002 Barcelona
Tel. 935114458

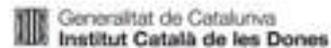
Edita:

Perla, 31 bxs.
08012 Bxs.
www.DeBarris.com

Col·lecció d'altres Núm. 21

Amb la col·laboració de:

Imprimeix:
Creacions Gràfiques Canigó

Índex

Presentació	5
A manera d'introducció i agraïments.....	9
Antecedents	11
La Segona República.....	13
L'ingrés al PCE.....	15
Les joventuts comunistes	21
Abandonament del sectarisme	31
La creació del Partit Comunista de Catalunya (PCC)	35
El I Congrés del PCC	43
El Front Únic i les Aliances Obreres	47
Antecedents dels fets d'octubre	51
Els Fets d'Octubre	55
La crisi a la direcció del PCC	59
A la UJCE.....	65
La guerra i la mort	69
Cronologia d'articles periodístics de Lina Ódena.....	73
Escrits de Lina Ódena	75
Testimonis.....	117
Poemes a Lina Ódena.....	138
Bibliografia.....	157

Presentació

Amb un llenguatge directe, amè, proper i incisiu, en Manuel Moreno ens apropa a la vida de la Lina Ódena, una heroïna republicana. I ho fa sense complexos, criticant el que s'ha de criticar amb un estil desenfadat i políticament incorrecte.

Aquesta és molt més que una part de la història real dels i les comunistes, sense adulteracions ni maquillatges estètics, molt més que una època concreta de la memòria històrica del període republicà i la Guerra Civil. És un capítol inseparable, amb valor específic propi, de la lluita per la llibertat, per la democràcia, de milers i milers de dones i homes que van lligar la seva vida, de manera incondicionalment solidària, a la dels explotats i oprimits.

Lina Ódena, lluita de dona està construït en base als principals successos històrics de l'època i la seva afectació al partit comunista i, molt especialment, a la nostra protagonista Lina Ódena. Un dels passatges on més s'atura i que tracta amb més deteniment és la joventut, com s'organitzava i quines

eren les seves inquietuds, només així s'entén un personatge com el de la Lina Ódena, una dona arrelada al seu temps i en determinats aspectes més avançada políticament i socialment que el seu partit i els seus camarades. La Lina tenia clar que només hi hauria avanços socials si es treballava sense sectarismes, fixant-se als problemes i necessitats de la joventut i amb una concepció clara del fet nacional.

La Lina Ódena és la història de la lluita d'una dona jove a la Segona República i la Guerra Civil, la maduresa d'una dona en l'organització de la resistència i la lluita, sense perdre en cap moment les seves conviccions, sense perdre la seva capacitat per indignar-se davant de les injustícies, els greuges i les derrotes.

La Fundació Pere Ardiaca està compromesa amb la consecució d'una societat d'éssers humans lliures i iguals, i això passa per conèixer la nostra història, perquè els i les joves del nostre país coneguin el que va passar i perquè va passar i quin va ser el paper que van desenvolupar joves com ells i elles en aquells moments. Aquest llibre sobre la Lina és part d'un homenatge més complet que inclou un còmic i un acte commemoratiu allà on estigui enterrada.

I és que, des de l'Àrea d'Història, s'està fent una ingent tasca de recuperació de la història que malauradament encara no s'ensenya a les escoles, la història de tota una generació de lluitadors i lluitadores per la llibertat, el principal error o virtut dels quals va ser avançar-se al seu temps i enfrontar-se ni més ni menys que al feixisme. Una tasca de recuperació que passa també per investigar què va passar amb tants i tantes companys i companyes desaparegudes, entre elles la mateixa Lina, suposadament enterrada en una fossa comú a Granada i a la que fa més de 20 anys que busquem i, ara que

sembla que finalment s'està esquarterant el pacte de silenci de la Transició, continuem la seva recerca i hem fet els tràmits amb la Generalitat de Catalunya, mitjançant el Memorial Democràtic, per poder-li retre l'homenatge que es mereix i el franquisme va evitar.

L'amic, company i camarada Manuel Moreno és responsable de l'Àrea d'Història de la Fundació Pere Ardiaca i autor entre d'altres publicacions, d'*Abono Inagotable: -Historia del PCC 1932-1936*; coautor de *El mundo tricolor: Apuntes sobre la I y II República*; i coordinador de *Margarida Abril: d'Un roig encès*. I és responsable també que amb llibres com aquest, tot i els desenganys, les divisions, els reptes que suposa l'actual fase del capitalisme, tots els i les lectores per als que la Lina Ódena representa una figura d'insubornable rectitud i un model de tenacitat i intel·ligència, sabem que no val la pena deixar el combat. Ara, com en els anys 30, el capitalisme està vivint una crisi sistèmica d'incert final i de característiques plenament internacionals i ara, igual que aleshores, hem de triar entre una sortida de l'esquerra amb la participació de la classe treballadora i les classes populars o una altra dirigida per la gran burgesia internacional i el poder econòmic i financer.

De dones i d'homes com la Lina Ódena, en Josep Serradell Román, la Margarida Abril, la Isabel Vicente, en Gregorio López-Raimundo, la Soledad Real i tants i tantes d'altres, n'hem après el més important, que la lluita continua i que no podem prescindir de l'ètica, dels nostres valors fonamentals per lliurar-la, i que ens hem d'organitzar per tal de guanyar-la.

QUIM CORNELLES

DIRECTOR DE LA FUNDACIÓ PERE ARDIACA

A manera d'introducció i agraïments

La història de la Lina Ódena, o el que d'ella se'n coneix, és apassionant. Sempre hi ha la possibilitat que un s'enamori del personatge que estudia, però en el cas de la Lina no és una possibilitat. Senzillament t'enamora.

Té tots els ingredients humans per tal que sigui així: incompresa, autodidacta, combatent, enamorada, feminista i compromesa. Però, a més, té molts ingredients polítics de l'època que li va tocar viure. Un període difícil per al nostre país i complex pel que fa al moviment obrer i als partits i sindicats de l'esquerra.

Utilitzar la seva trajectòria vital com a guia per a explicar una època i els inicis del comunisme a Catalunya ha estat una temptació a la qual no m'he sabut sostreure. Els cinc anys de vida pública de la Lina, des de la seva entrada al Partit Comunista l'any 1931 a la seva mort el 1936, són importants perquè coincideixen amb la II República espanyola en els seus anys de pau i amb els inicis d'una de les forces més importants del segle passat i que està present en el nostre present, el comunisme.

La vida de la Lina és l'excusa per a endinsar-nos en aquella època i el reconeixement a la lluita d'una dona, jove i de classe treballadora, per estar present en els canvis que s'estaven produint.

He d'agrair, per tant, l'interès de la Fundació Pere Ardiaca per recuperar la seva figura i la possibilitat que m'ha ofert de tornar a estudiar aquell període, que havia tractat anteriorment amb el meu amic i historiador Antonio Gascón, al qual vull fer partícip d'aquests apunts ja que va aconseguir encomanar-me la seva curiositat per la història.

Seria ben injust, tot i que passi amb molta freqüència, no referir-me a dues persones que han realitzat un meravellós i impagable treball per tal que aquest llibre es pugui editar: Mar Olivé en la seva funció de correctora i traductora, barrejat amb una dosi considerable de tendresa, i l'Áurea Mazariegos que es va encarregar de la feina més pesada, en transcriure els textos ja escrits, únicament per afecte i amistat.

Espero haver sabut recollir en aquestes poques planes l'esperit de la Lina. La seva militància comunista, la lluita pels drets de les dones, de la joventut, de Catalunya i, sobretot, la seva creença que és possible un món millor.

MANUEL MORENO

Antecedents

El 1911 les condicions de la classe treballadora de Catalunya eren molt dures, les jornades de treball s'allargaven fins a dotze o catorze hores, a vegades més. Els homes tot just aconseguien un jornal que els permetia mantenir les seves famílies, i en l'economia de la llar hi participava tota la família.

Els nens s'iniciaven en el món del treball a l'edat de sis o set anys i realitzaven tasques penoses per als seus cossos en desenvolupament, les dones treballaven en el que trobaven i duien tot el pes de la feina de la llar.

Podem imaginar, tot i que ens costi realment fer-nos-en la idea, el que havia de significar ser nena en aquella època. Amb prou feines anaven a escola, ja que no estaven destinades al coneixement, ni era important el seu desenvolupament personal per la qual cosa, en el millor dels casos, aprenien a llegir i sumar per a passar immediatament a ajudar la mare en les tasques domèstiques i fer alguna fei-

na externa que aportés alguns rals a la supervivència.

En aquest any 1911, el 22 de gener, va néixer la **Paulina (Lina) Ódena García**, en el Passatge Lluís Pellicer del barri de Gràcia (ara pertany a l'Eixample) de Barcelona. La seva infantesa, tot i que una mica millor que la descrita fins ara, no va ser massa diferent.

Els seus pares, en José i la María Dolores, regentaven una sastreria molt modesta i els ingressos eren petits. La Lina tenia també un germà més gran, del qual se'n desconeix el nom i de l'existència del qual no se'n té una absoluta certitud. Tan sols el testimoni d'algunes veïnes, ja molt grans quan se les va entrevistar (1985), ens permeten creure que va ser així.

Poc se'n sap de la infantesa de la Lina Ódena: que va anar a col·legi fins els onze o dotze anys i que treballava tot ajudant la seva mare a la sastreria familiar, on va aprendre l'ofici que li va permetre exercir una mica més endavant de sastressa.

Aquest període, fins el 1931 en què la Lina ja tenia 20 anys, és pràcticament desconegut. L'absència de testimonis ens deixa una llacuna en què només és pot especular, i les poques referències que trobem no és poden comprovar, perquè són opinions molt particulars i idealitzades en el record amb el decurs dels anys.

La seva família queda gairebé en l'anonimat, ja que la Lina abandona molt aviat la llar a causa de les desavinences pro-

fundes que manté amb el seu pare i que és van aguditzar amb la seva entrada en política. En algunes ocasions es veia amb la seva mare, però d'amagat del pare, amb el qual no va tenir cap més relació. Se sap que després de la guerra van patir persecució i repressió per part dels vencedors i no a causa de les seves idees polítiques sinó pel parentiu amb una activista tan coneguda dels defensors de la II República. Finalment van abandonar el domicili i és desconegut quin va ser el seu destí.

La Segona República

El 14 d'abril del 1931 és va proclamar la II República i la Lina ho va viure com una glopada d'aire fresc en una societat que l'ofegava per la seva injustícia i l'absència de drets de les dones.

En aquella època treballava a una coneguda sastreria del Passeig de Gràcia de la Ciutat Comtal, on es va afiliar per primera vegada a un sindicat, la **Unión General de Trabajadores (UGT)** i on possiblement va començar a tractar amb militants comunistes.

La República significava per a la Lina moltes esperances. En el social perquè es pretenia el reconeixement de molts drets dels treballadors, com la llibertat sindical, amb la qual aquests podien negociar millores en les seves condicions laborals i augments en els seus sous, o la reforma agrària, que hauria de dotar el camp espanyol de les possibilitats de

desenvolupar-se. En educació perquè es dotaria dels recursos necessaris per a la creació d'un munt d'escoles i de places de mestres amb les quals acabar amb l'analfabetisme secular. En les aspiracions nacionals dels pobles perquè s'iniciaria un procés per a dotar d'estatuts d'autonomia alguns territoris com en el cas de Catalunya, Galícia i el País Basc.

Però l'esperança més anhelada per la Lina era la que feia referència als drets de la dona. La lluita per la igualtat de gènere va inspirar els líders republicans que promulgarien lleis tan importants com el dret al vot de la dona, la llei de l'avortament o la llei del divorci.

No és d'estranyar que la defensa dels valors republicans fos una constant en la seva vida ja que representava, més que un canvi de forma en el govern de l'Estat, una radical transformació social.

Jules Humbert-Droz

Va néixer a Suïssa el 23 de setembre del 1891. Membre del Comitè Executiu de la IC en els anys vint. Va ser delegat d'aquest organisme a Europa i l'Amèrica Llatina. El 1931 va substituir en Duclós a Espanya, instal·lant-se a Barcelona. Portava credencials de la Profintern (Internacional Roja de Sindicats (IRS)).

Autoritzat per en Duclós, va exercir com a cap de delegació de la Komintern (IC).

L'Humbert-Doz va ser el que va forçar en Bullejos a participar a les eleccions del 12 d'abril del 1931. Els seus enfrontaments ideològics amb en Bullejos van causar una important controvèrsia epistolar amb Moscou.

Després d'un nou fracàs electoral del PCE, el 28 de juny del 1931, va ser enviat a treballar en el Partit Comunista Suís. Enfrontat a la policia de l'Stalin, va abandonar la IC durant la II Guerra Mundial. Va morir el 16 d'octubre del 1971.

L'ingrés al PCE

En aquesta efervescència política, amb la commoció de l'arribada de la República, es quan la Lina és presenta a principi del mes de maig a la seu del **Partido Comunista de España (PCE)**, que estava al carrer d'Avinyó, per demanar l'ingrés a aquesta organització, ingrés que va ser ràpidament acordat, i la van destinar a treballar a la Juventud Comunista.

L'escassa militància amb la que comptava en aquella època el PCE va impulsar els principals dirigents a fixar la seva mirada en aquella jove de tot just 20 anys però que no obstant tenia una capacitat de treball i organització gens habitual entre els seus companys de militància homes.

L'Àngel Estivill, al seu llibre "*Lina Ódena*", facilita una descripció d'aquests primers temps:

"A Lina la acogieron con viva simpatía, animándola y orientándola el gran camarada Ramón Casanellas y el que fue también un extraordinario militante

Francisco del Barrio, hermano del que hoy es comandante de la División Carlos Marx, del Partido Socialista Unificado de Cataluña y de la UGT"

L'entrada de la Lina al Partit ens permet la llicència de realitzar uns breus apunts sobre la història d'aquesta formació a Catalunya que ens ajudaran a entendre millor la seva feina al si de la joventut.

Per aquestes dates la situació del PCE a Catalunya és desoladora. Subsisteixen alguns petits nuclis, totalment desorganitzats, que no tenen capacitat per afrontar la tasca d'enfortir el Partit.

Davant d'aquesta situació, la **Internacional Comunista (IC)** decideix enviar diversos dels seus delegats a Barcelona: en **Jules Humbert-Droz**, en **Claude Rabaté** de la **Internacional Sindical Roja (ISR)**, l'**Edgar Woog (Stirner)**, en **Pierre** de la **Internacional Juvenil (IJC)** i, liderant la delegació, el francès **Jacques Duclós**.

Aquests traslladen la direcció del PCE a

Jacques Duclos

Va néixer a Lovey el 1896 al si d'una família molt humil. El seu pare era fuster i durant tota la seva infantesa i joventut va passar moltes privacions i dificultats. Va ser un dels fundadors del Partit Comunista Francès el 1921. Quan li va ser possible, es va traslladar a París i va estudiar a la Universitat Popular. En Duclos desitjava esdevenir mestre d'escola, però no va poder assolir el seu objectiu i es va haver de dedicar a aprenent de pastisser, feina que va realitzar durant quinze anys, des del 1909 al 1924.

Va lluitar a la Primera Guerra Mundial. En triomfar la Revolució d'octubre del 1917, va ingressar al Partit Comunista Francès. El 1926 va ser elegit diputat pel segon sector de París durant el govern d'en Paul Reynaud, sent nomenat membre del Comitè Central, i el 1928 es va traslladar a la Unió Soviètica, on es va entrevistar amb l'Stalin. Ja el 1931 va ser nomenat Secretari del buró polític del P.C.F. Va romandre en aquell càrrec fins al 1964. També va ser nomenat, el 1935, membre de la comissió executiva de la Tercera Internacional. El poble francès el va elegir diputat entre els anys 1926-1932 i 1936-1939. Va ser vicepresident de la Cambra de Diputats entre els anys 1936 i 1940. Es va oposar a en Leon Blum i es va adherir al Front Popular el 1936. Va morir a Montreuil el 1975.

Barcelona i entren en contacte amb en **Francisco del Barrio** i amb en **Felipe García (Matas)** per reconstruir el Partit a la Ciutat Comtal, destinant l'Stirner a Badalona, on hi ha un petit grup de 18 militants.

Un reflex prou fidel de la realitat el trobem en la descripció que realitza l'Humbert-Droz a les seves memòries:

“El PC no existía en Barcelona. La dirección nacional de cinco miembros vivía y trabajaba en la clandestinidad, con un aparato escaso y una lentitud desesperante. El número de miembros del Partido en Barcelona era, en teoría, cuarenta. Pero yo sólo vi una docena”.

Aquesta penosa situació es va produir perquè poc abans havia estat expulsada del PCE la **Federación Comunista Catalano Balear (FCCB)**, formació liderada per en **Joaquim Maurín** i que estava enfrontat a en **José Bullejos**, Secretari General del PCE.

Ja des d'un bon començament, la relació entre les direccions del PCE i de la Federació és tensa, a causa, fonamentalment, de la falta d'autonomia que reclama en Maurín i del punt de vista diferent que tenen, tant sobre la concepció nacionalista com de la seva relació amb altres forces d'esquerra.

Els comunistes catalans exigeixen una democratització més àmplia de l'aparell del Partit, reclamant que s'apliqui el centralisme democràtic, el qual ja havia estat practicat pels bolxevics en l'època leninista. Rebutgen els intents del PCE de crear una nova força sindical, ja que creuen que afebleix la classe treballadora i s'enfronten a la IC en la seva consigna de "classe contra classe", ja que advoquen per la unitat d'acció amb altres forces d'esquerra en la lluita a favor de la república.

A aquests factors s'hi ajunta el punt de vista diferent que sobre el nacionalisme català té la direcció del PCE, encapçalada per en José Bullejos, i que en Maurín rebutja amb el suport de les tesis d'en Lenin sobre el dret a l'autodeterminació dels pobles.

Finalment, i unit a les anteriors desavinences, hi havia el fet que en Maurín també aspirava a la secretaria general, cosa lògica ja que la FCCB aportava un nombre important de militants al PCE. No obstant, en Bullejos va maniobrar davant la IC per aïllar el candidat català aprofitant l'actitud crítica que mantenia aquest en els dos punts comentats anteriorment.

La divisió es va consumir el juliol del 1930, i a finals d'aquest any la FCCB

Joaquim Maurín Julià

Va néixer a Bonanza (Osca) el 12 de gener del 1896. Els seus pares eren pagesos al Pirineu aragonès. Estudià magisteri a Lleida, on fou mestre. Quan va acabar el servei militar es va afiliar a la Confederació Nacional del Treball (CNT). Fundà amb en Pere Bonet i en Víctor Colomer el setmanari "Lucha Social" (1919). En Maurín, junt amb l'**Andreu Nin** i l'**Hilari Arlandis**, assisteix al congrés fundacional de la Internacional Sindical Roja (ISR) impulsada per la Tercera Internacional.

Empresonat el febrer del 1922, quan fou alliberat fundà el periòdic "*La Batalla*" com a òrgan de difusió de la teoria i pràctica comunistes. El 1924 el grup reunit entorn a "*La Batalla*" ingressa al Partit Comunista i funda la Federació Comunista Catalanoblear (FCCB), que agrupava els comunistes del Principat i de les Illes.

Al cap de poc temps van començar les seves desavinences amb la direcció espanyola encapçalada per en Bullejos, a causa fonamentalment de les divergències en la línia sindical i el diferent punt de vista del fet nacional català. Novament detingut l'any 1925, després del seu alliberament marxà cap a París, i hi roman fins el 1930, data en què torna a Barcelona. Poc després de la seva tornada, la FCCB va trencar amb el PCE i la Internacional Comunista, i l'1 de març del 1931 convergí amb el Partit Comunista Català (PCC)

creant-se el Bloc Obrer i Camperol (BOC), del que en Maurín en fou elegit president. Una de les principals tesis del nou partit és la unitat del proletariat i els camperols, i la unitat política dels grups marxistes. Va impulsar l'Aliança Obrera l'estiu del 1934, i amb ella participà en l'aixecament del Sis d'Octubre.

Va ser detingut i alliberat el 1935, i va impulsar converses amb les altres forces marxistes de Catalunya, arribant a la unitat amb l'Esquerra Comunista (EC), i es va fundar el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM) del que fou elegit secretari general. El POUM va ingressar al Front d'Esquerres i fou escollit diputat a les Corts Espanyoles per la circumscripció de Barcelona (febrer del 1936). El 18 de juliol el sorprengué a la Corunya, i va fugir a Jaca on va ser detingut. Va romandre a presó durant 10 anys, sent indultat junt amb en Cipriano Mera. Un cop lliure va marxar cap a Nova York, on va morir el 5 de novembre del 1973.

José Bullejos Sánchez

Nascut el 7 de desembre del 1899 a Romilla (Granada), va exercir de carter i des de jove va participar en el moviment sindical, participant en la fundació de la Junta de Defensa de Telégrafos. Va ingressar en el P.C.E. i ja que, aleshores, era president del Sindicato Minero de Vizcaya,

s'unificaria amb una petita formació comunista, el **Partit Comunista Català**, creat el 1928 i d'escassa militància, resultant-ne el **Bloc Obrer i Camperol (BOC)**.

Tot això succeeix poc abans de l'entrada de la Lina al món partidari, però marcarà la seva actuació en els anys que seguiran, ja que la pugna entre les dues formacions adquirirà, en algunes ocasions, un caràcter molt violent i la Lina Ódena, en la seva funció de dirigent del PCE, prendrà part en batalles dialèctiques amb el BOC i en enfrontaments en què hi va haver més d'un cop.

Hem de situar, per tant, la importància de les dues formacions comunistes a Catalunya i, ja que s'ha esbossat la precària situació del PCE, és convenient mostrar alguns apunts del Partit d'en Maurín.

En comparació amb el PCE, el BOC era molt superior pel que fa a militància, recursos i presència a les localitats. A principi del 1931 comptaven amb, aproximadament, 700 militants i disposaven de dos òrgans de premsa: "*La Batalla*", que ja era la veu impresa de la FCCB, i "*L'Hora*".

Amb la instauració de la II República i els avanços que aquesta a priori semblava que representaria, entenien que

es tractava d'una revolució i que la seva formació s'havia d'ampliar a sectors importants de l'esquerra republicana.

El BOC es va constituir oficialment a Terrassa (Barcelona) el març del 1931 i es va presentar a les eleccions del 12 d'abril, en què va aconseguir 10 regidors, sent la província de Lleida la més destacada amb 6 regidors.

va entrar en el Comitè Central. El 1922 va patir un atemptat a Biscaia de mans dels socialistes. En el segon Congrés del PCE, el juliol del 1923, es va elegir una troika en la que en Bullejos ocupava el càrrec de Secretari Nacional, el seu cunyat, en León Trilla, Secretari d'Agitació i Propaganda i en Canet de Sindicats.

Per damunt d'ells, fou nomenat Secretari General l'Oscar Pérez Solís i, a la deserció d'aquest, va ocupar el càrrec vacant a la Secretaria General (1925). Va ser fundador també del periòdic del PCE, "Mundo Obrero". Finalment i després d'una agra polèmica amb la Internacional Comunista va ser expulsat l'octubre del 1932, acusat de sectarisme.

Va ingressar al PSOE i va intentar, l'abril del 1936, crear un grup d'esquerres per arrossegar un sector de les Joventuts Socialistes, encapçalat per l'Antonio López Raimundo. En finalitzar la guerra es va exiliar a Mèxic, on es va doctorar en Dret i Ciències Socials, escrivint al mateix temps llibres de política i sociologia. Va morir el maig del 1974.

Francisco Del Barrio Navarro, ("Rescoldo")

Afiliat a la CNT. Va ingressar a les fileres del PCE a finals de l'any 1928, en plena dictadura d'en Primo de Rivera. El 1929 va organitzar a Sants (Barcelona) diverses cèl·lules comunistes i grups de simpatitzants amb els que poder substituir els membres del partit detinguts. Va crear una biblioteca ambulanta a la que va posar el seu mateix nom de guerra: Rescoldo.

Membre del Comitè Central del Partit Comunista a Barcelona fins al 1931, va ser detingut en diverses ocasions, la darrera per la seva participació en una manifestació contra l'atur el 23 de febrer del 1931, sent alliberat pel poble el 14 d'abril d'aquell any.

Quan es va crear el PCC, va ser elegit membre del seu Comitè Central i Secretari d'Organització, càrrec que ocupava quan va morir, en accident de trànsit el 25 d'octubre del 1933, junt amb en Ramon Casanellas.

Felipe García Guerrero, ("Matas")

Nascut a Antas (Almeria) el 1901, es va traslladar a Barcelona, on va treballar a "Lámparas Z" des del 1927 al 1936. Era militant del PCE i, posteriorment, fundador del PCC. El 1936 va ser nomenat membre del primer Comitè Executiu del PSUC, junt amb en Valdés i l'Ardiaca.

En finalitzar la guerra, va formar part de la direcció restringida del PSUC, junt amb en Comorera, en Serra Pámies, en Del Barrio i en Josep Marlés. Després de la reunió d'Amvers (París), el març del 1939, és nomenat membre de la direcció junt amb en Muní, en Serra Pámies, en Del Barrio, en Marlés i en Miret. Aquesta direcció no va ser reconeguda per la IC. Va morir a Santiago de Xile el 1944.

Les joventuts comunistes

Si la situació del Partit era penosa, la de la joventut comunista era definitivament crítica, tot just uns petits grups a Barcelona, Mataró i Reus, molt descoordinats i sectaris. L'arribada de la Lina no va trigar a notar-se. La seva formació política no era rudimentària, perquè era una lectora compulsiva des de molt jove, però no va tenir cap metodologia en l'estudi, o sigui que saltava d'un autor a un altre barrejant les idees i els diferents corrents ideològics del moment, però en qualsevol cas sí que era una dona amb formació ideològica i amb la tenacitat i la capacitat organitzativa com per posar en marxa els joves militants.

El 28 de juny del 1931 es van celebrar eleccions al parlament espanyol. La situació política del país havia canviat amb la nova forma de govern, per la qual cosa no va ser d'estranyar l'àmplia victòria de la coalició republicana –socialista a l'Estat i d'**Esquerra Republicana** a Catalunya.

El PCE havia presentat per aquesta última circumscripció a en **Ramon**

Casanellas, dirigent històric de la CNT i que havia participat en l'atemptat contra l'Eduardo Dato, motiu pel qual estava en aquell temps exiliat a la U.R.S.S. El resultat de les urnes va ser demolidor, 312 vots per a en Casanellas i entre 128 i 190 per a la resta de la candidatura comunista.

La Lina va tenir una gran decepció davant d'aquests resultats i va manifestar a la direcció la seva preocupació, indicant que un dels principals obstacles per al treball dels comunistes era la incapacitat per a entendre el fet nacional català. Les crítiques aquest cop, no com altres vegades, sí que es van tenir en compte, ja que venien a afirmar les tesis del delegat de la IC, Humbert-Droz, de la necessitat de reestructurar el Partit i apropar-lo més als sentiments dels treballadors i treballadores, els quals estaven molt sensibilitzats per les discussions sobre l'Estatut d'Autonomia que els republicans volien aprovar i que la dreta intentava impedir i que, com passa en totes les èpoques, generava més enllà de l'Ebre un sentiment anticatalà i a

Ramon Casanellas Lluch

Va néixer a Sant Sadurní d'Anoia (Barcelona) el 21 de març del 1897. El seu pare era confiter i la seva mare costurera. La misèria de l'època va fer que hagués de treballar de molt jove; així, a l'edat de 7 anys va començar a una empresa metal·lúrgica com a aprenent. Amb tan sols 8 anys, es va iniciar en la lluita transportant armes i municions per als obrers en un cistell, sota el menjar. El 1911, amb catorze anys, va organitzar i va guanyar una vaga d'aprenents de taller.

Malgrat la seva joventut, va ingressar a les forces de xoc de la CNT. Va conèixer en Salvador Seguí, "El Noi del Sucre", que va intentar apartar-lo de la violència fent-lo guardaespalles seu. El 1917, i a causa de la seva intensa activitat sindical, es va veure obligat a escapar a França, ja que era perseguit per la policia i els pistolers de la patronal.

El 1919 torna a Catalunya, incorporant-se a les lluites que, durant aquell any i el següent, van ser d'extrema duresa. Impressionat per la crueltat de la repressió i la "lleï de fugues", es va oferir voluntari per a l'atemptat contra l'Eduardo Dato, Primer Ministro i responsable últim de les morts obreres. El 8 de març del 1921, en Dato va caure abatut a trets a la Puerta de Alcalá a mans de tres anarquistes: en Pere Mateu Cusidó, en Lluís Nicolau Fort i

en Ramon Casanellas. Només en Casanellas va aconseguir escapar del setge policial i va ser gràcies a l'ajut d'en Pérez Solís (Secretari General del PCE), que es va encarregar de traslladar-lo clandestinament a Moscou.

Va arribar a la U.R.S.S. el setembre del 1921 i, a causa de la seva afiliació anarquista, els encarregats de la seva seguretat van decidir enviar-lo a Crimea, on va veure, amb els seus ulls, els excessos que un contrarevolucionari anarquista (Majne) provocava en el poble treballador. L'experiència va impressionar vivament a en Casanellas que, a principi del 1922, va demanar l'ingrés al Partit Comunista Soviètic (PC US), sent admès a finals del mateix any.

Se li va assignar una traductora i mestra per ampliar la seva formació. Es tractava de Maria Alexandrovna Fortus, la qual va esdevenir la seva companya. El 1924 va ingressar a la Universitat Obrera de Sverdlov, a Moscou. Va acabar els estudis i va entrar a l'Exèrcit Roig, on va assolir el grau de comandant mecànic. Va ser convocat per la Internacional Comunista (I.C.) per tal que treballés a les seves fileres. En Casanellas va demanar que se l'enviés a Espanya, però la I.C. coneixia la condemna de pena de mort que pesava sobre ell, i va decidir enviar-lo a Mèxic. Durant tres anys es va dedicar a organitzar el Partit a diferents països de l'Amèrica Llatina.

De tornada a Moscou, i davant del canvi polític que s'havia produït a Espanya (havia estat instaurada la República), la I.C. va decidir acceptar el seu primer oferiment, enviant-lo clandestinament a Madrid, ja que l'ordre de recerca i captura seguia en vigor. Va reaparèixer en un miting del PCE al Teatre Maravillas, intervenint breument junt amb en José Díaz. El 1932 va participar en el IV Congrés del PCE, a Sevilla, però aquest cop va ser detingut a la localitat de Carmona i expulsat del país. Va tornar a Barcelona, on s'havia instal·lat la direcció del PCE per estudiar la possibilitat de crear un partit comunista de tall nacionalista.

A finals del 1932 es va crear el Partit Comunista de Catalunya (P.C.C.), i se li va encarregar la direcció a en Casanellas, de forma interina, fins a la celebració del congrés fonamental. Les simpaties que despertava al món anarquista van provocar un augment important de l'afiliació al Partit de companys provinents de la CNT i del BOC. La seva situació il·legal encara no s'havia solucionat i, la nit del 23 de Febrer del 1933, la policia li va disparar més de quaranta trets, sortint il·lès per pura sort i per la mala punteria d'aquells. Va ser detingut i engarjolat a la Model de Barcelona, d'on en va sortir poc després gràcies a la pressió dels seus companys. Un cop en llibertat, va intentar atraure cap al PCC alguns militants del BOC, entaulant converses amb un jove de

Lleida (de Balaguer, més exactament) que no va tardar a ingressar al Partit, en Pere Ardiaca.

El 24 d'octubre del 1933, com a conseqüència d'un accident de trànsit, va morir en Ramon Casanellas junt amb en Francisco del Barrio. Es dirigien cap a Madrid per assistir a un Ple del PCE, però la seva moto va topiar amb un turisme en un revolt del kilòmetre 573 de la carretera de Barcelona a Igualada. En un primer moment es va tractar la possibilitat d'un nou atemptat, ja que el propietari del cotxe era un empresari barceloní (José Tió), però es va descartar poc després, davant les explicacions que va facilitar a la direcció del Partit. Van ser enterrats al cementiri de Sant Andreu.

Catalunya una empatia més gran amb el nacionalisme.

Tot i que les tesis de la Lina no eren compartides per una part important de la direcció, els resultats electorals havien demostrat que no s'estava treballant bé. En iniciar la reestructuració de la cúpula dirigent, se li va assignar a la Lina Ódena que creés un petit nucli de direcció de la **Juventut Comunista (JC)**, passant a ser membre del comitè de direcció com a responsable de la JC.

En aquest període va iniciar una amistat que tindria una gran importància en la seva vida. Es tractava de la **Margarida Abril**, una noia comunista, una mica més jove que ella, i que desenvolupava

la seva feina a Mataró. Aquesta població del Maresme català va esdevenir a partir d'aquell moment una mena de santuari per a la Lina, ja que en els pitjors moments passava uns dies amb la Margarida, amb les seves germanes (eren sis) i amb els seus pares. El pare de la seva nova amiga, l'**Enric Abril**, era el responsable del Partit a la comarca, i també un reconegut lluitador pels drets dels treballadors, motiu pel qual dirigia el Sindicat del Vidre. La Lina va trobar en l'Enric l'afecte patern i al mateix temps l'exemple de lluitador comunista.

La Lina Ódena va iniciar el seu peculiar estil d'organitzar la joventut, que consistia en muntar alguns llocs de trobada amb els joves (casals) oberts a tot tipus

Margarida Abril i González

La Margarida Abril, va néixer a Argentona dissabte 6 d'agost del 1910. Va ser una dona revolucionària que va lluitar sempre pels drets de la classe treballadora. Es va distingir en la lluita a favor de les llibertats democràtiques i nacionals de Catalunya. Va morir el 13 d'agost del 2003 a Mataró.

El 1931, en proclamar-se la República, la Margarida, juntament amb altres joves, va fundar la Joventut Comunista a Mataró i al Maresme, sent la

responsable comarcal i formant part de la seva direcció nacional que dirigia la Lina Ódena, amb la que la va unir una gran amistat.

Durant la guerra civil la Margarida va estar destinada al front d'Aragó, ajudant les joventuts de l'exèrcit. Va participar en la retirada de les unitats republicanes fins que el front es va estabilitzar a les terres de Lleida, on es va quedar a treballar al costat d'en Pere Ardiaca. Amb la retirada va arribar a Barcelona i, juntament amb en Santiago Carrillo i altres dirigents de les

JSUC, va començar l'exili cap a Figueres i a continuació va passar a França. Va acabar, com tants altres republicans i republicanes, al camp de concentració d'Argelès, d'on va poder escapar al cap d'uns mesos amb altres militants de les JSUC, dedicant-se a ajudar persones que estaven amagades a Espanya sense poder sortir.

Poc després, la direcció del PCE i la del PSUC van decidir que la Margarida s'havia de preparar políticament per incorporar-se al treball clandestí a Catalunya, i ella es va dedicar a aquesta tasca durant els anys 1942 i 1943, coneguda amb el nom de guerra de "Ramona".

El 1946 va tornar a exiliar-se a França, des-

prés del V Congrés del PCE. L'any 1954, la Margarida deixa de treballar per als grups de dones i es escollida responsable de l'organització del PSUC a França.

No va tornar a Catalunya fins al 1975, any en el que va morir el dictador, formant part del Comitè Central i del Comitè Executiu del PSUC. El 1982, quan es va trencar el PSUC, la Margarida, disconforme amb les posicions de la direcció, entre elles les expulsions de companys i companyes que defensaven els postulats del V Congrés, va col·laborar en l'organització del Partit dels i les Comunistes de Catalunya.

Va ser membre del Comitè Central del PC C fins a la seva mort.

Enric Abril

L'Enric Abril va néixer a Sant Hilari Sacalm i va deixar el seu poble de jove per anar a aprendre l'ofici de forner a Sitges on va conèixer la que seria la seva companya sentimental, la Maria González. La Maria era una jove porto-riquenya. Un cop casats, la Maria i l'Enric van anar a viure al carrer Àngel Guimerà d'Argentona, on l'Enric va continuar fent de forner i compartí aquest ofici amb el de pagès. Va ser pare de vuit nenes y

un noi. La segona filla va ser la Margarida Abril.

Era un militant actiu, tant en l'àmbit polític com en el sindical. Va ser cofundador de la Unió de Rabassaires de la comarca del Maresme i membre del PSOE i, posteriorment, va participar en la fundació del Partit Comunista a la comarca. De la seva lluita destaca l'oposició frontal al caciquisme al seu poble i l'organització de la societat agrícola "La Redemptora".

d'activitats culturals, esportives i polítiques i intentava que en elles hi participessin joves amb altres tendències polítiques, per la qual cosa no era d'estranyar trobar-se socialistes, llibertaris i nacionalistes en alguna de les activitats.

Aquesta visió del treball amb la joventut li va comportar problemes considerables amb els dirigents del Partit que en aquell moment estaven en contra de fer feina conjuntament amb altres forces polítiques.

Malgrat les discussions, la Lina va continuar amb la seva tasca, expandint la idea d'organitzar els joves entorn a propostes d'activitats que no fossin només polítiques, i no era gens sorprenent que es potenciessin els grups de teatre, cors, balls, cursos de confecció i altres iniciatives que anessin sorgint. L'esport, al qual era molt aficionada, també va ocupar un full en l'agenda dels joves comunistes, destacant els grups que es creaven de muntanyisme i natació, que participaven a competicions amb altres entitats catalanes.

Aquesta nova concepció d'organització juvenil comunista, més propera a les inquietuds dels joves i més oberta i tolerant amb altres forces polítiques facilitaria, uns anys després, les trobades amb les diferents forces juvenils que donarien pas a la unitat de la joventut.

El treball amb les noies de l'organització era difícil. Per començar, el seu nombre era reduït i en gran part s'havien afiliat perquè els seus pares, germans o xicots militaven al Partit. Per altra banda eren filles del temps en el que vivien i acceptaven com a natural la supremacia dels seus companys homes. El Partit, que teoritzava sobre la igualtat i la lluita pels drets de les dones, tampoc no se salvava de les actituds masculistes. Com a exemple podem extreure una frase del llibre de l'Estivill al que hem fet referència abans i en la que en descriure la importància del treball de la Lina el subordina al dels homes:

“Y en el corazón joven de la pequeña sastra, aquella sastra que para ayudar a sus padres trabajaba des de la hora blanca de la madrugada, hasta que sus ojos se cerraban rojos de fatiga, cansados y heridos per la luz artificial, en las veladas interminables, doblada sobre la tela, vencida sobre los pantalones y las chaquetas de serie, nació un grito de rebeldía. Brotó una acusación y un deseo de ser útil a los demás, de ayudar a los grandes hombres que se habían impuesto la gran misión de transformar el mundo.”

Aquest podria ser un fet anecdòtic, però lamentablement era habitual, quotidià. La lluita pels drets de la dona estava, a

Catalunya, en els seus inicis i els comunistes no se salvaven de les contradiccions entre el que pensaven i el que sentien.

Per aquelles circumstàncies estranyes que a vegades tenen els fets, va ser una d'aquestes actituds la que va propiciar un dels esdeveniments més importants per a la Lina i que va beneficiar de manera indirecta la resta del col·lectiu femení i el conjunt del Partit.

Tot just havien passat tres mesos de l'entrada de la Lina Ódena al Partit quan la Internacional Comunista va oferir al PCE de Catalunya la possibilitat d'enviar cinc militants a estudiar a la URSS, per a formar-los com a quadres comunistes, durant una estada de catorze mesos.

A finals d'agost del 1931, el Partit va decidir que hi enviaria tres dirigents de Barcelona i dos més de les comarques. Tenim constància de quatre dels cinc militants elegits i creiem que el cinquè va correspondre a un militant de Reus o de Tarragona, si bé no hem trobat confirmació a aquesta afirmació. Per Barcelona van ser designats en "Manolo" (Trueba), en "Rescoldo" (Del Barrio) i en Teruel o "Bolche". La quarta persona designada va ser per la comarca del Maresme i va correspondre a la Margarida Abril.

La designació de la Margarida no va ser ben rebuda a casa seva, els seus pares consideraven que era massa jove per estar més d'un any fora del seu control i fonamentalment que "era una noia". Aquestes asseveracions van ser enteses i van haver de buscar una substituta, perquè entenien que, com a mínim i si era possible, hi havien d'enviar una dona.

Malgrat el poc temps que la Lina duia a l'organització era la candidata ideal, tenia uns anys més que la Margarida i s'havia independitzat de la família a causa de les males relacions que tenia amb el seu pare. Era per tant independent i estava bolcada en la feina partidària. D'aquesta manera, la Lina va ocupar la quarta plaça de la delegació catalana a l'escola de la IC.

Després d'un llarg viatge, amb les escales més inversemblants, van arribar a Moscú i van anar a cursar estudis a l'Escola Marxista-Leninista per a quadres comunistes. A les seves aules van estudiar els principals textos dels teòrics, així com els documents de la IC i els congressos obrers, van conèixer les diferents experiències d'altres partits comunistes i organitzacions juvenils, els van ensenyar oratòria i el maneig, rudimentari, d'algunes armes i explosius, els van formar en les tàctiques propagandísti-

ques i d'agitació, els van mostrar els avanços en l'economia soviètica duent-los a fàbriques i cooperatives, els van acompanyar a explotacions agràries i a les escoles. Va ser un intens període en el qual no tan sols es van formar ideològicament, sinó que també van esdevenir quadres infrangibles de la Internacional Comunista.

Per a la Lina va ser l'oportunitat de conèixer i aprofundir en el pensament marxista sobre les tres vessants que més li interessaven i en la seva plasmació pràctica en el món socialista: la joventut, la dona i els nacionalismes. Durant els catorze mesos de la seva estada, la Internacional Juvenil Comunista (IJC) es va entrevistar amb regularitat amb ella, informant-se de la situació catalana i, al mateix temps, animant-la a assumir responsabilitats a la tornada. Van tractar el tema de la dona a la joventut i el seu lloc en el nou sistema social, i la van convèncer que la lluita pels drets de la dona passava per la de l'emancipació de la classe treballadora, si bé i mentre no es produís havien de posar especial interès en la conquesta d'espais més grans d'igualtat, tot i que dins del sistema capitalista aquests espais sempre serien mínims i poc rellevants.

Sobre el fet nacional va estudiar les ex-

periències socialistes realitzades en algunes repúbliques soviètiques i va abordar la teoria ja existent traslladant-la a la peculiar situació de Catalunya. Va realitzar un treball per a l'Escola de Quadres, que va ser premiat, en el que analitzava les diferents visions del nacionalisme català i gosava proposar algunes línies d'actuació.

Per acabar, en relació al que fa referència a l'aprofitament de la Lina de la seva estada a la "pàtria del proletariat", hem de prendre nota d'un efecte col·lateral que es va destacar més endavant amb gran importància, i va ser la seva relació amb la resta de la delegació catalana i de la delegació espanyola, ja que travaria amistat amb algun dels futurs dirigents del PCE, així com amb altres dirigents que estaven a la URSS per motius més pràctics, com és el cas d'en **Jesús Hernández**, que en els anys següents esdevindria membre del Buró Polític del PCE i que estava fugit d'Espanya a conseqüència d'una batussa extremadament violenta amb els socialistes bascos.

Acabada la seva estada a l'Escola va tornar a Catalunya i, des del primer moment, es va notar la transformació bolxevic que s'havia produït en la Lina durant aquest període. En el terreny personal es va tornar més conseqüent amb

el que pensava, mostrant-se intransigent amb algunes actituds masclistes, sobretot dins del Partit, intentant traspasar el coneixement que havia adquirit sobre qüestions com el fet nacional i la situació dels joves; i en el polític iniciaria la seva peculiar pugna amb la direcció davant la manera que aquesta tenia d'organitzar el Partit i la tendència a interioritzar-se i no abordar des del carrer i els centres de treball la lluita que havien de desenvolupar.

Havia tornat al seu país convertida en membre de la IC, revestida davant dels altres militants de l'autoritat que li donava la confiança que havien dipositat en ella a Moscó i l'impuls renovat per a realitzar el treball del futur immediat. No hi ha dubte que aquest període li va servir perquè fos proposada per a l'allau de responsabilitats que assumiria més endavant.

Jesús Hernández Tomás

Va néixer a Múrcia el 1907, home d'acció en els turbulents anys 20, va ser empresonat diverses vegades per la seva militància a les Juventudes Comunistas.

Amb 14 anys va participar en la fundació del **PCE**, en el que fou un dels militants més actius al País Basc. Des del 1936 es va fer càrrec de la direcció de l'òrgan del partit, *Mundo Obrero*.

El 1936 fou escollit diputat per la província de Còrdova. Durant la guerra civil espanyola fou ministre d'instrucció pública en els governs d'en Francisco Largo Caballero i en Juan Negrín, i de defensa amb l'Indalecio Prieto. Va ser impulsor de les anomenades Milícies de la Cultura. Després del cop d'Estat d'en Casado fou contrari a la rendició, i malgrat l'oposició d'en Palmiro Togliatti, amb en Pedro Checa i en Jesús Larrañaga va organitzar la direcció del PCE per tal que el partit es mantingués en la clandestinitat.

El 1939 s'exilià a Orà (Algèria) i després a la Unió Soviètica, on va ser el representant del PCE a la Komintern. El 1943 fou enviat a Mèxic per contactar amb les organitzacions republicanes de l'exili. El 1944 fou expulsat del partit per discrepàncies amb la direcció, va morir a Mèxic el 1971.

María Alexandrovna Fortus, ("Michel")

Companya d'en Ramon Casanellas a la U.R.S.S. i mare adoptiva del seu fill Floreal. Era Major a la reserva després de la Revolució Soviètica i va treballar per a la Checa en tasques d'agitació. Va acompanyar en Casanellas en la seva feina a Espanya fins a la mort d'aquest. Va ser expulsada per les autoritats, tornant novament en produir-

se la sublevació del juliol del 1936. Va treballar d'intèrpret per als assessors soviètics que van combatre durant la guerra. Finalitzada la contesa es va traslladar a la U.R.S.S., exercint com a instructora a la Acadèmia Frunze, on es va fer càrrec dels alumnes espanyols. Va participar a la II Guerra Mundial, assolint el grau de Tinent Coronel i sent condecorada amb tres Ordres d'en Lenin. Va morir a Moscou el 1984.

Etelvino Vega Martínez

Va néixer el 1906. De professió xapista, va ingressar sent molt jove al PCE. Va ser membre del Comitè Executiu durant els anys 1931 i 1932. Va exercir també de director de "Juventud Roja", òrgan de la Federació de Joventuts Comunistes.

Va ser secretari polític del Comitè Central de les Joventuts fins que el van expulsar, amb en Bullejos i en Trilla, l'octubre del 1932.

En esclatar la guerra va ser readmès en el PCE, col·laborant com a expert d'Agitació i Propaganda a l'exèrcit. Després de comandar diversos batallons de milícies i brigades mixtes, va passar a dirigir la 34a Divisió i, posteriorment, el XII Cos de l'Exèrcit de l'Ebre.

Replegat a França al final de la campanya de Catalunya, va tornar a la zona centre. Va ser nomenat comandant militar d'Alacant, lloc en què el va sorprendre el final de la guerra. Va ser fet presoner i afusellat per en Franco.

Manuel Adame Misa

Nascut el 1901 a Sevilla, de professió jornal·ler i procedent de la CNT, ingressa en el PCE el 1927 junt amb en José Díaz, l'Antonio Mije i en Manuel Delicado. Va ser nomenat Secretari Sindical del Partit en substitució d'en Canet. És elegit mem-

bre del Comitè Executiu el 1931, càrrec en el qual hi va romandre dos anys. El 1932 passa al Buró Polític. Finalment va ser expulsat del PCE el 19 d'agost del 1932, junt amb en José Bullejos (Secretari General) i en Gabriel León Trilla, davant les divergències polítiques amb la Internacional Comunista.

Abandonament del sectarisme

A la tornada algunes coses havien canviat al PC català i cap a pitjor. Després de marxar, els diferents col·lectius de joves que havien posat en marxa els casals seguint les iniciatives de la Lina, com el de Mataró o el de la Barceloneta, van ser objecte d'una crítica ferotge per part de la direcció, que va arribar a qualificar-los de "petit burgesos i joventut podrida", separant de la direcció d'aquests col·lectius els joves dirigents i amenaçant-los amb l'expulsió si no rectificaven les seves posicions.

Les directrius que seguien els dirigents catalans eren les que els marcava el Buró Polític del PCE a Madrid, i responien a l'escassa visió política d'en Bullejos i els seus col·laboradors més propers: en **Manuel Adame**, l'**Etelvino Vega** i en **León Trilla**, per als quals qualsevol contacte amb altres forces polítiques d'esquerra era un risc innecessari de contaminació ideològica i si, a més, com en el cas de Catalunya, se li sumava la curta visió sobre el nacionalisme no és d'estranyar l'aïllament i la poca representativitat del Partit.

La situació era insostenible, per la qual cosa la Internacional Comunista va decidir retirar el seu suport a en Bullejos i amb ell a tot el seu equip dirigent, així com actualitzar la tàctica del Partit d'acord amb els darrers acords presos per la IC. Per això va ser convocat el 17 de març del 1932 al Palacio Brasil de l'Exposició Iberoamericana a Sevilla, el VI Congrés del PCE que va significar un canvi important, tant per la substitució de l'equip dirigent com per les mesures polítiques adoptades. Durant tot l'any es viurien moments de molta tensió entre el nou equip de direcció i l'anterior, fins que es va anar apartant el grup d'en Bullejos i va assumir la direcció totalment l'equip encapçalat per en **José Díaz**, l'**Antonio Mije** i la **Dolores Ibarruri**.

La tornada de la Lina al mes d'octubre d'aquell any salva, en part, la situació descrita que viuen els grups de joves comunistes, ja que n'assumeix les iniciatives preses i s'enfronta al grup dirigent en la seva qualitat de membre de la IC i cercant el suport del delegat

Gabriel León Trilla

Mestre i de procedència socialista, va ingressar al PCE l'abril del 1922, junt amb l'Andrade i en Maurín. Després de la deserció d'en Pérez Solís va passar a ocupar la secretaria d'Agitació. Era cunyat de l'aleshores Secretari General, en Bullejos. Va ser membre del Comitè Executiu el 1931 i 1932, data en la que va marxar a la U.R.S.S. per ocupar el lloc de delegat del PCE a la Komintern.

Va ser expulsat del PCE el 1932, junt amb el seu cunyat. En iniciar-se la guerra civil va reingressar al PCE, exercint de director d'Ensenyament Mitjà i de la revista teòrica "Nuestra Bandera". Es va exiliar a Aix, petita ciutat de la Provença (França). El 1944 va col·laborar amb en Monzón en l'organització inferior contra el règim franquista. Va formar part de la Unió Nacional (UN), residint clandestinament a Madrid.

Després de la fracassada invasió de la Vall d'Aran, el PCE va acusar-lo a ell i a en Monzón del seu fracàs. En Monzón va ser detingut per la policia franquista i en Trilla va aparèixer mort, en tèrboles circumstàncies, el 6 de setembre del 1945 a Madrid.

d'aquesta a Catalunya, suport que aconsegueix sense massa pressió, ja que aquest és el primer en voler deixar en evidència l'actual direcció, dirigents fidels a l'anterior direcció del PCE i poc inclinats als nous aires que vol implantar la Kominter.

El desembre del 1932, la Lina comença a escriure algunes col·laboracions a l'òrgan de premsa del PCE català, "*Catalunya Roja*", on subratlla la peculiar situació de la joventut del país i els assoliments del socialisme a la Unió Soviètica. Aquests articles li van servir per donar-se a conèixer al conjunt del Partit i apuntar la necessitat de canviar la forma d'actuar, sempre en el marc de la IC, però en bel·ligerància amb la visió de la direcció catalana i en total acord amb el nou equip d'en **José Díaz**.

José Díaz Ramos

Va néixer a Sevilla el 3 de maig del 1895, fill d'en José Díaz Alvarado, forner, i la Francisca Ramos, cigarrera. Tot just va cursar estudis, posant-se a treballar com a forner. De molt jove comença a organitzar-se, ingressant a la CNT, concretament al sindicat forner "La Aurora". Al cap de poc temps ja dirigia aquest sindicat, intervenint en les negociacions amb la patronal.

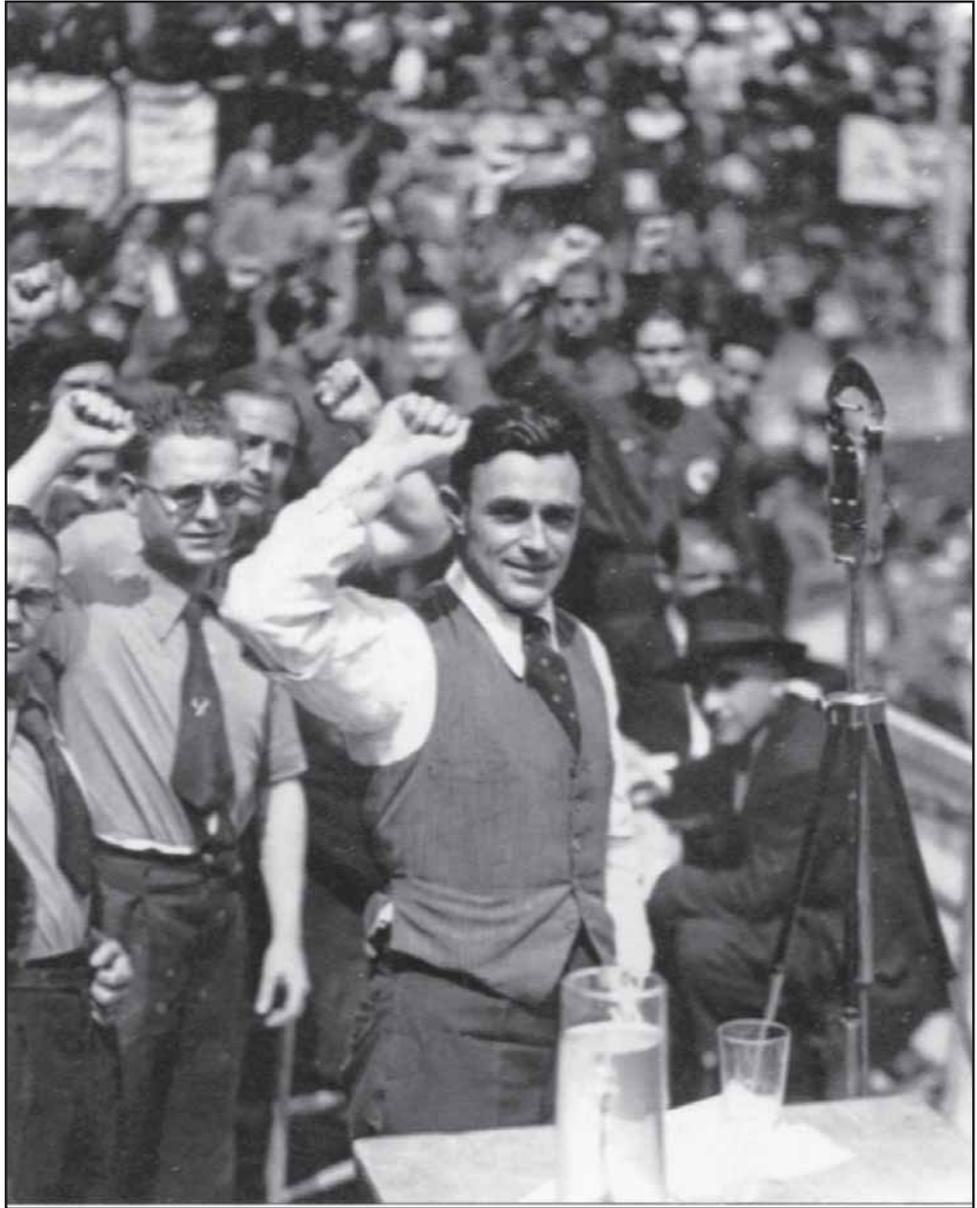
El 1921 va abandonar Sevilla, es va traslladar primer a Xerès i després a Granada, Madrid i Barcelona. Quan torna a la seva ciutat el 1922 és detingut, passant gairebé un any a la presó. Va continuar amb la seva feina al sindicat, fins que el 1925 va ser enviat en missió terrorista a Madrid. Es tractava d'atemptar contra el rei Alfonso XIII, però va ser detingut i torturat. Va emmalaltir a la presó, i li va quedar com a seqüela un patiment d'estómac que se li va fer crònic. Quan va recuperar la llibertat, l'agost del 1926, va connectar amb els comunistes sevillans, als quals s'havia aproximat durant la seva estada a la presó.

Va ingressar al PCE l'any 1927 i ja el 1928 va dirigir el Socorro Rojo Internacional, participant a la direcció del Comitè Regional

del Partit a Andalusia. L'any 1930, en José Díaz va ser enviat a Moscou, i va romandre nou mesos a l'Escola Leninista. Torna a Espanya el 1931, participant en la campanya per a les eleccions municipals del 12 d'abril, en què només aconsegueix 65 vots. La tardor del 1932 és nomenat Secretari General després de l'expulsió del grup d'en Bullejos, i agilitza la creació del Partit Comunista de Catalunya, es va traslladar a Barcelona per tal de participar en la reunió que elegiria el primer nucli de direcció del nou partit.

A les eleccions del 1933, en Díaz va obtenir 15.364 vots per Madrid i 14.637 per Sevilla. Ja l'any 1935, en el mes de juliol, fou nomenat, junt amb la Dolores Ibárruri, membre del Comitè Executiu de la I.C. Després de la creació del Front Popular va ser elegit diputat a les eleccions al Parlament espanyol del 16 de febrer del 1936. Quan esclata la guerra, s'encarrega d'organitzar el Partit per a aquest període. No obstant, la malaltia de l'estómac l'obliga a marxar d'Espanya el desembre del 1938. Arriba a Leningrad el 6 de febrer del 1939 i es trasllada, tot seguit, a Moscou.

Va morir el 21 de Març del 1942 a l'Hospital de la ciutat de Tbilisi, i va ser enterrat al cementiri de Vereyskiy, a Geòrgia.

La creació del Partit Comunista de Catalunya (PCC)

S'ha comentat que el VI Congrés del PCE va significar també canvis importants en l'orientació política. Junt amb altres resolucions, s'hi va adoptar la decisió d'estudiar la possibilitat de crear una organització comunista autònoma per a Catalunya, seguint les orientacions d'en **Manuilski**, dirigent de la IC.

Amb aquest encàrrec, a mitjan juny, la direcció del PCE i de la Juventud Comunista es va traslladar, novament, a Barcelona, per estudiar sobre el terreny les possibilitats reals d'aquesta iniciativa. Va ser una estada realment curta, ja que a finals d'agost van tornar a Madrid, i poc profitosa, ja que no es va millorar en cap aspecte ni es va avançar en el projecte del nou partit comunista català. Els motius principals, segons en Bullejos, van ser “*el apoliticismo tradicional del obrero catalán*”, i la “*aversión que siempre hubo en Catalunya a los partidos centrales, con sede en Madrid*”.

Finalitzada la pugna, amb en José Díaz va

començar un nou període per al Partit. Lliure del problema intern, la nova direcció va començar a aplicar els acords del Congrés de Sevilla. Per aquest motiu, el mes d'octubre del 1932, en José Díaz i l'Antonio Mije van viatjar cap a Barcelona, amb l'objectiu de reunir-se amb en Ramón Casanellas i conèixer la situació real de Catalunya.

En Casanellas havia tornat feia poc i de forma il·legal de la URSS. El seu carisma personal i l'estima que mantenia entre els cenetistes estaven enfortint el Partit a Barcelona.

El Secretariat Polític de la IC, informat d'aquests contactes, va aprovar el 29 d'octubre la següent resolució:

“Para asegurar una mejor dirección a la lucha de clases revolucionaria del proletariado catalán y a la lucha de liberación nacional de las masas obreras de Catalunya, el Secretariado Político juzga necesario que la organización regional catalana del PCE se organice como Partido Comunista de Catalunya, que

Hilari Arlandis Esparza

Oriünd de Cullera, va néixer el 1888. Obrer marbrista de pompes fúnebres. Assistí al congrés de la CNT de Madrid (1919), on defensà l'adhesió a la Tercera Internacional. Delegat per Cullera al ple de la Confederación Nacional del Trabajo (CNT) que tingué lloc a Barcelona (1921), participà en la delegació del sindicat al Primer Congrés de la Internacional Sindical Roja (ISR) també el 1921. Juntament amb en Joaquim Maurín, l'Andreu Nin, en Jesús Ibáñez i en Gaston Leval. Més tard publicà les seves experiències en el llibre "Los anarquistas en Rusia". (Editorial La Batalla, 1924).

Quan es produeix la Conferència de la CNT de Saragossa del 1922, defensarà les gestions fetes a Moscou, però no va poder impedir que aquesta se separés de la ISR. El 1922 ingressà a la Federació Comunista de Llevant (FCL), formà part de l'equip de redacció de "La Batalla". El 1925 va fer campanya contra la guerra del Marroc i es va haver d'exiliar a França. Retornà poc després, i fou empresonat a Barcelona. Un cop alliberat, s'integrà en la Federació Comunista Catalano-Balear (FCCB), i mes tard va passar un temps al Bloc Obrer i Camperol (BOC) del que en va ser membre del comitè executiu. El 1932 passa a ser militant del P.C.C. y amb aquesta formació passarà a fundar el P.S.U.C. Va morir a Figueres el 1939 en un bombardeig de les tropes franquistes.

debe permanecer en relación con el PCE como los partidos de Bielorrusia y de Ucrania Occidental con el PC de Polonia al que pertenecen. Se encarga a la Comisión Política comunicar las directrices oportunas al PCE."

A finals d'octubre es va convocar a Barcelona, a casa del **Dr. Viladrich**, els principals responsables de l'organització: en Casanellas, l'**Hilario Arlandis**, l'**Antoni Sesé**, en Manuel Trueba, en José i en Francisco del Barrio, en Felipe García "Matas", en **Cabré**, la Lina Ódena, l'**Otero**, en **Figueras** i en **Josep Banqué**, i es va discutir sobre els problemes que més afectaven Catalunya. En acabar se'ls va comunicar que el Comitè Central del PCE havia decidit la creació a Catalunya d'un partit comunista de tall nacional. En José Díaz va deixar molt clar que les relacions amb el PCE havien de continuar sent d'agermanament i solidaritat, amb plena identificació, per part de la nova organització, de les línies polítiques generals establertes pel conjunt dels comunistes de l'Estat.

D'aquesta manera va néixer el Partit Comunista de Catalunya (PCC), adherit al PCE, secció espanyola de la IC.

Els assistents van decidir la convocatòria d'una reunió més àmplia, per a informar de l'acord i proposar una direc-

Antonio Sesé Artaso

Va néixer a Broto (Osca) el 1985. De professió fumista, provenia de la CNT i del BOC. Va ingressar oficialment al PCE el 1932, ja que havia estat expulsat, igual que l'Arlandís i en Masmano, del partit d'en Maurín. Fundador del PCC, va ser un dels seus més importants dirigents, ocupant també càrrecs de responsabilitat en el sector sindical.

Va participar activament en els enfrontaments que, arran dels Fets d'Octubre del 1934, es van viure al Partit i va iniciar una agra polè-

mica amb en Pere Ardiaca. Va ocupar el càrrec de Secretari Polític, de forma interina, fins al nomenament d'en Miguel Valdés.

Apartat de la direcció el gener del 1936, per la seva disconformitat a com es plantejava la unitat de les forces d'esquerra, va anar cap al camp sindical i va ocupar el càrrec de Secretari General de la UGT de Catalunya. Va morir a Barcelona, durant l'enfrontament amb el POUM i la CNT, als Fets de Maig del 1937.

Publicà *Els homes de la UGT* (1937) i el recull de discursos *Nuestra situación política actual*. (1937).

ció interina, fins a la celebració d'un Congrés constituent. Es va proposar per al Buró Polític a en Ramon Casanellas, l'Hilario Arlandís, l'Antoni Sesé, en Francisco i en José del Barrio i, per al Comitè Central, a part dels esmentats, a en Felipe García "Matas" (Barcelona), en Manuel Trueba (Barcelona), en **Josep Amades** (Lleida), en Josep Banqué (Reus), en Miquel Valdés (Tarragona), en Figueres (Girona) i la Lina Ódena (Joventut Comunista).

El nou Partit es va estrenar amb la publicació del que seria el seu òrgan d'expressió, "Catalunya Roja", que va aparèixer per primer cop el 9 de novembre del 1932, coincidint amb la convocatòria d'eleccions al Parlament de

Catalunya. El seu primer programa polític era molt radical: va denunciar el règim republicà per burgès i contrarevolucionari, va atacar l'Estatut del 1932 i totes les formacions d'esquerra sense distinció i, per acabar, va preconitzar l'alliberament de Catalunya, fins a l'autodeterminació si calgués.

La figura política de la Lina ja no es posava en dubte. La seva capacitat organitzativa estava donant els seus fruits, els casals ja existents creixien i en algunes localitats i barriades van sorgir nous locals i nous joves que treballaven, des del lleure, per al creixement de l'organització juvenil.

La seva capacitat per a l'oratòria la va

portar per tot Catalunya als actes del Partit. La descripció que ens van facilitar els qui la van poder veure alguna vegada és, com a mínim, per destacar. La Lina era una dona baixeta, poc més de metre cinquanta, els cabells curts que amagava sota una boina, la faldilla llarga i una camisa del tipus casaca. Sobre les tarimes s'encenia com la pólvora, modulava la seva veu pujant-la de to a mesura que despertava l'interès en el públic, i semblava més alta i més forta fins que finalitzava la seva intervenció. Amb els aplaudiments es tornava a empetitir.

Durant l'any 1933 va compartir cartell amb les màximes figures del comunisme català. En Ramon Casanellas, que atreia els militants anarquistes, en Manuel Trueba, que seria més endavant,

el 1936, el cap de la Columna Carlos Marx, en **Francisco Galán**, germà de l'heroi de Jaca, i amb un dels darrers militants del BOC que havia passat a les fileres del PCC, en **Pere Ardiaca**.

Es van convocar les eleccions al Parlament de Catalunya i la Lina va ser designada candidata a les llistes del PCC, reblant les seves aparicions a actes de tot tipus. D'aquesta època ens en queda el testimoni de la Teresa Pàmies, en aquells moments militant del BOC, que recorda l'anar amunt i avall de la Lina muntada a la moto d'en Ramon Casanellas, i fins i tot una batussa violenta a la ciutat de Balaguer en intentar, els militants del Partit d'en Maurín, boicotejar un acte del PCC, la qual cosa va portar a una batalla campal entre els comunistes de les dues formacions.

Francisco Galán Rodríguez

Va néixer el 1902, era germà d'en Fermín Galán, l'heroi de Jaca i militant del Partido Comunista de España. En produir-se l'aixecament feixista del 1936 va participar en la creació d'una columna de milicians que va defensar el sector de Somosierra. Més tard va participar en la creació del Cinquè Regiment. Quan el novembre del 1936 va arribar a Madrid va agafar el comandament de les tropes de Clairac i es va destacar en el combat, esdevenint un

personatge molt popular. El novembre del 1936, i sent ja Comandant, va participar en l'atac a Terol, però va ser ferit i va haver de ser substituït. El maig del 1937 va ser ascendit a Tinent General i aquell mateix estiu va participar en la defensa de Santander, passant a Astúries una mica més tard. Va participar en la defensa de Catalunya i finalment va ser nomenat cap de la base de Cartagena, però va haver de fugir amb la flota a Algèria. Es va exiliar a l'Argentina i va morir el 1971.

Poc després d'aquests esdeveniments, la nit del 25 d'octubre del 1933 un terrible accident suposaria una de les pèrdues més grans per al comunisme català. Després d'una reunió de la direcció del PCC, en Ramon Casanellas i en Francisco Del Barrio van marxar cap a Madrid en moto, perquè estaven convocats a una sessió del

Comitè Central del PCE En un dels revolts dels Brucs, passat Esparreguera, van topar amb un automòbil i van morir tots dos líders a l'acte.

La mort dels dos dirigents va commocionar tot el Partit. L'enterrament d'en Casanellas va ser multitudinari i s'hi

Pere Ardiaca Martí,

Va néixer a Balaguer (Lleida) el 1909. Va anar al seminari de la Seu d'Urgell, però no va acabar els estudis. El 1926 es va traslladar a Barcelona, on va treballar de pintor de parets fins que, el 1929, va emigrar a França obligat per les circumstàncies, ja que s'havia negat a fer el servei militar.

Ingressa al Partit Comunista Francès (PCF) a la localitat de Béziers. Más endavant és elegit membre del comitè local de Nîmes. Proclamada la República, torna a Espanya. Va cap a Balaguer on s'afilia al BOC. El 1933 abandona aquesta formació i ingressa al PCC, on un any més tard és nomenat Secretari Polític. És apartat del càrrec durant els Fets d'Octubre d'aquell mateix any, i es va dedicar al Socorro Rojo Internacional. El 1936 forma part del Comitè Executiu del PSUC i es nomena director del seu òrgan de premsa, "Treball". El 1937 se'l

nomena responsable de Propaganda del Comissariat de l'Exèrcit de l'Est.

En finalitzar la guerra civil passa a França, d'allà a Santo Domingo i més tard a Cuba. El 1948 s'incorpora, a França, al Secretariat del PSUC i el 1960 és elegit membre del Comitè Central. Torna cap a Barcelona, on s'encarrega d'editar el clandestí "Treball". És detingut el 1962 i condemnat a 21 anys de presó. Va ser alliberat el 1971. Se li encarrega que representi el PSUC al Consell de Forces Polítiques de Catalunya.

Després de morir en Franco, i a les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, és elegit diputat per Lleida. El 1981 el V Congrés del PSUC l'elegeix President del Partit, sent expulsat aquell mateix any junt amb altres destacats dirigents. Fou fundador el 1982 del Partit dels Comunistes de Catalunya (PCC) i en va ser el President fins a la seva mort, que va tenir lloc el 5 de novembre del 1986.

José Del Barrio Navarro

Nascut a Valladolid el 1907 i mecànic de professió, va ingressar a les joventuts comunistes el 1924. Procedent del sector sindicalista, va treballar a l'empresa "Lámparas Z" de Barcelona igual que en Felipe García "Matas", des del març del 1930 fins a l'inici de la guerra el juliol del 1936. Va col·laborar amb en Sesé, junt amb el qual va ser apartat temporalment de la direcció del PCC el febrer del 1936.

Quan va néixer el PSUC, el juliol del 1936, va ser nomenat Secretari General de la UGT de Catalunya. Va abandonar ben aviat el càrrec per dirigir una columna miliciana que va portar el seu nom. La seva columna va operar al front d'Aragó, passant-se a anomenar "Carlos Marx". Va ser membre del Comitè de Milícies Antifeixistes.

Se'l va nomenar responsable de la política militar del PSUC i membre del seu Comitè Central i Executiu. Va passar a dirigir la 124 Brigada

van realitzar dos seguicis, ja que els seus antics companys de la CNT també li van voler retre el seu particular homenatge.

Entre els presents també s'hi va infiltrar la policia, que va prendre nota d'alguns dels assistents. D'aquesta manera, al cap de pocs dies va ser detinguda la companya d'en Ramon Casanellas i mare adoptiva del seu fill **Floreal Casanellas**. Aquesta dona, que havia aconseguit passar desapercebuda fins aleshores, era la russa **Maria Alexandrovna Fortus**, que anys més tard seria Tinent Coronel de l'Exèrcit Soviètic.

A començament de novembre va ser convocat un acte d'homenatge a en Ramon Casanellas i en Francisco del Barrio. Es va fer a la Bohemia Modernista (Gran Price). Hi va poder intervenir la Lina per acomiadar-se dels que havien estat els seus camarades i també amics, i va recordar l'últim cop que, junts, van pujar a una estrada en un miting a Sabadell. Altres companys de molts anys de militància conjunta es van unir a la Lina a l'escenari, l'Hilario Arlandís i en Josep Del Barrio (germà del finat). Tanca va pel PCC en Pere Ardiaca, i obria el torn als representants del PCE Arroyo, Francisco Galán i Jesús Hernández.

Aquestes morts, a part del lògic dolor, també van causar problemes importants al Partit, ja que de sobte van quedar buits

els dos càrrecs més importants en la direcció i es va desencadenar una pugna entre els principals dirigents per tal d'ocupar-los. L'Arlandís, en Sesé i en Del Barrio rivalitzaven per la secretaria general i, mentrestant, la base del Partit els mirava amb recel sense acabar de donar suport clarament a cap d'ells, més preocupats, i amb motiu, per les eleccions del 19 de novembre.

Mixta i posteriorment la 27a Divisió. A la batalla de l'Ebre, i ja amb el grau de tinent coronel, va comandar el XVIII Cos de l'Exèrcit de l'Est. Acabada la guerra es trasllada a París, sent cridat a Moscou per retre comptes de la seva gestió durant la guerra.

És enviat a Mèxic, on poc després és expulsat junt amb altres dirigents del Partit, per en Comorera. L'acusació: oposar-se al pacte germano-soviètic del 1939. Va fundar junt amb en Félix Montiel i l'Adriano Romero un grup anomenat Movimiento de Acción Socialista (MAS). Una mica més tard ingressa novament al Partit i en torna a ser expulsat per "titista". Va ingressar el 1977 al PSC-PSOE. Va morir a París el 1989.

El I Congrés del PCC

La campanya electoral que s'estava desenvolupant presagiava el més que possible triomf de la dreta. El programa del Partit va assenyalar aquest perill i va apostar per aconseguir un govern obrer i camperol, però va fer diana dels seus dards al Partit Socialista, al qual va acusar de l'ascens de la dreta.

Aquest cop no anaven errats. L'escrutini de les urnes va atorgar 200 diputats a la dreta els quals, sumats als 150 "centristes" d'en **Lerroux**, els va permetre la majoria parlamentària. Es va obrir el període que ha passat a la història amb el nom de "Bienni Negre".

Per la seva banda, el PCC només va presentar candidatura a la ciutat de Barcelona, la seva província i Tarragona, i van aconseguir un total de 48.436 vots. L'increment dels votants, tot i ser important, no els va permetre col·locar-se com a primera força comunista a Catalunya, ja que el BOC va obtenir 115.477 vots.

En aquestes eleccions la Lina va acon-

seguir, a la ciutat de Barcelona, 2.460 vots i 722 més per la província. El candidat comunista més votat va ser en Josep Del Barrio amb una diferència sobre la Lina de només 250 vots.

Aquest increment és el reflex, junt amb altres motivacions, del creixement de militància que sota la direcció d'en Casanellas va experimentar el PCC. En tot just un any van passar de les poques cèl·lules indicades abans a comptar amb aproximadament 800 militants.

Comptaven amb una presència important a la **Federació Obrera de Sindicats de la Indústria Gastronòmica de Catalunya (FOSIG)** compartint influència amb el **Partit Català Proletari (PCP)** que liderava en **Jaume Compte**. També van créixer entre els transportistes, tramviàries i alguns sectors metal·lúrgics.

El Partit estava creixent, la joventut també ampliava els seus efectius i, no obstant, des que es va crear el PCC la tardor del 1932, no hi havia hagut

ocasió de celebrar el Congrés constituent. Es va anar ajornant a causa de les eleccions i la mort d'en Casanellas i en Del Barrio.

Finalment es va poder celebrar del 26 al 28 de maig del 1934. El debat va ser molt intens i, en alguns casos, molt crispat, ja que per una banda s'havien de tancar els vells comptes amb la política desenvolupada per en Bullejos i l'adaptació a la nova línia de la Comintern, com es coneixia també la IC, i per altra banda s'havia d'eleger un equip dirigent que pogués dur a terme les noves tasques i acabés amb la pugna interna.

En les seves intervencions la Lina va ser molt crítica amb el Partit. Va re-
criminar l'actitud de molts dels dirigents cap a la feina que realitzava la joventut, per entendre que era sectària i que en moltes ocasions impedia o, com a mínim, dificultava l'extensió de la JC. No obstant, on les seves intervencions van arribar a una bel-ligerània més encesa va ser quan va fer balanç del treball de la joventut i va repassar la tasca de totes les seccions, acusant-ne algunes de confuses i mancades de disciplina. El Congrés per a la Lina era el moment en què s'havien de retre comptes del que s'havia fet, on s'havien de rectificar els errors i on s'havien de marcar les líni-

es de treball per a fer realitat, en el quotidià, les aspiracions del Partit.

D'aquesta manera, un cop que va fer el balanç de la joventut i que va apuntar els errors comesos, va desgranar quines serien les línies generals que, a parer seu, haurien de desenvolupar els joves comunistes.

La feina que haurien d'escometre hauria de passar per dues línies d'actuació. La primera seria el proselitisme entre els joves d'esquerres que ja estaven organitzats i d'on, segons la seva experiència, se'n podrien obtenir quadres importants per a la lluita. Aquests joves militaven amb els llibertaris i amb **Estat Català**, formació de caràcter independentista i molt "tèbia" en l'ideològic. Però on creia que havien de treballar aquest aspecte amb més deler era entre la joventut del BOC, ja que a parer seu eren comunistes però estaven confusos amb les orientacions d'en Maurín.

La segona línia d'actuació dels joves passava per prendre el compromís ferm d'assumir que la lluita de la joventut comunista s'havia d'encaminar no tan sols a l'alliberament social sinó també a l'alliberament nacional de Catalunya, la qual cosa significava un important canvi i marcava una diferència fonamental amb la manera d'actuar que havien tingut els

joves comunistes fins aquell moment, el mateix reconeixement del fet nacional i la visió que la lluita per aquest també podia tenir un caire revolucionari.

Aquestes dues línies d'actuació de la joventut van ser acceptades per majoria, si bé es van viure moments tensos a les discussions ja que una part del Partit es temia que, amb l'entrada de militants d'altres organitzacions, es perdés el caràcter revolucionari de la formació juvenil, i per entendre que el nacionalisme era un element burgès aliè a la classe obrera.

El decurs del Congrés va ser més asossegat quan es va tractar de les línies polítiques a seguir, perquè ningú no dubtava que aquestes les marcava la Internacional i, per tant, l'únic que s'havia d'establir és com dur-les a terme.

No obstant, el debat més agre i virulent es va originar a l'hora d'elegir la nova direcció. Per entendre fins a quin punt estava complicada la situació i com s'havien atiat les diferents postures, veurem algunes de les acusacions més greus que es van fer contra els principals dirigents de l'etapa anterior.

A banda de les presumibles denúncies per haver participat en la línia política d'en Bullejos, la imputació més greu

s'estava gestant des de la mort d'en Casanellas i en Del Barrio. Alguns quadres del Partit havien vist en l'accident que els va costar la vida a tots dos dirigents un complot criminal per fer-se amb la direcció. Aquesta idea tenia poca aparença de realitat, pràcticament cap, però els militants que la mantenien gaudien de credibilitat entre la base. Transcriurem part de dos dels escrits que es van rebre a la seu del Comitè Central del PCE a Madrid i que encara ara es conserven a l'Archivo Histórico del PCE

En el primer, que es va remetre de forma anònima, s'afirma el següent:

"...nosotros estamos firmemente convencidos de que el asesinato de Ramón tiene relación estrecha con la situación interna del P. o si no fijaos en cuanto nosotros supimos quienes componían la comisión que se nombró, dijimos, el asunto no irá muy lejos. Los mismos que han intervenido en la preparación del asesinato forman parte de la comisión..."

El segon escrit és una carta del 15 de setembre, signada per en **Joaquín Hernández "Sastre"** i per en **Rosendo Cabré "Dependent"**:

"...salta a la vista que la información precisa "y con todo detalle" los organizadores del atentado la han obtenido de dentro del P. entonces ¿Quiénes eran los miembros del P. que sabían que el viaje de Ramón y Francisco sería efectuado en una moto? ¿Quiénes eran los que sabían que antes de Madrid iban (sic) a Igualada a un mitin de propaganda electoral?"

Cal dir que les investigacions de la policia i del mateix Partit descartaven la idea del complot, la qual cosa no va impedir l'extensió del rumor i que s'anés creant un sentiment de desconfiança cap a alguns dels principals dirigents.

Aquesta era la situació amb la que es va arribar al Congrés en què s'havia de decidir qui ocupava la secretaria general, càrrec que ocupava de forma interina l'Antoni Sesé des de l'accident. Davant la falta d'acord i la visceralitat de les discussions basades en qüestions personals i no polítiques, la IC i la direcció del PCE van prendre una decisió sense precedents i que va sorprendre

totes les parts: van deixar vacant la càrrega de secretari general i van crear en el seu lloc un nou càrrec que es va anomenar Secretari Polític mentre no es solucionés la pugna i se suavitzés la situació, és a dir, mentre no es trobés una persona de consens.

Per ocupar aquest nou càrrec, i fent una arriscada aposta, van haver d'optar per una persona que no mantingués cap relació amb les diferents posicions i a la que se li reconegués una mica de carisma en el Partit. Segons l'Arlandís, l'elecció va ser "un cop molt audaç" perquè la Secretaria Política va anar a parar a en Pere Ardiaca, un dirigent que havia estat, fins feia molt poc, militant del BOC

La idea era senzilla i es tractava, bàsicament, de no deixar un buit de poder i esperar a la propera celebració d'un Congrés per tal de reafirmar-lo al seu lloc o trobar una altra persona que, passats aquests moments de crispació, resultés representativa de tot el Partit. No obstant, va ser un error, ja que la solució no va satisfer cap de les parts i l'actitud de l'Ardiaca en els mesos posteriors va complicar encara més, si això era possible, l'enrarinat ambient que es respirava.

El Front Únic i les Aliances Obreres

Hem comentat que la situació del Partit a Catalunya havia millorat pel que fa a militància i implantació. No era difícil, perquè partien d'una escisió que els havia deixat pràcticament sense actius. No obstant, al PCE la situació s'havia anat deteriorant, en els darrers mesos s'havia produït un estancament, quan no un retrocés, de la militància.

La tàctica teòrica de “classe contra classe” orientada des de la IC i la seva traducció a la pràctica d'enfrontament als Partits socialdemòcrates havia representat, a Espanya, un allunyament dels treballadors que donaven suport al PSOE a les tesis comunistes. Això era a conseqüència principalment de dos motius: primer, que en aquell moment governava el país la dreta a la que havien que fer front comú i els socialistes encapçalaven l'oposició i, segon, que els esdeveniments internacionals, ascens del poder del nazisme a Alemanya i Àustria, aconsellaven la unitat per tal de frenar el feixisme.

El gir realitzat en la política d'aliances per en **Georgi Dimitrov** al VII Congrés de la Internacional Comunista, va provocar una veritable convulsió entre el moviment comunista, ja que es va produir un gir total pel que fa a l'actitud que havien de mantenir els comunistes davant dels Partits socialdemòcrates, i s'ordenava la creació del Front Únic en tots els països on fos possible.

En el cas espanyol, el PCE i el PCC es van trobar amb un veritable problema, perquè els seus atacs al PSOE havien estat fins aleshores molt virulents i ara es veien en la necessitat d'entaular converses d'unitat antifeixista. A Catalunya encara va ser més complicat, ja que el moviment unitari l'abanderava el BOC, com veurem tot seguit.

L'origen de l'Aliança Obrera l'hem de buscar en el II Congrés del BOC, celebrat l'abril del 1933, en què es va acordar la creació de l'Aliança com a eina per a unificar les accions que realitzaven els

treballadors. Poc temps després van començar les entrevistes amb la **Unió Socialista de Catalunya** que dirigia en **Joan Comorera**. Ben aviat totes dues formacions van demostrar la seva sintonia pel que fa a l'objectiu d'organitzar-se unitàriament, però el recel mutu a què es capitalitzés de forma partidista aquesta iniciativa i la necessitat que l'espectre d'entitats adherides fos el més ampli possible, els va portar a decidir-se perquè fos una organització obrera, sense filiació partidista, qui fes la crida a totes les forces polítiques i socials.

Va ser l'**Ateneu Enciclopèdic Popular**⁽¹⁾ qui finalment va publicar, el 18 de març del 1933, una crida a l'**Aliança Obrera Antifeixista (AOA)**.

El PCC, temps abans de la crida de l'Ateneu, havia convocat una reunió unitària amb la intenció de crear el "front únic", i hi van assistir la **Federació Socialista de Barcelona, les Joventuts Socialistes de Catalunya**, la **UGT**,

el **PCP** la **Joventut Comunista** i altres organitzacions de menor entitat. Quan va aparèixer la crida de l'Ateneu, el Partit va manifestar la seva intenció d'unir-se a la proposta, i així ho va fer un mes després mitjançant una carta pública de la que en podem extreure aquest paràgraf:

"El nostre partit decideix, amb totes les seves forces, l'adherir-se a la vostra projectada Aliança i cooperar amb entusiasme a l'obra que significa combatre el feixisme".

El 22 d'abril es va citar les organitzacions que donaven suport al projecte i va tenir lloc una primera reunió, a la que hi van assistir el **BOC**, **Estat Català**, **PCC**, **PCP**, **USC**, **PSOE**, **UGT**, **Unió de Rabassaires**, **Federació Sindicalista Llibertària**, **Sindicats d'Oposició** i la **Federació de Sindicats Exclosos de la CNT**. Donada la pugna entre el **PCC** i el **BOC**, el Partit va intentar des del primer moment fer-se amb la direcció de l'Aliança, però va quedar en minoria. En els mesos posteriors es van

⁽¹⁾ L'Ateneu Enciclopèdic Popular és una associació cultural fundada a Barcelona l'any 1902 després de la desfeta de la vaga general del 1902 a Barcelona, per un grup d'intel·lectuals d'ideologia Republicana i Obrerista. Destacaven entre els seus primers associats en Josep Tubau i en Francesc Layret. En els primers trenta anys va tenir un paper destacat en les lluites ciutadanes. La seu de l'Ateneu Enciclopèdic Popular era al carrer del Carme 30-32 (Carrer Kropotkin durant la guerra civil) . Va ser espoliat per la Falange després de la guerra civil. El 1934 va escoltar la petició d'alguns partits i entitats de fer la convocatòria manifest per constituir l'Aliança Obrera. En finalitzar la guerra va ser tancat i els seus socis perseguits i detinguts.

anar distanciant, i el 27 de juliol no van assistir al primer míting de l'A.O.A.

El 13 de desembre es va constituir formalment l'Aliança Obrera en un document al que es van adherir, amb la firma dels seus principals dirigents, les següents organitzacions: Sindicats d'Oposició (**Peiró**), Federació Sindical Llibertària (**Vives**), Federació de Sindicats Exclosos de la CNT (**Bonet**), UGT (**Vila**), **Partit Sindicalista (Pestaña)**, Federació Catalana del PSOE (**Vidie-lla**), **Esquerra Comunista (Nin)**, BOC (Maurín), USC (Comorera) i la Unió de Rabassaires (**Clavet**).

El PCC, al seu torn, manté la consigna de Front Únic per la base i desencadena un atac ferotge contra l'Aliança, a la que titlla de contrarevolucionària. En el núm. 42 de "Catalunya Roja" s'hi pot llegir el següent anatema:

"Los perros falderos de la burguesía que componen la Alianza Obrera, bloquista y trentista, andan a la greña disputándose un hueso sindical que les han lanzado sus amos, com premio de sus traiciones obreras del ramo del agua en la última huelga. ¿Cuándo echarán por la borda los trabajadores a esa gentuza?"

No s'havia produït encara el canvi de

posició a la IC i, per tant, l'actitud dels comunistes catalans estava legalitzada pels delegats de la IC. La Lina, que va participar de forma activa en aquests primers contactes, va defensar la permanència del Partit al si de l'Aliança, però va quedar en minoria. És un dels moments més durs en el treball polític de la Lina, ja que defensava la integració de la Joventut Comunista a l'**Aliança Obrera Juvenil (AOJ)** i va haver de lluitar contra la majoria del Comitè Central del Partit i d'una part de les mateixes joventuts. La convicció de la Lina provenia de la idea que l'entrada de la Joventut Comunista a l'A.O.J. podria significar una aproximació a la Federació Catalana de les Joventuts Socialistes, amb les que tenia moltes coincidències.

Tot va canviar a partir de l'esmentat VII Congrés de la Internacional Comunista, el juny del 1934, i les instruccions d'unitat que els van ser transmeses als comunistes catalans. Així, el setembre del mateix any es va decidir demanar l'ingrés a l'A.O.A. i la Lina va veure enfortida la seva autoritat, tot i que va haver d'enfrontar-se a la resposta d'alguns joves que no van entendre com ara era acceptable el que abans s'havia combatut fermament. Un informe enviat al Comitè Executiu relata de manera encesa aquesta situació:

“...la noticia de proposición de ingreso en la Alianza, ha caído como una bomba (...). Hubo hasta riñas entre algunos (...) Dos se presentaron pidiendo la baja. Se les convenció, però hay un mar de fondo bastante considerable. Ayer vino de Sabadell un compañero a decirnos que allí también les habían hecho caer de espaldas. Es de suponer que esto pasa en muchos sitios de Catalunya,

donde no hay que olvidar hemos tenido una lucha violentísima contra la Alianza...”

Després d'enceses discussions es van acceptar les tesis de la Lina, que no eren altres que les que proposava la IC i l'entert de les quals es va veure confirmat una mica més tard perquè ja s'estaven ordint els anomenats **Fets d'Octubre**.

Antecedents dels Fets d'Octubre

Recapitem una mica per entendre què va passar l'Octubre del 1934 i les peculiaritats que es van viure a Catalunya. Només cal retrocedir uns mesos, fins al 12 d'abril del 1934, data en què el govern català va promulgar la Llei de Contractes de Conreu, una llei petit burgesa que pretenia convertir en petits propietaris un sector de pagesos. Els grans propietaris catalans, agrupats al voltant de l'**Institut Català de Sant Isidre** i de la **Lliga Catalana** d'en **Cambó**, es van oposar radicalment a la llei, aconseguint que el Tribunal de Garanties de la República la declarés inconstitucional el dia 8 de juny. Els parlamentaris catalans, i els bascos en solidaritat, es van retirar de les Corts. El 12 de juny en **Lluís Companys**, President de la Generalitat, va presentar al parlament català una nova llei, idèntica a l'anterior, que es va aprovar per unanimitat, la qual cosa va provocar un dur enfrontament amb el govern central.

El sector nacionalista més radical, representat per en **Dencàs**, va entrar al govern de la Generalitat i ell va ser nomenat

conseller de Governació. En Dencàs, junt amb el Comissari d'Ordre Públic, **Badia**, van preparar la defensa per a una eventual agressió per part del govern de Madrid. Es va iniciar l'organització de les forces de xoc ("**escamots**") reclutant amb aquesta finalitat als elements més extremistes de l'àmbit nacionalista.

L'Aliança Obrera va veure en aquests enfrontaments una lluita de poder entre les burgesies catalana i espanyola, i va decidir esperar esdeveniments. En Maurín va ser summament clar pel que fa a l'actitud de l'A.O.:

"El movimiento obrero ha de estar al lado de la Generalitat para presionarla y prometerle ayuda, sin ponerse delante de ella, sin aventajarla en los primeros momentos. Lo que interesa es que la insurrección comience y que la pequeña burguesía, con sus fuerzas armadas, no tenga tiempo de retroceder. Después ya veremos..."

En una maniobra maldestra i d'una ceguesa inversemblant, en Dencàs i en Badia van arremetre contra la C.N.T., la força obrera més gran de Catalunya. Es va perseguir

els seus militants i es van consentir molts abusos policials en una actuació repressiva que girà la central anarquista contra la Generalitat. Aquestes accions violentes i paramilitars van aixecar crítiques de sectors importants d'**Esquerra Republicana** i van aconseguir la dimissió d'en Badia, que va ser servit en sacrifici.

El 4 d'octubre, el govern central, que presidia en **Samper**, va ser substituït per un de nou encapçalat per l'**Alejandro Lerroux**, i en el que hi participava la **CEDA** amb tres ministres. Un dels nous ministres de la formació de dretes, l'**Oriol Anguera de Sojo**, que va ocupar la cartera de Treball, era recordat amb tristesa i fúria a la ciutat de Barcelona, ja que havia estat governador de la ciutat durant el segon semestre del 1931, època duríssima per als treballadors i en la que va demostrar un tarannà ultraconservador.

L'entrada de la CEDA en el govern i les mesures que es van anunciar van provocar l'inici de grans vagues a tot l'Estat que van desembocar a Astúries, on es va produir un intent revolucionari que l'exèrcit va sufocar causant milers de víctimes durant l'aixecament popular, i després amb una repressió ferotge.

Anteriorment, el PCE ja havia posat la seva militància en guàrdia, avisant-la so-

bre l'avanç del feixisme a Espanya i que els "*elements més negres de la reacció*" conspiraven per a l'establiment d'una dictadura. El dia 2 d'octubre, davant la imminència de successos extraordinaris, el Partit va llençar a l'opinió pública la seva "*Plataforma de Règim Soviètic*" que comprenia en línies generals el seu programa polític i en el particular l'adopció d'algunes mesures, entre les que hi havia: l'autodeterminació de Catalunya, el País Basc i Galícia, la descolonització del Marroc, la jornada laboral de set hores, la nacionalització de les grans indústries i el repartiment de terres entre els camperols.

A Catalunya es van viure dies d'activitat frenètica. Dimecres, 3 d'octubre, l'A.O. va llençar una crida i va organitzar una manifestació a Barcelona. La protesta va ser prohibida per en Dencàs, que va enviar la policia que es va acarnissar amb els manifestants. Al dia següent l'Aliança es va reunir als locals que tenia la federació socialista a les Rambles. S'hi va decidir enviar una delegació a entrevistar-se amb en Companys. El President els va assegurar que no passava res, i els va demanar tranquil·litat. Van sortir de la visita al Palau amb la convicció que sí que s'acostava alguna acció i que el Govern pretenia deixar-los al marge. Van optar aleshores per sol·licitar una entrevista amb en Dencàs, en la qual li van sol·licitar armes per al poble. El conseller no

només no els va donar les armes si no que a més els va amenaçar amb prendre represàlies contra ells.

Vistos els resultats obtinguts, l'assemblea va decidir declarar la vaga general revolucionària, a la que s'hi va sumar el CADCI entre els aplaudiments dels assistents, i es va acordar, en cas que Esquerra i la Generalitat dubtessin, que els comitès de l'Aliança Obrera havien de proclamar la República Catalana. Un dels assistents a aquesta assemblea va ironitzar dient que es tractava "d'una revolució amb permís de l'autoritat competent".

En base a la cronologia dels fets era fàcil determinar que s'aproximava un moviment revolucionari i que, depenent de qui tingués les armes, aquest seria d'un signe o d'un altre. Per això l'Aliança va seguir amb la seva ronda d'entrevistes a la recerca de l'armament necessari per als seus militants. D'aquesta manera es van trobar amb dirigents d'Esquerra Republicana i d'Estat Català, que també es van negar a donar-los-en. Aquestes dues formacions tenien molt clar que una cosa era un moviment de caràcter nacionalista i una altra cosa, molt diferent, una revolució obrera.

En Dencàs, que era conscient d'aquesta diferència i no volia un triomf revolucionari, entra en conflicte immediatament

amb el sentiment nacional de l'Aliança Obrera, molt més carregat de reivindicacions socials. La idea original del Conseller de Governació era la creació d'un Estat independent, pensat i realitzat a la mida de la burgesia del país, la de l'Aliança era la creació d'una República catalana sota el signe socialista i federada amb els altres pobles de l'Estat.

Això explica, doncs, que no es lliures-sin armes a l'Aliança, i que els "escamots" d'en Dencàs restessin aquarterats ja que s'havia d'evitar com fos que aquests se sumessin a la marea revolucionària. Un fet demostra que aquest temor no era infundat, ja que el mateix dia 6 d'octubre dos mil "escamots" concentrats a les casernes de Sant Andreu es van posar a disposició de l'Aliança amb tot el seu armament. L'oferiment va ser des-estimat perquè l'A.O. esperava que la Generalitat reaccionés.

La Lina va recórrer en aquells dies tots els locals on es reunia la Joventut Comunista, avisant-los dels fets que s'acostaven i intentant organitzar grups de joves decidits per tal que se sumessin al moviment que estava a punt de produir-se. És especialment clarificador un paràgraf del llibre de l'Estivill:

"Lina Ódena fue una dirigente a la altura del momento. (...) Tomó parte activa en la preparación de la insurrección, tanto en la parte moral, escribiendo artículos y arengando a sus camaradas, como en la busca y preparación de las pocas armas que tuvo aquellos días la clase obrera a su disposición.

Discutió y trabajó como dirigente. Y trabajó y luchó como militante. A la cabeza de sus camaradas, los muchachos de las juventudes, recibió en varias ocasiones los matracazos de los guardias de asalto mandados per el traidor Dencàs".

Divendres dia 5, la Vaga General, contra tot pronòstic, va resultar un clamorós èxit. Tot feia pensar en un fracàs, ja que ni la C.N.T. ni Esquerra es van sumar a la crida. Cap a les 7 de la tarda es va organitzar a les Rambles una nombrosa manifestació convocada per l'Aliança sota la consigna d'"*Exigim la República Catalana*".

Al dia següent, 6 d'octubre, a dos quarts de set de la tarda es va organitzar una nova manifestació a la Plaça Catalunya. El seguici, format per militants de l'Aliança Obrera, entre els que hi havia la Lina Ódena, l'**Helios Gómez** i en **Víctor Colomer**, nacionalistes radicals i una part considerable de públic que s'hi va anar unint, va baixar per les Rambles fins a la Plaça de la República (actualment Sant Jaume) on, a les vuit menys deu, va sortir al balcó de la Generalitat el President Companys que va declarar, amb l'alegria dels assistents, "*l'Estat Català dins de la República Federal Espanyola*".

Els Fets d'Octubre

La nit del 6 al 7 d'octubre els militants de l'Aliança no van dormir a casa seva, es van reunir als seus locals i a les seus dels Partits que la integraven.

La Lina va intentar organitzar els militants de les Joventuts Comunistes i va estar esperant aconseguir armes per a defensar la Generalitat.

Quan ja es va fer de dia, va començar a circular la notícia que la sublevació havia fracassat. Així va ser. A dos quarts d'onze de la nit del 6 d'octubre, l'exèrcit, que es va mantenir fidel al govern central, va declarar l'Estat de Guerra i es va dirigir cap a la Generalitat, la qual cosa va provocar greus enfrontaments a la Plaça de la República i a la Rambla de Santa Mònica, en què el CADCI tenia la seva seu, i en la defensa de la qual hi van participar trenta afiliats, tots ells militants del PCP i del PCC. Gairebé no disposaven d'armament (17 fusils) i van aconseguir resistir tres hores a una Companyia del 34è d'Infanteria. Per part dels defensors van morir tres militants: en Jaume Compte (PCP), en **Manuel**

González Alba (PCP) i l'**Amadeu Bardines** (PCC), i per part de l'exèrcit va caure un sergent i van ser ferits un oficial, cinc soldats i un músic.

La Lina era a la seu de Foment Nacional del Treball, al carrer Canuda, en la qual es va instal·lar l'Aliança Obrera. Allà s'hi van trobar aproximadament 400 militants dels partits i organitzacions que conformaven l'AO. Es van reclamar armes a la Generalitat, però aquesta mai no les va enviar. Davant del que podia ser una matança, el comitè de l'AO va decidir evacuar l'edifici de tots aquells que no tinguessin un arma i, en previsió de la resistència que podien oferir els militants que volien participar en la defensa, se'ls va dir que existia un dipòsit d'armes a la caserna general dels "escamots" situada al Casal d'Estat Català del carrer Salmerón del barri de Gràcia.

Es va formar una columna que rondava les dues-centes persones i es va dotar ràpidament de dos comitès, un de caràcter civil format per en **Víctor Colomé** (BOC), l'Hilari Arlandís (PCC),

l'**Helios Gómez** (PCC) i en **Luis Portela** (BOC), i el segon, eminentment militar, integrat per en Josep del Barrio i l'Estivill, que es va dirigir pel Passeig de Gràcia cap al teatre Bosque. Pel camí van rebre la mala notícia que havia caigut l'Ajuntament, i poc després es va saber que la Generalitat s'havia rendit.

Quan la columna va arribar al Casal el va trobar abandonat i amb evidents signes de lluita. Els seus inquilins van resistir fins a les sis del matí i les parets presentaven impactes terribles. Entre les restes van trobar alguns fusils Winchester i Remington. El descoratjament es va estendre entre la columna i, quan estaven a punt de decidir dissoldre-la va aparèixer un camió carregat d'armes que havien estat recuperades al Passeig de Gràcia i pertanyien a un grup dels "escamots" d'en Dencàs que, davant del caire que havien pres els esdeveniments, havien fugit ràpidament i les havien abandonat allà mateix.

Els van arribar notícies fresques que la lluita continuava a Sabadell i, després d'una curta assemblea, van decidir dirigir-se cap a aquesta ciutat. Es van requisar dos camions i tres automòbils que van encapçalar la marxa de la columna per acomodar els militants, i un tercer camió, el de l'armament, la tanca. La Lina va decidir continuar a peu,

per la carretera de la Rabassada, fins arribar al seu destí.

Tot passant per la Plaça de Lesseps, el camió de l'armament es va quedar enrere per tal d'abastir-se de benzina, i els van sorprendre dues camionetes de la guàrdia civil que van obrir foc contra ells. Malgrat la resistència van ser fets presoners un petit grup de combatents i van morir, abatuts per les bales, en **Valentí Felipe**, secretari del Radi d'Hospitals del PCC, i la **Teresa Vives** del BOC

Un cop a la carretera, i dins del bosc, la guàrdia civil va emboscar la columna, causant-hi algunes baixes per ferida, una d'elles greu, la del dirigent del PCC **Joaquím Olaso**. Després d'això es van retirar deixant la columna seguir el seu camí.

Quan van arribar a Sant Cugat va ser pres l'ajuntament i se'ls van unir alguns camperols i obrers que estaven a l'expectativa. L'eufòria del moment es va apagar amb l'aparició d'un camió de la guàrdia civil, procedent de Terrassa, on ja havien sufocat la rebel·lió matant tres membres de l'Aliança: en **Gaspar López** (PCC), el seu fill **José López** (PCC) i en **Josep Paisan** (ERC).

Aquests, que esperaven un passeig pels

carrers de Sant Cugat, es van trobar amb l'oposició decidida de la columna i es va generalitzar un tiroteig en què va acabar mort, d'un tret al cap, en **Salvador Echaury**, secretari del radi 7è del PCC. Després del combat la guàrdia civil va fugir, emportant-se un cap mort i tres números ferits. Els membres de l'AO van decidir continuar el seu camí deixant un reforç de reserva de vuit militants a l'Ajuntament, els quals van anar resistint l'atac, durant quatre hores, d'una força combinada de la Guàrdia d'assalt i la guàrdia civil.

Quan ja eren prop de Sabadell van rebre la notícia que la població havia estat presa per l'exèrcit, per la qual cosa es van reunir en assemblea i van decidir la dissolució de la columna i la seva tornada a Barcelona. Els fets d'Octubre havien acabat i va començar una repressió ferotge que s'endugué una important quantitat de militants a la presó.

El PCC va demostrar durant la sublevació un gran esperit combatiu i, tot i ser encara un partit petit, va patir a les seves fileres 5 morts, 5 ferits greus i més de 200 detencions. El tarannà demostrat per la militància comunista li va reportar el respecte de les altres forces polítiques i va obrir la porta a altres activitats conjuntes.

La crisi a la direcció del PCC

Les conseqüències de la derrota van ser immediates, i al nombre de detinguts s'hi va sumar la il·legalització del Partit i la clausura del seu òrgan de premsa “*Catalunya Roja*”. Els militants van començar la feina clandestina amb la consigna de l'alliberament dels seus camarades detinguts, i van treballar activament al **Socorro Rojo Internacional (SRI)** per fer arribar el seu ajut solidari als asturians, ja que va ser a Astúries on es va registrar la virulència més alta als combats d'octubre i on la repressió va ser més ferotge.

No obstant, a nivell intern el Partit encara manté assignatures pendents. Recordem que no s'ha elegit Secretari General en el primer Congrés i que en Pere Ardiaca va ser nomenat Secretari Polític sense el suport d'un sector important del PCC. És aquest sector el que va portar l'Ardiaca a la picota per la seva actuació, o millor dit, la seva falta d'actuació durant els Fets d'Octubre.

En Sesé, l'Arlandís i en Del Barrio van acusar l'Ardiaca de no haver tingut prou fer-

mesa i de ser sobrepassat pels esdeveniments. En un informe a l'Executiu del PCE, afirmaven que era a causa del *”apocamiento de carácter, por causas físicas o defectos de función política”*. L'Ardiaca al seu torn va arremetre contra ells, comptant amb el suport d'una part important de la base, acusant-los de no haver-li donat suport en la seva responsabilitat i de boicotejar les seves decisions.

En un informe que presenta en **Vicente Uribe**, membre de la direcció del PCE, als seus companys de Madrid s'hi indica:

“Al cam.(arada) Ar.(diaca) no se le había prestado por parte de (l) Secre (tariado) y en particular por parte del cam (arada) S.(esé) la atención debida en todo el tiempo que el cam.(arada) Ar(diaca) lleva en su cargo”.

El PCE va decidir separar del seu càrrec en Pere Ardiaca, donant la raó a mitges al grup d'en Sesé, però no els va deixar ocupar el càrrec vacant, quedant la direcció del Partit sense màxim responsa-

ble durant algun temps. Lluny de solucionar el problema aquest es va complicar més, ja que part de la militància de base va culpar els tres dirigents del que havia passat i els va recriminar la seva actitud en els "Fets", així com el sabotatge continu a les decisions del PCE

L'Ardiaca, al seu torn, es va saltar l'estructura de l'aparell clandestí y va fer arribar a Madrid, mitjançant el Socorro Rojo, el seu suport a aquestes crítiques, la qual cosa li va costar una airada recriminació de la direcció del PCE per saltar-se els canals reglamentaris.

És interessant la postura de la Lina quan es van produir les votacions que destituïen l'Ardiaca:

"Opini3n de la camarada L.(ina). Como el anterior (se refiere a Arlandis) opina que

debe cesar en el cargo y siempre desde luego rectificando nuestro acuerdo despu3s de discutir con Madrid si cree que nos hemos equivocado. Cree que debe ser sustituido provisionalmente enseguida".

Davant d'aquesta situaci3n i en no veure possibilitats d'un acord, el secretariat del PCC va demanar per escrit, el 14 d'abril, ajut al PCE:

"El P.(artido) va a una cat3strofe y es posible que vosotros consiguierais que la cat3strofe fuera menos voluminosa. Creemos pues que debe el P.C. de Espa3a enviar aqu3 un camarada que ayude a solucionar esta cuesti3n a la par que para intervenir en el C.C. que se celebrar3 pr3ximamente".

De la gravetat d'aquesta crisi no n'hi ha cap dubte en observar la reacci3n de

Miquel Vald3s i Garriga

Va n3ixer a Tarragona. Va començar la seva feina a la UGT. L'any 1931 particip3 en la fundaci3 d'una agrupaci3 del PCE a Tarragona. Tamb3 particip3 l'any 1932 en la formaci3 del Partit Comunista de Catalunya, del qual form3 part del comit3 central. Despr3s, l'any 1935, en fou elegit secretari general i com a tal assist3 al set3

congr3s de la Internacional Comunista. L'any 1936 fou elegit diputat a Corts per Barcelona, dins la candidatura del Front d'Esquerres de Catalunya. Membre del comit3 executiu del PSUC (secretari d'organitzaci3), el desembre del 1936 fou designat conseller de Treball de la Generalitat de Catalunya en representaci3 de la UGT (16 de desembre del 1936 – 16 d'abril del 1937). S'exili3 a França el 1939 i va morir el 1950.

Madrid. No van enviar un camarada sinó tres, i a més del màxim nivell: Jesús Hernández (“Herminio”), **Alfredo i Rafael**, els dos darrers són en realitat l’**Erno Gëro** –també conegut com a “**Pedro**”- i en **Victorio Codovilla**, delegats de la Internacional Comunista.

Un cop a Barcelona es van reunir amb uns i altres i van convocar un Comitè Central per al 12 de maig del 1935, on van realitzar la següent proposta per al Buró de direcció: Miquel Valdés, Vicente Arroyo, Mata, **Peñalver**, Arlandís, **Bertràn i Jarque**, i com a suplents **Lina Ódena i Cantalapiedra**.

Al seu informe, l’Hernández descriu les diferents responsabilitats:

“Nosotros proponemos hoy la siguiente constitución de Secretariado: S.(ecretario) P.(olítico) Valdés, S.(ecretario de) O.(rganización) Arroyo, S.(ecretario) S.(indical) Mata, Arlandís Secretario Agrario (...) Ahora nos queda el hueso de saber a donde enviar a los otros. Por lo pronto a del Barrio vamos a proponerle que vaya como instructor del C.C. a Hospitalet y Cornellá (...)”

En Miquel Valdés pertanyia a l’organització de Tarragona i, per tant, es trobava lluny de la disputa que es mantenia a Barcelona. Tenia una llarga trajectòria

comunista i estava casat amb la **Teresa Palau**, molt implicada també des de jove en la lluita política, ja que el seu pare, en **Palu, el Vell**, era un reconegut dirigent del port de Tarragona. Quan va rebre el càrrec en Valdés treballava a la construcció i comptava amb el suport de dues altres organitzacions fortes del PCC, la de Reus (Josep Banqué) i la de Lleida (Amades).

Tota la direcció designada coneixia la interinitat dels seus càrrecs però, tot i que la pugna va continuar soterradament, van aconseguir suavitzar l’ambient i van avançar en l’organització del Partit a la clandestinitat.

L’encalç a què la policia tenia sotmesa la militància no va impedir que s’organitzés la lluita i fins i tot es va crear un nou front, el de la solidaritat amb les víctimes de la repressió a Astúries.

L’ajut que es va aconseguir es va canalitzar mitjançant el **Socorro Rojo Internacional (SRI)**, entitat que també estava il·legalitzada. A Catalunya, les dones antifeixistes de diferents Partits i organitzacions, commogudes per les penúries que patien els fills dels represaliats, van decidir crear una associació per tal d’ajudar-los. La van anomenar **Associació per recollir en famílies la Infantesa Abandonada i**

va tenir la seva seu oficial a l'Ateneu Politècnic. Un nom curiós amb el que pretenien evitar la persecució i poder així desenvolupar el seu treball solidari.

Els impulsors d'aquesta nova entitat van ser la **Dolors Bargalló** (ERC) i la Lina Ódena que, junt amb d'altres dones, entre les que cal destacar l'Elisa Uris, la Colom, l'Oriol i la Coloma, van crear una xarxa solidària a cavall entre Astúries, Madrid i Barcelona. Els resultats van ser excel·lents, més de dos-cents nens asturians van ser acollits a llars catalanes.

Al mes d'agost del 1935 es va celebrar a Sevilla un Congrés del Socorro Rojo, en el qual se li va reconèixer a la Lina la seva feina amb els nens i la tasca de recollida de fons per a les famílies amb més dificultats. Tot just uns dies més tard, el 25 del mateix mes d'abril, es va convocar a Barcelona, organitzada per l'SRI, una manifestació per a exigir la llibertat dels presos d'octubre. La policia va actuar amb summa violència i va practicar moltes detencions, engarjolant destacats dirigents de l'SRI entre els que hi havia la Lina. Com a testimoni podem comptar amb la fitxa policial de la detenció, la qual cosa ens permet que ara tinguem alguna foto més de la Lina, al dors de la qual s'hi pot llegir "Comunista del 'SRI"

Aquesta detenció va impedir la Lina Ódena assistir el 25 de setembre al VI Congrés de la Internacional Juvenil Comunista que es va celebrar a Copenhague. Estava previst que hi assistissin en **Trifón Medrano**, Secretari General de la **Unión de Juventudes Comunistas de España (UJCE)** i la Lina com a responsable de la Joventut Comunista del PCC

Va ser el Congrés en què la joventut comunista posava la seva política en concordança amb els nous aires de la I.C. Manllevem un paràgraf del llibre de l'Estivill:

"Su detención (parla de la Lina) le impidió asistir al VI Congreso de la IJC, en el que se planteó la necesidad de forzar la unidad de la juventud trabajadora y popular en la lucha contra el fascismo. Las enseñanzas de este Congreso y las experiencias del movimiento de Octubre supo aprovecharlas Lina para orientar el trabajo de la Juventud Comunista de Catalunya en el reforzamiento de la lucha por la unificación de las organizaciones de la juventud trabajadora."

Efectivament així va ser. El Congrés, que va durar fins l'11 d'octubre, va fer una autocrítica al sectarisme amb el que havien actuat fins aleshores, assenyalant que la forma organitzativa, en cèl·lules,

tampoc no ajudava a obrir-se als joves i que s'havien de trobar altres fórmules que al mateix temps que participatives fossin el seu model d'organització. Es proposava, per tant, el que la Lina feia ja algun temps que fomentava a Catalunya amb la creació de casals, cercles de treball, esportius, etc.

Aquesta reunió va posar especial èmfasi en què s'havia d'acceptar la pluralitat ideològica, però això sí, educant els joves en el marxisme-leninisme, i va acabar el seu gir fent una crida a la unitat de la joventut i a què tingués com a element aglutinador la lluita contra el feixisme.

La Lina no va trigar a posar en marxa els "consells" de la IJC, i va llençar el novembre del 1935 una crida a la Unió de Joventuts Socialistes del PSOE i del BOC, ampliant-la els dies següents a altres organitzacions juvenils. D'aquesta forma, el gener del 1936 es van celebrar les primeres reunions, en les que hi van participar Estat Català, BOC, el **Bloc Escolar Nacionalista**, les Joventuts Socialistes i fins i tot els nacionalistes més radicals de **Nosaltres Sols!**

Ja s'havia posat en marxa un procés unitari de gran importància, que precisava del treball de militants predisposats a realitzar-lo ja que no tots estaven

d'acord amb aquest canvi radical. És en aquell moment, clau per a la unitat, quan la Lina va marxar a Madrid.

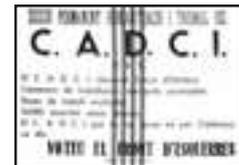
El Partit va explicar que la va cridar el PCE per tal d'ajudar la **Dolores Ibarruri** en la campanya electoral del 16 de febrer, eleccions que van donar el triomf al **Frente Popular**.

És cert que va estar ajudant "La Pasionaria" però no és menys cert que el PCE mai no va fer aquesta trucada.

Per explicar aquesta estranya conducta haurem d'entrar en la vida privada de la Lina, ja que, en aquest cas, van ser causes d'índole particular les que van motivar la seva marxa cap a Madrid. Qualsevol feina militant es desenvolupa compaginant-la amb la vida privada i aquesta condiona, en moltes ocasions, el temps i el grau d'implicació en la vida partidària.

En el cas de la Lina va ser la seva relació afectiva amb un destacat dirigent del Partit. Aquest, que era protagonista de molts dels enfrontaments provocats a la direcció, volia mantenir amb la jove una història sense massa compromís; però la Lina, que ja havia viscut abans aquesta situació, volia una relació més seriosa.

Com acostuma a passar, en cada discussió política els adversaris posaven

sobre la taula la seva relació sentimental per explicar la postura que en aquell moment defensés la Lina i l'acusaven de no mantenir la necessària perspectiva i d'acomodar el seu criteri als interessos de la seva relació. Això era absolutament fals, ja que el dirigent en qüestió defensava postures contràries a la unificació, mentre que la Lina defensava l'apropament a totes les forces obreres.

En uns moments de màxima tensió, amb el Partit dividit entre els que estaven a favor dels processos unitaris i els qui creien que amb la unitat es perdia la força revolucionària, la Lina va esdevenir l'excusa perfecta. Com ja venia sent

habitual, un grup de dirigents, encapçalats per en Sesé i en Del Barrio, que representaven el sector sindical i eren contraris a l'apropament a altres partits, van arremetre contra la Lina al Comitè Executiu, acusant-la de votar una resolució contrària als seus interessos perquè havia discutit amb el seu company.

Finalment, i adoptant una solució salomònica per tal de no enutjar cap de les parts, el Comitè Central va decidir separar del Secretariat la Lina i el seu company, amb el qual ja no mantenia cap mena de relació, i enviar-la a Madrid on havia d'ajudar en el procés d'unitat que s'estava forjant entre les joventuts socialistes i comunistes.

A la UJCE

Quan va arribar a Madrid, la Lina va trencar tots els vincles amb els seus amics de Barcelona i es va dedicar a ajudar l'organització de joves, així com a treballar per a l'organització d'alguns actes de la Dolores Ibarruri. A la joventut comunista es va dedicar al que tenia més experiència, que era la creació i organització de centres juvenils dirigit per militants comunistes. Companya seva en aquella feina va ser la Trini Torrijos, a la que va ajudar en la posada en marxa del Centro Aida Lafuente, en homenatge a la companya morta en els fets d'Octubre a Astúries.

Es va afiliar al Sindicato de la Aguja de Madrid i va treballar en la campanya d'agitació que aquest va dur a terme amb motiu d'una vaga, la qual cosa li va donar força fama entre les treballadores. Durant la seva estada i per la seva feina, va fer amistat amb en Trifón Medrano i en Luis Sandín, joves dirigents amb els que compartia el mateix punt de vista del treball unitari i amb els que va participar en les discussions

que es van mantenir amb els dirigents de les joventuts socialistes.

L'**Agustín Arcas**, dirigent del PCC i de la UGT, va visitar la Lina a Madrid en diferents ocasions, ja que el sindicat a Catalunya l'enviava per a diverses activitats centrals. En una d'aquestes visites, la Lina li va dir en confiança que no tenia bones relacions amb alguns companys socialistes amb els que es debatia com havia de ser el procés unitari, i en concret amb el Secretari General de les joventuts, en **Santiago Carrillo**, amb el que tenia enfrontaments molt seriosos. Ella suposava que a causa d'aquests desacords era enviada fora de Madrid quan s'havien de prendre algunes decisions importants.

La unitat dels joves avançava ràpidament. A principis de març va sortir de Madrid cap a Moscú una delegació de les dues entitats juvenils. Estava formada per en Santiago Carrillo, en **Federico Melchor**, en Trifón Medrano i en **Felipe Muñoz Arconada**. Es tractava de prendre els darrers acords davant la IJC. Finalment,

Agustín Arcas Merlo

Va ingressar a la F.C.C.B. l' any 1929. Va passar a militar en el P.C.C. el 1933. Candidat a diputat per Barcelona el 1933. Va desenvolupar la seva tasca en el camp sindical. Va ser dirigent de la C.G.T.U. dels Tramviàries. El febrer del 1936 va ingressar a la U.G.T. com a dirigent de la Federació Nacional de Transports de Catalunya, passant a ser membre del Comitè Nacional. A finals del 1936 era membre del C E de la Federación Nacional de Transporte de España. El 1937 va ser nomenat secretari general de la U.G.T. de Barcelona. En finalitzar la guerra civil espanyola es va exiliar a la U.R.S.S. Voluntari a la Segona Guerra Mundial, va formar part d'un batalló espanyol de la N.K.D.V., junt amb en Pelegrí Pérez i d'altres. Va participar en la defensa de Moscou el 1941 i d'Stalingrad el 1943. Obrer a diverses fàbriques soviètiques. Cooperant espanyol a Cuba en el triomf de la Revolució d'en Fidel Castro el 1960. Va tornar a Espanya el 1971. El 1982 va ingressar al P.C.C., partit en el qual va militar fins a la seva mort.

el dia 15 de març del 1936 es van signar les bases per a la unitat. En nom de les Joventuts Socialistes ho va fer en Santiago Carrillo, per les Joventuts Comunistes en Trifón Medrano i per la Internacional Juvenil Comunista ho va fer en **Massie**.

Del document que es va signar n'extraïem els següents paràgrafs, que són una declaració de principis:

“Las direcciones de la FJS y UJC resuelven forjar una amplia organización de nuevo tipo de la juventud trabajadora, como ha sido indicado en el VI Congreso de la IJC, sobre la base de los siguientes principios:

1º Defensa diaria de los intereses y derechos económicos, políticos y culturales de la juventud trabajadora, y educación de los miembros en el espíritu de la lucha de clases, del internacionalismo proletario y del marxismo-leninismo.

2º Capacitación de los jóvenes obreros campesinos, estudiantes, muchachas, y de toda la juventud laboriosa dispuesta a colaborar sinceramente en el desarrollo de la organización.

3º Luchar en vanguardia de toda la juventud, agrupándola y educándola en la acción por la libertad, contra el

fascismo y la guerra imperialista, contra el capitalismo en su conjunto y por la victoria del socialismo.

Esta organización luchará de acuerdo con aquellas otras que tengan puntos coincidentes en la defensa de los intereses de la juventud laboriosa”

A la tornada a Espanya, es va acordar la creació de la **Comisión Nacional de Unificación**, la qual es va formar amb tres militants de cada organització. Pels socialistes s’hi van incorporar en Santiago Carrillo, en **Carlos Hernández** i en Federico Melchor, i pels comunistas en Trifón Medrano, en **Manuel Vidal** i en Felipe Muñoz Arconada.

Des de la comissió s’insta les organitzacions de base de cada província a què es convoquin Congressos territorials d’unificació i s’envien representants a presidir aquests Congressos. A la Lina la van enviar, el 17 de juliol del 1936, al d’Almeria, lloc on la va sorprendre la sublevació militar del 18 de juliol.

nida

INTE-

católica

Esto sea lo que los d. causan-

el Frente sea los peo- «Euzka- del nacio-

de los in- rador de que odema lante.

periodico no o se han de hall se- lante «Ga-

can redu- ni la figu- en lo ma- otro ser- co de Pri- sus extra- las locu- tas por de Ma- e los com- testaban en

alguno de

esto la de Córdoba se esta po- da por los im- dente del

IDEAL

GRANADA, 15 DE SEPTIEMBRE DE 1936

Nuestras avanzadas en la carretera de Jaén detuvieron a un automóvil ocupado por una mujer, al parecer enviada especial de «Mundo Obrero», que intentó enfrentarse en terreno dominado por los rojos. Al darse cuenta de su error se apartó y volvió contra sí la pistola que llevaba, disparándose un tiro que le produjo la muerte.

GRANADINO:

Recuerda los horrores que han sufrido aquellas ciudades y pueblos que fueron dominados por el marxismo.

Los miembros de estos cuerpos son: Estanislao Guez (Jaén) y Andrés (Córdoba).
Director: Juan Gómez de las Datas. No. 1. Calle de San Juan, 1. S. 1. A.

En Cogollos y en Quétar, los marxistas huyeron ante la sola presencia de nuestras fuerzas

Una dirigente comunista se da muerte cuando iba a ser detenida en la carretera de Jaén

Un hecho extraordinario se produjo en la carretera de Jaén el día 14 de este mes. Una mujer, que había sido enviada especial de «Mundo Obrero», se enfrentó a las fuerzas de las avanzadas de las ciudades de Jaén y Córdoba. Al darse cuenta de su error se apartó y volvió contra sí la pistola que llevaba, disparándose un tiro que le produjo la muerte.

TAMBIÉN FUERON DETENIDOS EN COGOLLOS Y QUÉTAR

En las localidades de Cogollos y Quétar, los marxistas huyeron ante la sola presencia de nuestras fuerzas. Una dirigente comunista se da muerte cuando iba a ser detenida en la carretera de Jaén.

El hecho de que una mujer se diera muerte al intentar escapar de las fuerzas de las avanzadas de las ciudades de Jaén y Córdoba, es un ejemplo más de la brutalidad de la represión que se está ejerciendo en estas zonas.

Suscríbese a IDEAL

FALANGE ESPAÑOLA
UNIFORMES Y CAPOTES para hacer
«Sastrería Los M...

HOY SE DEL

Del 15 de Septiembre de 1936

Del 15 de Septiembre de 1936

Del 15 de Septiembre de 1936

Del 15 de Septiembre de 1936

Del 15 de Septiembre de 1936

La guerra i la mort

Assabentats els reunits al congrés d'unificació d'Almeria de la insurrecció militar, van acordar abandonar la seva activitat i incorporar-se immediatament a la defensa de la República.

Es van crear grups armats als que s'hi van sumar militants d'altres forces i ciutadans sense filiació política, i es van produir les primeres topades amb els insurrectes. Gràcies a l'oportuna intervenció de dues companyies de soldats d'aviació, l'aixecament va ser abortat a Almeria.

Es va decidir aleshores la creació d'una columna que, formada per milicians, mariners i soldats d'aviació, s'haurien de dirigir a Guadix per intentar, junt amb una altra columna que s'estava formant a Múrcia, reconquerir la ciutat de Granada, presa pels insurrectes.

La Lina es va unir als soldats d'aviació amb els que va mantenir constants converses i aquests, en reconeixement a la seva feina, li van regalar el distintiu que portaven, unes ales d'aviació, que des d'aleshores va lluir a la seva granota de

miliciana i amb les que es va retratar en les darreres fotografies que en tenim.

La situació a Andalusia era extremadament confusa, amb pobles que passaven d'un bàndol a l'altre en qüestió d'hores. En els primers dies, les forces sedicioses van prendre Sevilla, Cadis, Xèrès, Córdova, Granada i el Camp de Gibraltar. Disposaven d'un exèrcit organitzat mentre que la República, en aquells moments, comptava principalment amb les columnes milicianes, formades per civils i armats amb escopetes de caça. A la falta d'armament s'hi ha de sumar la desorganització, per la qual cosa els pocs avanços que es van aconseguir eren conseqüència més de la voluntarietat que d'una estratègia militar definida.

Els continus moviments d'ambdós bàndols van anar a poc a poc delimitant els territoris, i així va quedar en mans dels insurrectes l'anomenada Andalusia baixa, mentre que la República mantenia les terres altes d'Andalusia i la costa mediterrània.

En aquesta franja costanera va realitzar, la Lina, la seva feina. Les bases de Màlaga, Motril o Almeria van ser els punts en els que es recolzaven les columnes de milícies que convergien i assetjaven Granada per l'Oest, el Sud i l'Est. Organitzar aquestes columnes i coordinar-les, així com buscar els recursos per a armar-les i alimentar-les, va ser la constant de la Lina.

Es tractava d'una tasca complexa, ja que s'havien organitzat a Almeria quatre columnes. La primera, que era militar i no tenia nom propi, estava formada per una secció de metralladores, els soldats d'aviació i algunes milícies. Més tard es van unir a la tercera divisió que provenia de Múrcia i que estava sota el comandament del general **Martínez Cabrera**. La segona va ser la presa pel diputat comunista **Antonio Pretel**, i a la qual es va adscriure la Lina. Aquesta columna va prendre Motril i va cercar Granada per l'Oest. La tercera columna va ser coneguda amb el nom de la Ugijar i era comandada pel capità **Francisco Menoyo**. Per acabar, a finals de juliol, es va formar la quarta columna sota el comandament del, també, diputat comunista **Adriano Romero**.

L'exèrcit professional, que s'havia mantingut fidel al Govern, va demanar la dissolució de les milícies i al seu torn el

mateix Govern no facilitava recursos a les columnes, per la qual cosa a una reunió que es va celebrar a Motril i a la qual hi van assistir, entre d'altres, en Romero, en Pretel i la Lina, es va decidir enviar una delegació a Madrid a entrevistar-se en persona amb la direcció del P.C.E. i a sol·licitar ajut. En Pretel i la Lina van ser els escollits per a aquest viatge, i van arribar a Madrid el 25 d'agost. Després d'entrevistar-se amb el Partit van sol·licitar entrevistes amb les autoritats, les quals van resultar del tot infructuoses, la qual cosa els va decidir a anar a Barcelona on esperaven rebre més ajut.

Amb prou feines van ser a la ciutat uns pocs dies, però no obstant la Lina va aprofitar per a entrevistar-se amb els seus camarades i amics, al mateix temps que va escriure el primer i últim article per a l'òrgan de premsa de les J.S.U. de Catalunya, "*Juliol*", en què en el número 1, de data 3 de setembre, la Lina explica la seva experiència al front de Granada.

De tornada al front, el dia 14 de setembre, i proveïda de credencials de "*Mundo Obrero*" com a Corresponsal de Guerra, la Lina va marxar del poble d'Iznalloz amb destí a Colomera, on hi havia una petita caserna de milícies malaguenyes. S'iniciava el darrer dia de la vida de la Lina, un dia farcit de tràgics errors. A la carretera hi havia una parada de con-

trol de la Falange, els colors similars als de la CNT de la qual van confondre el xofer de la Lina, que es va dirigir cap al control a sol·licitar informació.

Del que va passar en aquell moment tan sols se'n té el testimoni d'un dels falangistes, el Sr. Julio Belza, que era allà i que va escriure un article per a la revista Historia y Vida (extra núm. 4) que es va publicar el 1974. Aquest testimoni el recollim íntegrament a la plana 125 i deixem a l'opinió del lector la seva credibilitat.

En ell, el Sr. Belza fa una descripció dels fets amb el llenguatge propi del bàndol feixista, però en qualsevol cas sembla que ajustat al desenvolupament del que va passar.

Descriu la zona on es va produir la trobada entre el cotxe de la Lina i el reforç de reserva falangista, situant-lo a la carretera de Jaén a uns 14 Km. de Granada, a un indret conegut com la Venta del Juanito.

La sorpresa dels falangistes en veure un cotxe amb la falç i el martell pintats en blanc sobre la carrosseria que s'anava acostant a la parada no els va impedir encanonar els ocupants tan bon punt van ser a tret. Era massa tard per a la Lina i el seu xofer, que van baixar del cotxe entre els insults i els cops.

Sembla ser que l'actitud masculista del grup facciós va provocar que centressin l'atenció en el xofer, moment que la Lina va aprofitar per a disparar-se el tret que va acabar amb la seva vida.

Prenem el paràgraf de l'article del Sr. Belza en el que desgrana, amb el seu estil insultant, aquells darrers minuts:

“Por otra parte, los falangistas, con no menos asombro, descubrían cómo bajo el mono azul de uno de los viajeros, alentaba el cuerpo de una mujer y, además, su negra melena, sus grandes y profundos ojos... Era una mujer y ese sentimiento hidalgo, ese respeto del hombre hacia la fêmeina, esa atracción del sexo, invencible, natural, celtibérica, les hizo olvidarse momentáneamente de la enemiga, de la miliciana, de la que llevaba un pistolón al cinto, para dedicar su atención al conductor que además había quedado en un primer plano. Comenzaron a cachearlo. La mujer, un poco detrás del grupo aprovechó aquel descuido de sus aprehensores y medio oculta tras el coche pudo sacar su pistola, apoyársela en la sien y disparar. Cuando acudieron a ella estaba muerta.”

No hi ha cap més testimoni de com van passar els fets, i és possible, pels coneixements que la Lina tenia del front i de la situació de les tropes, que preferís el suïcidi a la tortura i la delació.

També és cert que el document que se'ns presenta és absolutament tendencios, imputant a la Lina diverses atrocitats, i sembla més aviat que es tracti de destruir el mite o d'amagar alguna malifeta. És aquest, per tant, un testimoni que cal prendre's amb molta cautela o bé posar-lo en dubte directament i obertament.

Al Libro de Entierros de la ciutat de Granada s'hi pot llegir:

"14 septiembre 1936:

-Juan Cuadrado García. Causa Juzgado Militar.

-Lina Ódena, Causa Juzgado Militar. Enterrada en fosa 122, Patio Ermita, en este mismo día actuó el juez Rafael Salmerón"

La notícia de la mort de la Lina es va saber a Barcelona el 22 de setembre, i a

partir d'aquell moment es van anar esdevenint els actes d'homenatge. Es van editar cartells amb la seva imatge, es va posar el seu nom a diversos carrers. Locals i batallons es van rebatejar en honor seu. La propaganda republicana va exaltar la figura de la Lina i la va elevar a la figura d'heroïna. Recentment, a Barcelona, la seva ciutat natal, se li ha dedicat una plaça a l'interior d'un bloc d'edificis al barri de l'Eixample.

La Lina Ódena va morir als 25 anys. El seus darrers cinc anys de vida van ser testimoni d'una de les èpoques més difícils del nostre país. La seva feina pels drets dels joves, de les dones, dels drets nacionals de Catalunya, l'haurien de fer mereixedora d'un lloc entre els grans personatges de la nostra història.

Cronologia d'articles periodístics de Lina Ódena

CATALUNYA ROJA

- "La República autònoma d'Adeguai", nº 28, 29.12.1932
- "¿Que ha dado la Revolución de Octubre a los campesinos rusos?", nº 19, 22.6.1933
- "A las mujeres obreras", nº 20, 29.6.1933
- "Por la bolchevización de las Juventudes Comunistas", nº 23, 23.9.1933
- "Los Grandes Maestros de la Revolución y la Juventud", nº 35, 19.1.1934
- "La Juventud Comunista saluda el I Congreso del Partido de la Revolución", nº 40, 24.5.1934
- "Cumplir las decisiones del Congreso de Jóvenes Antifascistas", nº 49, 26.7.1934
- "¿Cómo realizamos las decisiones del II Congreso de la UJC de España?", nº 51, 9.8.1934
- "Como discute la Juventud Comunista los problemas de la Revolución", nº 52, 16.8.1934
- "Contra la guerra imperialista la Juventud debe luchar el día 1 de Septiembre", nº 53, 23.8.1934
- "En pie contra la provocación fascista", nº 55, 6.9.1934
- "El pleno del Comité Central del Partido Comunista de Catalunya y Frente Único Juvenil", nº 58, 27.9.1935

OCTUBRE

- "Infants d'Asturias a Catalunya", nº 3, 12.4.1935
- "Com viu la joventut a Catalunya", nº 7, 27.4.1935

OCTUBRE (Segona Època)

- "Unificació Juvenil. Una sola Joventut!", nº 1, 26.12.1935

- "Front Popular de Joventuts", nº 2, 2.1.1936
- "Què impideix la Unitat d'Acció dels Joves Llibertaris?", nº 3, 10.1.1936
- "Unificació Juvenil", nº 4, 17.1.1936
- "Després del IV Congrés de la Internacional Juvenil Comunista", nº 6, 31.1.1936

JULIOL

- "Sense títol", nº 1, 3.9.1936

Escrits de Lina Ódena

“CATALUNYA ROJA”

LA REPÚBLICA AUTÓNOMA D'ADEGUEI

Entre les conquestes per la Revolució d'Octubre es compta com una de les fonamentals l'alliberació de les nacionalitats apreses per l'imperialisme tzarista. Un exemple viu, d'aquesta alliberació ens el dóna la República d'Adeguei que, de temps immemorial, lluitava per la seva independència amb gran energia.

La història de la independència D'Adeguei és molt accidentada: des de l'any 1864 en que l'imperialisme tzarista començà la inculcació de les seves terres expulsant als seus habitants a Siria i Damasc, Adeguei ha sigut disputada pels imperialismes anglès i rus. Es conserien documents que acrediten l'existència d'agents d'Anglaterra que incitaven a l'alçament contra Rússia a l'ensem que els proporcionava armes. El tzarisme començava tals mitjans de terror entre la població que els seus habitants fugien a les muntanyes veient-se obligats a fer vida salvatge.

Sols la revolució d'Octubre ha conseguit la completa emancipació d'aquesta nacionalitat opresa, desenrotllat ràpidament la seva vida econòmica i cultural, en forma nacional i amb

LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N°28
29.12.1932

contingut socialista. Algunes xifres ens donaran idea de la transformació operada per Adeguei a partir de la seva alliberació nacional: abans de la Revolució, l'analfabetisme era de 95% en una població de 14.000 habitants; avuí, que la població ha augmentat a 127.000 habitants, l'analfabetisme està liquidat per complert. Abans existien tres escoles (en rus) per als fills de les famílies riques, avuí l'ensenyança primària abarca a tots els nois de la República, havent-hi 162 escoles en la llengua nacional. Es publiquen dos diaris, un en llengua Kirgisa i l'altra en rus; les lletres nacionals compten amb un ample encuadrament d'autors en llengua Kirgisa.

Adeguei compta avuí amb una Universitat agrícola i estan en construcció tres Universitats més en rebran instrucció els obrers i camperols i llurs fills. Ells camperols han entrat a la col·lectivització en gran nombre: de les 27.600 economies agrícoles individuals de la República han entrat als coljoses 25.000, poc mens de 10%, donant tan fort al Kulac (camperol ric) que han lograt liquidar-lo.

En el desenrotllament industrial s'han fet gran progressos, tenim en compte que el tzarisme no havia construït ni tan sols una fàbrica. Adeguei té avuí 12 establiments industrials entre ells una fàbrica de conserves, mantega i productes químics.

La dona d'Adeguei, que abans de la revolució era opresa de forma bàrbara, que era esclava de la llar amb tots els perjudicis musulmans, adès ús del vel per a cobrir-se la cara, avuí està emancipada per complert, prenent part activa en la construcció del socialisme, tan en la producció industrial com en la vida política i universitària.

Tots aquests èxits han sigut aconseguits sota la Dictadura del proletariat i dels camperols dirigida per la justa línia del

heròic Partit Bolxevic, que ha realitzat amb tota justesa la consigna de donar a les nacionalitats emancipades, una cultura nacional per a la forma i socialista per seu contingut.

¿QUE HA DADO LA REVOLUCIÓN DE OCTUBRE A LOS CAMPESINOS RUSOS?

La vida en los "coljoses" (haciendas colectivas)

En los tiempos malditos del zarismo los campesinos pobres y los obreros agrícolas vivían en las condiciones más terribles y miserables.

La pobreza era absoluta y su ignorancia total. Ahora habitan casas confortables. En cada Coljose se ha construido nuevos edificios higiénicos y espaciosos.

En otros tiempos el 30 por ciento de las haciendas agrícolas no tenían vacas. Hoy difícilmente se encontrará un miembro de los coljoses que no disponga de su vaca, sus cerdos y aves, y esto sin contar naturalmente con el ganado de las haciendas colectivizadas.

Antes de la revolución la ganancia media de los campesinos pobres era de 177 rublos al año. En 1932 la ganancia media de un miembro de coljos "Comintern" era de 495 rublos. En el coljos "Iskra" 560 rublos y el de "Lenin" de 460 rublos. Además cada familia ha recibido en 1932 un término medio de 120 a 130 puds de trigo (cada pund son 16 kilos y medio).

LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 19
22.6.1933

El reparto se hace según las jornadas de trabajo efectivo hechas.

Hay en el coljos "Lenin" familias como Pachetilchikov, Vinnik y otros que han ganado en el año 1932, 850 a 950 rublos. En nuestro Radio (son los miembros de los coljoses del Radio de la Estación de tractores de Bentchk (volga medio) los que informan) encontrareis hombres como Miecheriahov que gana 1384 rublos y 50 copees. Este camarada es miembro de los coljos el "Pueblo Nuevo" cuyo sentido significa "la nueva vida en el campo".

Si queremos continuar hablando de la vida del campesino es necesario estudiar las condiciones de trabajo en los tiempos pasados, como en la época zarista era preciso matarse en el trabajo y como se trabaja hoy día.

Sobre todo tengamos en cuenta que antes no teníamos máquinas y que hoy día disponemos de ellas y cada día con mayor abundancia. Ahora trabajamos en común (lo que es más fácil, más agradable, sin fatiga y estimula más el entusiasmo). Cada miembro del coljos dispone de muchísimo más tiempo libre, lo que hace que en la actualidad no tengamos ya ningún analfabeto entre nosotros. Cada miembro del coljos está instruido y recibe su periódico y muchos reciben dos o tres. El campesino, que antes no sabía leer, lee hoy libros.

La vida de la mujer ha cambiado totalmente. ¿Es que hace la misma vida que hacía antes cuando cultivaba individualmente la tierra? En la época de la siembra y de la recolección, cuando el trabajo arrecia la mujer no tiene ya la preocupación ni de la cocina, ni de los hijos. Desde el comienzo de la primavera y hasta bien entrado en el otoño la alimentación es comunal y las "Casas Cunas" funcionan en las brigadas. Fijemosnos en nuestros niños. Los caballos de los coljos les llevan a la

escuela y vuelven a traerlos. Todos estudian, trabajan en los destacamentos de pioneros van, bien vestidos y bien calzados. ¿Es que un campesino (no solamente un campesino pobre sino un campesino medio) podía soñar en una vida tan holgada hace solamente cinco años sin hablar ya de antes de la revolución? Stalin ha dicho que cuando el mujik montase sobre el tractor y los trabajadores rusos se familiarizasen con el automóvil los países capitalistas (si es que quedan alientos para ello) ya podrían tratar de alcanzarlos. Pues bién; nosotros contamos actualmente con tantos campesinos que saben conducir un tractor, como hace 5 años campesinos que no tenían ningún caballo.

Mirad nuestras aldeas. Ellas han cambiado hasta en el aspecto exterior. En el radio de nuestra Estación de Tractores nosotros no tenemos más de 20 coljoses, pero, ¡cuantas nuevas construcciones se han llevado a cabo! ¡25 establos de un valor de 17000 rublos, 35 caballerizas de un valor de 130000 rublos y 40 “Casas del Koljosiano” de un coste aproximado de 50000 rublos!

A medida que se aproxima uno a la nueva aldea se tiene la impresión de ver una gran hacienda modelo. He aquí explicado por los mismos campesinos rusos algunas de las características de su nueva vida en el país que ocupa la sexta parte del mundo.

A LAS MUJERES OBRERAS

LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 20
29.6.1933

Compañeras: A la mujer obrera como elemento incorporado al proceso de producción le corresponde también dar su opinión y expresar su voluntad sobre el sistema político por el que debemos regirnos.

La burguesía hasta ahora, se había resistido a conceder el voto a la mujer porque le interesaba tener esa parte del proletariado alejado de las luchas y de toda actividad política para así continuar explotándola mejor.

Actualmente ante la imperiosa voluntad de la mujer de participar en la vida política, que reclama el cumplimiento de las promesas de concederle el voto -que le hiciera la burguesía y que ahora le concede- confiada conquistará la mayoría de los sufragios de la mujer la que, falta de preparación política e influenciada por la religión, le dará sus votos. Ante eso vemos como la Lliga trabaja febrilmente por medio de sus organizaciones en las sacristías y principalmente entre las familias obreras que reciben algún socorro de las organizaciones cristianas, convertidas estas en oficinas electorales.

La Esquerra, por su parte, se resiste a conceder el voto a la mujer porque teme una catástrofe al ver las actividades de la Lliga y de las extremas derechas entre las mujeres y porque sabe que las masas la abandonan desengañadas de su política demagógica que ha llevado acabo una represión sangrienta ante el movimiento revolucionario de los obreros y campesinos de Cataluña.

La Esquerra, para justificar su posición en contra de la concesión del voto a la mujer, dice que ésta no está preparada y que su participación en la lucha electoral puede ser perjudicial para la República.

El Partit Comunista de Catalunya ha luchado siempre por los derechos políticos y sociales de la mujer, pues reconoce que sólo con la participación activa en la lucha, la mujer adquirirá una educación política y plena conciencia de sus actos, y si bien puede ser que al principio las derechas obtengan algunos votos de las mujeres obreras debido a las influencias que ejerce sobre ella, en cambio ésta se dará cuenta rápidamente de cual es el verdadero partido de clase que defiende a los obreros, el Partido Comunista y poniéndose al lado del mismo luchará por su emancipación total, contra el capitalismo que la explota y la esclaviza y por la instauración de un régimen comunista de igualdad completa.

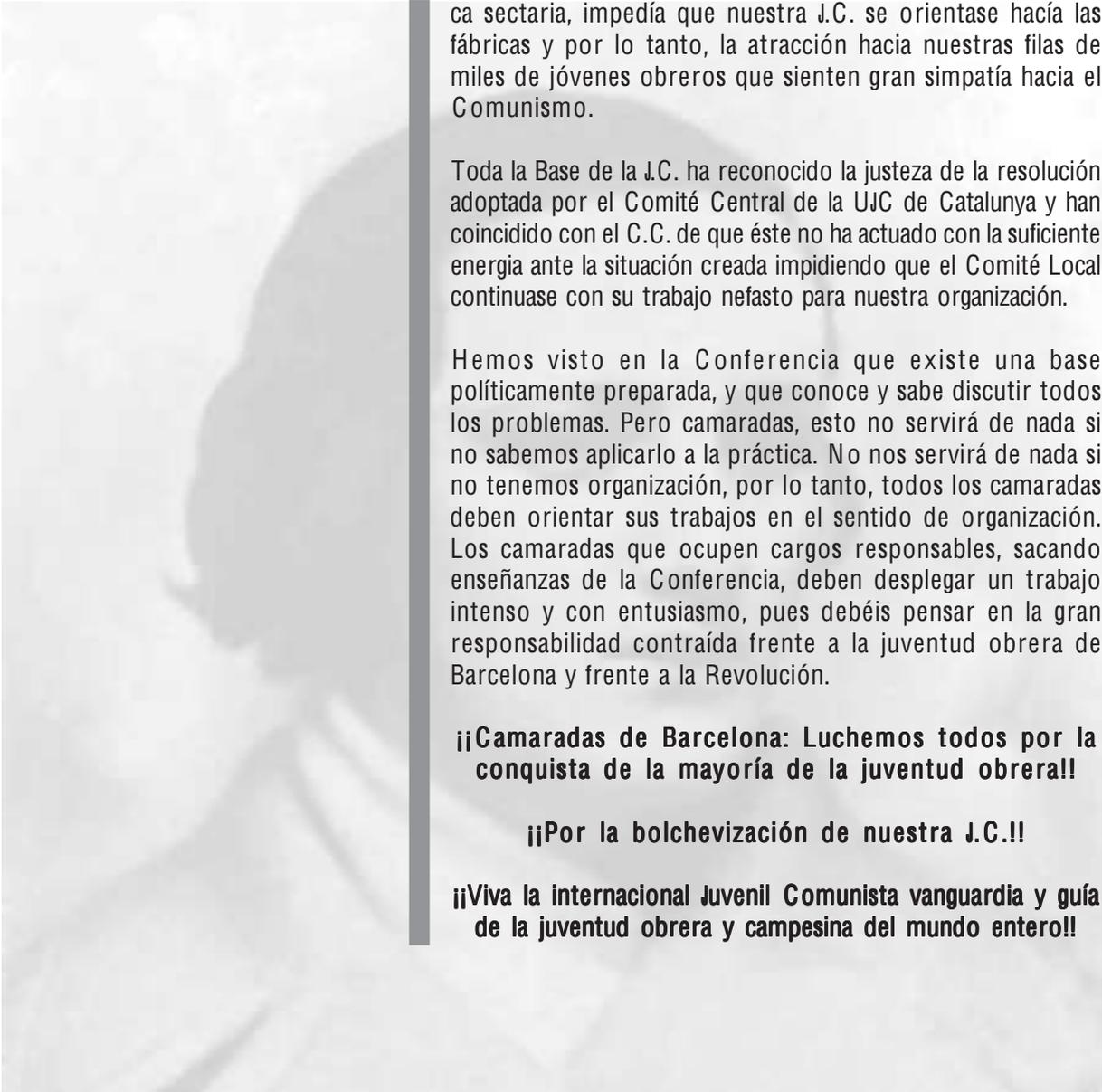
POR LA BOLCHEVIZACIÓN
DE LAS JUVENTUDES COMUNISTAS

El domingo día 24, se celebró la Conferencia de la J.C. de Barcelona.

Esta Conferencia ha demostrado que nuestra J.C. de Barcelona posee un nivel político muy elevado, como lo han demostrado en las discusión de los problemas de la revolución y de nuestra organización, principalmente en la cuestión sindical, habremos dado un gran paso para la conquista de la juventud de los sindicatos y de las fábricas.

La Conferencia, ha demostrado plenamente que el único obstáculo que impedía el desarrollo de nuestra J.C. en Barcelona, era el Comité Local destituido, que con su políti-

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 23
23.9.1933**

ca sectaria, impedía que nuestra J.C. se orientase hacia las fábricas y por lo tanto, la atracción hacia nuestras filas de miles de jóvenes obreros que sienten gran simpatía hacia el Comunismo.

Toda la Base de la J.C. ha reconocido la justeza de la resolución adoptada por el Comité Central de la UJC de Catalunya y han coincidido con el C.C. de que éste no ha actuado con la suficiente energía ante la situación creada impidiendo que el Comité Local continuase con su trabajo nefasto para nuestra organización.

Hemos visto en la Conferencia que existe una base políticamente preparada, y que conoce y sabe discutir todos los problemas. Pero camaradas, esto no servirá de nada si no sabemos aplicarlo a la práctica. No nos servirá de nada si no tenemos organización, por lo tanto, todos los camaradas deben orientar sus trabajos en el sentido de organización. Los camaradas que ocupen cargos responsables, sacando enseñanzas de la Conferencia, deben desplegar un trabajo intenso y con entusiasmo, pues debéis pensar en la gran responsabilidad contraída frente a la juventud obrera de Barcelona y frente a la Revolución.

¡¡Camaradas de Barcelona: Luchemos todos por la conquista de la mayoría de la juventud obrera!!

¡¡Por la bolchevización de nuestra J.C.!!

¡¡Viva la internacional Juvenil Comunista vanguardia y guía de la juventud obrera y campesina del mundo entero!!

LOS GRANDES MAESTROS DE LA REVOLUCIÓN Y LA JUVENTUD

Lenin, Liebknecht, Rosa Luxemburgo, tres genios gloriosos que han escrito brillantes páginas en la historia de la revolución.

Los jóvenes obreros que llegamos ahora a las filas de la revolución debemos prestar atención en lo que nos legaron nuestros maestros, acumulado a través de una gran experiencia y de grandes combates revolucionarios. Hoy que la clase obrera se ve desorientada por la falta de una orientación justa, es preciso que nos armemos con las armas ideológicas formidables del leninismo, que es el marxismo enriquecido por Lenin con la experiencia de la época imperialista y de la realización de la revolución proletaria. Solo por medio del leninismo podremos nosotros interpretar justamente todos los problemas de la revolución y desenmascarar a todos aquellos que se escudan bajo la máscara del marxismo para engañar a la clase obrera y apartarla de la verdadera senda de la revolución.

Aquí en Cataluña, que desde hace muchos años impera la ideología anarquista y que ha demostrado plenamente en todos los movimientos que es una ideología desorganizadora de la revolución y por lo tanto perjudicial para los obreros y campesinos, debemos llevar acabo un gran trabajo de esclarecimiento ideológico, dando a conocer a los jóvenes obreros y campesinos de Cataluña el enorme caudal revolucionario que encierra nuestra teoría y la justeza de la línea del Partido y de la Internacional Comunista que interpretan justamente las doctrinas.

Hoy que el peligro de una guerra imperialista está latente, que el imperialismo español quiere repetir las hazañas de la

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 35
19.1.1934**

monarquía en Marruecos, debemos recordar a Liebknech y Luxemburgo, que murieron asesinados en manos de la Social Democracia por haber luchado encarnizadamente contra la guerra imperialista en 1914 y ser los jefes abnegados de la revolución alemana.

Estos días en que se celebra la jornada de las tres LLL deben servir para todo joven comunista para reforzar su nivel ideológico y unir a la práctica de la lucha diaria las experiencias de nuestra teoría viva y latente en cada paso de la revolución, pero no sólo eso debe hacer el joven comunista sino que este reforzamiento del nivel ideológico debe servir para ligarse más a la juventud trabajadora y especialmente a los jóvenes anarquistas en la lucha su heroísmo y su entusiasmo para derrumbar este régimen de opresión y que nosotros tenemos el deber revolucionario de señalarles el verdadero camino que conduce a la revolución, el camino del frente único.

¡Por el reforzamiento ideológico de nuestra J.C.!
¡Por el gobierno Obrero y Campesino!
¡Viva la Jornada de las LLL!

LA JUVENTUD COMUNISTA SALUDA EL I CONGRESO DEL PARTIDO DE LA REVOLUCIÓN

Si el congreso del Partit Comunista de Catalunya tiene extraordinaria importancia para las masas obreras de Cataluña, lo tiene aún más para la juventud explotada y para su vanguardia la Juventud Comunista.

La Juventud Comunista es el mejor y más inmediato auxiliar del Partido que transmite a las masas juveniles la línea del Partido y las gana para el comunismo pero para llevar acabo esta importante tarea, precisa que la Juventud Comunista sienta en todo momento en todos sus actos la dirección, que conozca su línea y que orgánicamente sea capaz de transmitir esta línea entre las masas de la juventud explotada.

En su Congreso el Partido debe dedicar una atención especial a los problemas de la juventud, el Partido debe ayudar en todo momento políticamente y orgánicamente a la Juventud Comunista a conquistar a esta gran parte del proletariado que lo constituyen los jóvenes, pero no como una tarea más del Partido sino como una de las más fundamentales.

Todos los organismos del Partido, cada célula, cada Radio debe conocer la organización de la Juventud Comunista y ayudar a esta en su tarea gigantesca de conquistar a las masas juveniles en la confianza del Partido Comunista y de la J.C. La Juventud Comunista debe seguir con gran atención el desarrollo del Congreso, compenetrándose con sus debates, teniendo en cuenta que las decisiones del Congreso son también para la Juventud y que sus resoluciones deben estas adaptarlas en sus trabajos.

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, n°40
24.5.1934**

Por otra parte la Juventud Comunista que es el más fiel defensor de la línea del P.C. y de la I.C. debe estar vigilante para impedir que el bagaje de contrabando que la burguesía, bajo diferentes aspectos, quiere introducir en nuestro Partido pase y encuentre en la J.C. una Barrera de Acero y sus portadores sean desenmascarados ante las masas honradas de nuestro P. y de la clase obrera de Cataluña.

La juventud Comunista saluda con entusiasmo al I Congreso del Partit Comunista de Cataluña y promete a este que estará siempre a su lado para la conquista de la mayoría de la clase obrera, para la lucha por el Poder Soviético, por el Gobierno Obrero y Campesino que es salida que busca la juventud trabajadora.

¡Adelante por los Soviets!
¡Viva el I Congreso del P.C. de Cataluña!
¡Viva el P.C. de España!
¡Viva la Internacional Comunista Estado mayor de la revolución proletaria!

CUMPLIR LAS DECISIONES DEL CONGRESO DE JÓVENES ANTIFASCISTAS

¡Por la libertad de Thaelmann, por un 1º de agosto antifascista! Los jóvenes antifascistas representando a cientos de miles de jóvenes han tomado parte en las deliberaciones del formidable Congreso de la Juventud contra el fascismo y la guerra.

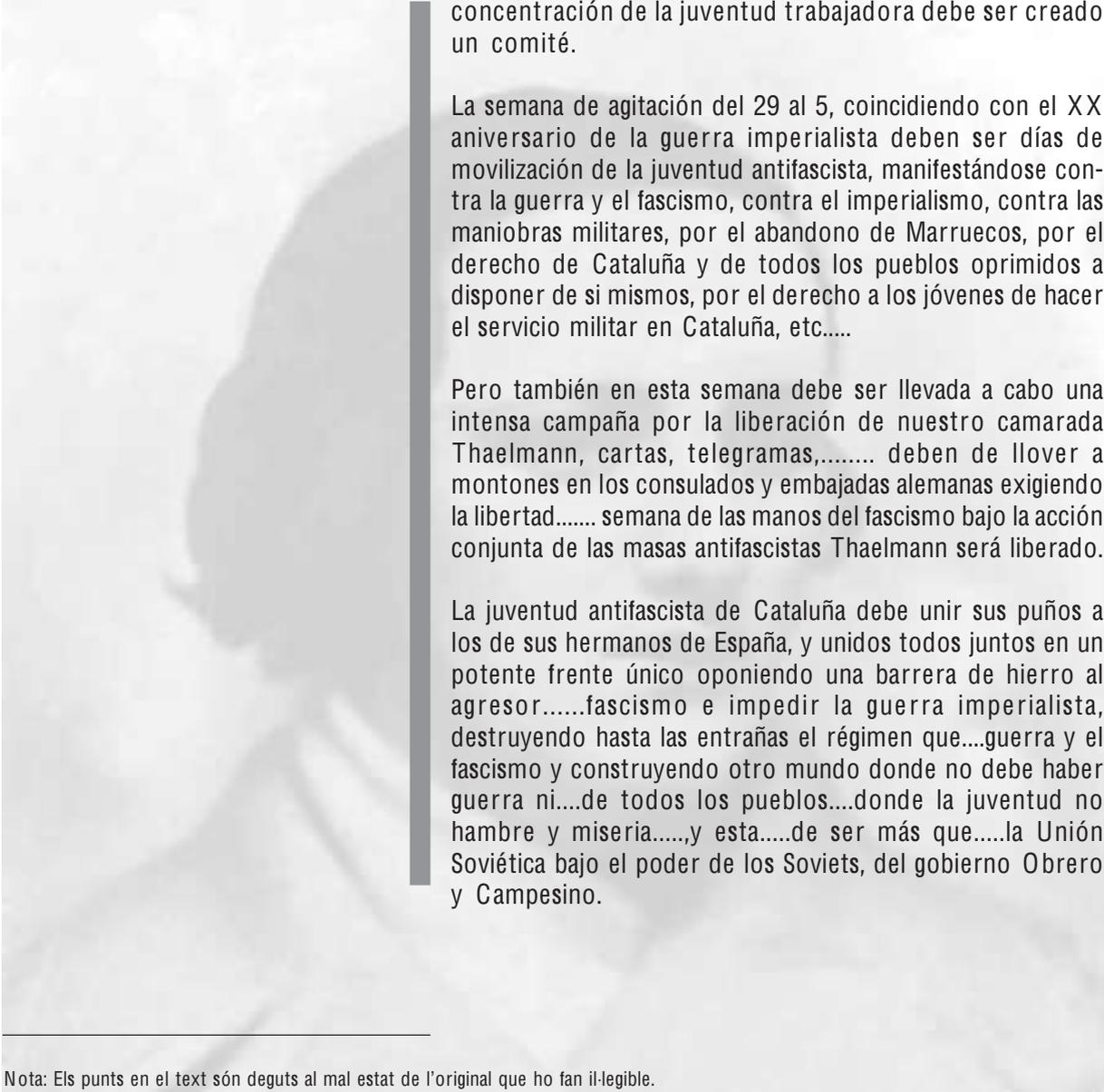
A pesar de la prohibición de los jefes de la Juventud Socialista la voz de los jóvenes socialistas se ha dejado oír en el Congreso manifestando que por encima de sus jefes está la lucha contra el fascismo, la lucha por la revolución. Toda la juventud antifascista se ha unido en apretado frente único, considerables núcleos de soldados han enviado su adhesión, un soldado representando a millares de obreros uniformados ha dirigido la palabra al Congreso y con la palabra fuerte y energética ha manifestado que ellos están al lado de los obreros y campesinos, que sus fusiles están al lado de la revolución.

¡Jóvenes antifascistas, explotados de las minas, puertos, ferrocarriles, fábricas de armas, campesinos de las nacionalidades oprimidas de Cataluña, Euzcadi, Galicia, Marruecos, todos han dicho ¡presente! en el Congreso todos están dispuestos a luchar contra la guerra y el fascismo, todos están dispuestos a aplastar al imperialismo.

Pero, camaradas, es preciso organizar la lucha, es necesario cumplir las decisiones del Congreso.

En la gran campaña de popularización del Congreso deben ser creados centenares de comités de jóvenes contra el fascismo y la guerra; en cada localidad, en cada fábrica, en cada lugar de trabajo y en cada punto de

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 49
26.7.1934**

concentración de la juventud trabajadora debe ser creado un comité.

La semana de agitación del 29 al 5, coincidiendo con el XX aniversario de la guerra imperialista deben ser días de movilización de la juventud antifascista, manifestándose contra la guerra y el fascismo, contra el imperialismo, contra las maniobras militares, por el abandono de Marruecos, por el derecho de Cataluña y de todos los pueblos oprimidos a disponer de si mismos, por el derecho a los jóvenes de hacer el servicio militar en Cataluña, etc.....

Pero también en esta semana debe ser llevada a cabo una intensa campaña por la liberación de nuestro camarada Thaelmann, cartas, telegramas,..... deben de llover a montones en los consulados y embajadas alemanas exigiendo la libertad..... semana de las manos del fascismo bajo la acción conjunta de las masas antifascistas Thaelmann será liberado.

La juventud antifascista de Cataluña debe unir sus puños a los de sus hermanos de España, y unidos todos juntos en un potente frente único oponiendo una barrera de hierro al agresor.....fascismo e impedir la guerra imperialista, destruyendo hasta las entrañas el régimen que....guerra y el fascismo y construyendo otro mundo donde no debe haber guerra ni....de todos los pueblos....donde la juventud no hambre y miseria.....y esta.....de ser más que.....la Unión Soviética bajo el poder de los Soviets, del gobierno Obrero y Campesino.

Nota: Els punts en el text són deguts al mal estat de l'original que ho fan il·legible.

¿CÓMO REALIZAMOS LAS DECISIONES DEL II CONGRESO DE LA UJC DE ESPAÑA?

- El C.C. de "l'Unió de Juventuts Comunistes de Catalunya" va a celebrar un pleno. A medida que la revolución avanza, a medida que la lucha de los obreros y los campesinos se hace más intensa, más duras y más complicadas aparecen las tareas de la Juventud Comunista y también tenemos más responsabilidad delante de la juventud trabajadora.

En el II Congreso de la UJC de España celebrando en mayo se dedicó una atención especial a los problemas de Cataluña, porque es en Cataluña donde se ven con más crudeza las grandes contradicciones del imperialismo.

Como penetrar en las fábricas, como atraemos a los jóvenes anarquistas, como ponernos al frente de los jóvenes de Cataluña en la lucha por su emancipación nacional y social, todo ha sido tratado ampliamente en el II Congreso.

Semanas después las masas populares de Cataluña y especialmente la juventud hervían de indignación y estaban dispuestos para la lucha ante las provocaciones del imperialismo español. La Esquerra, traicionando una vez más logró con sus palabras demagógicas paralizar la indignación de las masas que querían ir más allá hacia la completa liberación del pueblo catalán.

Los rabasaires después de pasado el primer momento de ilusión sobre la ley de contratos de cultivo, al ver que ésta no les concede nada, han comenzado a efectuar la "justicia catalana" a sea que como otros años se han quedado con la cosecha o han disminuido la parte que debían dar al propietario. Este año como los otros la Generalitat ha enviado

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 51
9.8.1934**

al campo legiones de guardias de asalto y guardia civil para proteger los “derechos sagrados” de los propietarios.

Grandes luchas se preparan, especialmente en el campo, es la revolución que está en marcha, son las masas populares de Cataluña que no quieren continuar como hasta ahora, quieren aplastar al imperialismo y a la burguesía, quieren ver a Cataluña libre nacional y socialmente. En todas estas luchas es la juventud la que con más ahínco y valentía lucha y es porque la juventud es la que más directamente siente sobre sus espaldas toda la opresión y la explotación del imperialismo. Nuestra organización ha tenido grandes debilidades en el cumplimiento de las decisiones del II Congreso. En las grandes luchas sucedidas y en la lucha diaria nuestra J.C. no cumple como corresponde a la organización vanguardia de la juventud trabajadora.

El análisis de todos estos problemas, el análisis de nuestra debilidades, así como de nuestro trabajo y nuestra participación en todas las luchas que se avecinan, así como las que se suceden continuamente, serán los problemas más fundamentales a discutir en el Pleno de nuestro Comité Central.

Cada joven comunista, cada activista de la J.C. debe hacer su repaso de sus actividades, debe hacer un estudio profundo de la marcha de la organización, debe llevar toda clase de iniciativas y proposiciones, para que nuestra reunión plenaria demuestre a toda la juventud de Barcelona y de Cataluña como la Juventud Comunista discute sus problemas de la revolución en curso.

**¡Por una reunión plenaria de masas!
¡Por el triunfo de la revolución!
¡Por el gobierno Obrero y Campesino!**

CÓMO DISCUTE LA JUVENTUD COMUNISTA LOS PROBLEMAS DE LA REVOLUCIÓN

Vamos a celebrar el Pleno de nuestro Comité Central. Este hecho entraña para el joven comunista la obligación de pensar cuales son los problemas que se van a tratar en esta reunión, que enseñanzas se pueden sacar y cómo aplicar entre las masas juveniles las decisiones y resoluciones que allí se tomen.

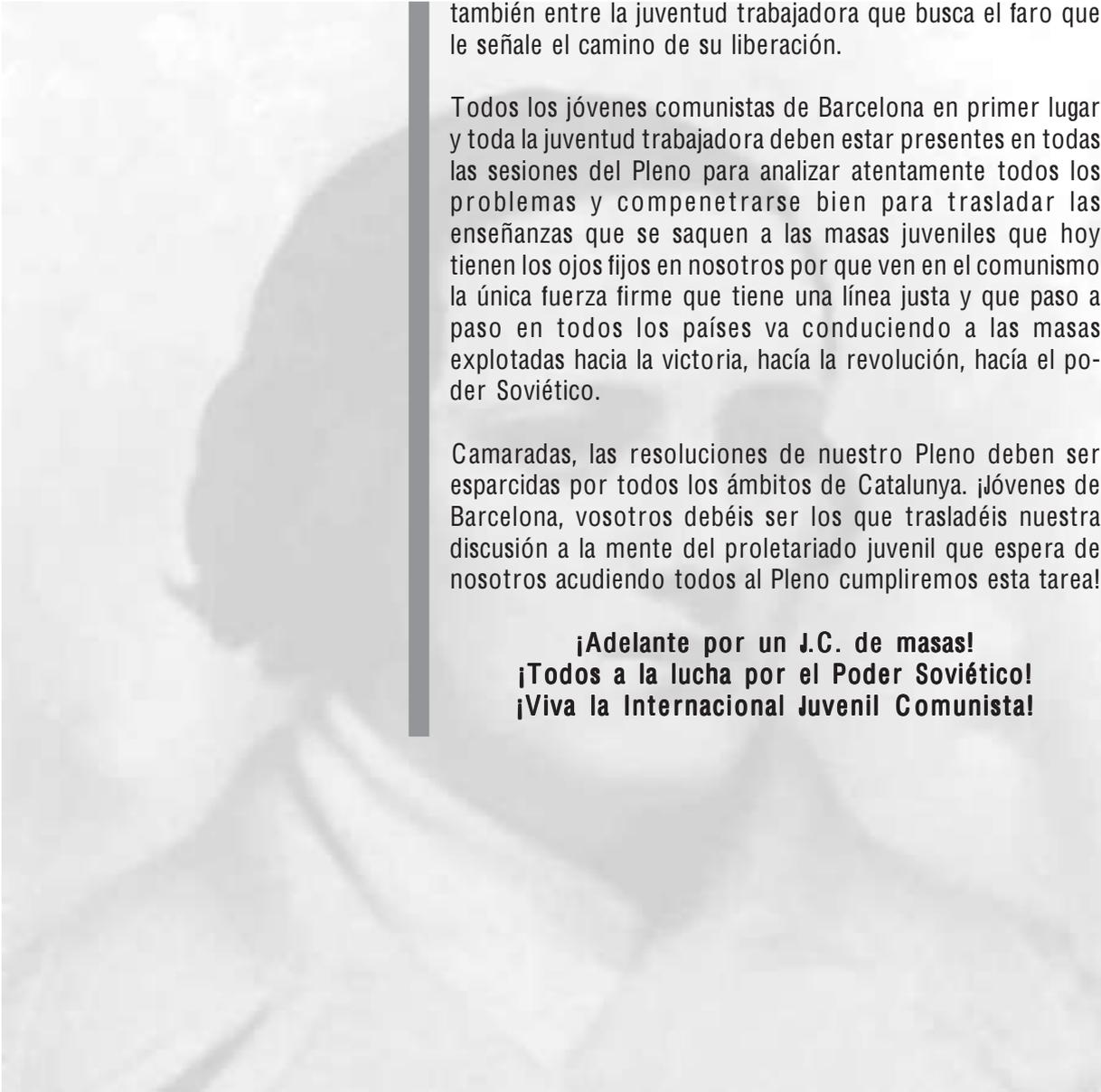
Grandes y graves problemas tenemos planteados en Cataluña y más concretamente en Barcelona, el trabajo de masas, el penetrar hasta el corazón de la masa juvenil anarquista, el saber como enfocar el problema de atraer a los jóvenes de la Esquerra, cómo penetrar en las fábricas, son problemas estos que deben aparecer claros ante cada joven comunista.

En el último número de "Juventud Roja" se hace una crítica de la aplicación de las decisiones del II Congreso de la UJC de España en lo referente a la creación de cédulas en los sindicatos, centros de estudio y clubs. En Barcelona existen infinidad de posibilidades de ir a la creación de estas cédulas. ¿Ha sido esto planteado en toda la escala de la organización? Seguro que no. Puesto que excepto las cédulas escolares que ya existían, no han sido creadas otras de esta naturaleza.

Problemas vitales como el frente único, la lucha en el campo, la lucha contra la militarización de la juventud y otras tareas que se desprenden de esto deben tratarse concienzudamente en nuestro Pleno.

La salida normal de la Juventud Proletaria debe ser tratado por nosotros como un problema de sumo interés ya que cada día se nota más la falta no solo en nuestras filas sino

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 52
16.8.1934**

también entre la juventud trabajadora que busca el faro que le señale el camino de su liberación.

Todos los jóvenes comunistas de Barcelona en primer lugar y toda la juventud trabajadora deben estar presentes en todas las sesiones del Pleno para analizar atentamente todos los problemas y compenetrarse bien para trasladar las enseñanzas que se saquen a las masas juveniles que hoy tienen los ojos fijos en nosotros por que ven en el comunismo la única fuerza firme que tiene una línea justa y que paso a paso en todos los países va conduciendo a las masas explotadas hacia la victoria, hacia la revolución, hacia el poder Soviético.

Camaradas, las resoluciones de nuestro Pleno deben ser esparcidas por todos los ámbitos de Catalunya. ¡Jóvenes de Barcelona, vosotros debéis ser los que trasladéis nuestra discusión a la mente del proletariado juvenil que espera de nosotros acudiendo todos al Pleno cumpliremos esta tarea!

**¡Adelante por un J.C. de masas!
¡Todos a la lucha por el Poder Soviético!
¡Viva la Internacional Juvenil Comunista!**

CONTRA LA GUERRA IMPERIALISTA LA JUVENTUD DEBE LUCHAR EL DÍA 1 DE SEPTIEMBRE

En 1915 en plena guerra imperialista, la juventud proletaria internacional dirigida por Lenin y Carlos Liebknecht celebró la Conferencia de Berna.

Esta Conferencia se dirigió a la juventud llamándola a la lucha contra la guerra y fijaron para los días primeros de septiembre, cuando la juventud es llamada a filas, una Jornada Internacional de la Juventud contra la guerra y la militarización. Centenares de millares de jóvenes respondieron a la llamada y se manifestaron, organizando huelgas y exigieron de los gobiernos la terminación de la guerra.

Hoy el peligro de guerra se cierne amenazador ante las masas. Países como Alemania e Italia en que el fascismo está en decadencia no encuentran otra salida a su situación más que una guerra. Los ataques contra la Unión Soviética se renuevan con más fuerza. La agresividad de Japón apoyado por el imperialismo internacional se ve en las incursiones que realiza dentro del territorio Soviético, al pretender apoderarse del ferrocarril del este chino y en la detención y desaparición de los funcionarios soviéticos.

El imperialismo español también participa en este concierto internacional, millones de kilogramos de potasa salen para Japón y sirven para la fabricación de explosivos.

Cumple sus compromisos internacionales ocupando Ifni Y Asmara sometiendo a su poderío a los habitantes de aquellas regiones que igual que los demás marroquíes quieren ser libres, intentan militarizar a la juventud en las fábricas de

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 53
23.8.1934**

armas y en las minas, tiene en proyecto una movilización general y está preparando para Septiembre unas amplias maniobras militares que son parte del plan de guerra trazado.

Nosotros jóvenes comunistas combatimos y abominamos la guerra imperialista, pero estamos por la guerra civil cuyo fin es la conquista del Poder por los obreros y campesinos, la victoria del Poder Soviético y estamos también, por las guerras de emancipación nacional que tienden a libertar a las nacionalidades y a las colonias del imperialismo opresor.

Pero esto cuando el imperialismo español lleva su ataque contra las reivindicaciones de liberación del pueblo catalán nosotros llamamos a las masas a la lucha y apoyamos el levantamiento armado contra el imperialismo español por su liberación.

No podemos ni por un momento descuidar que el fascismo engendra la guerra y en esta jornada debemos luchar por él. Los señoritos fascistas quieren hacer una provocación criminal en Cataluña. A. Popular proyecta una concentración fascista en Montserrat. Que millares de manifestantes de protesta se levanten en toda Cataluña contra ellos.

¡Jóvenes de la Esquerra! ¡Jóvenes anarquistas! Del BOC socialistas, jóvenes explotados, el día 1 de Septiembre debemos trasladar nuestra protesta a la calle, debemos manifestarnos contra la guerra y el fascismo.

¡Contra la concentración fascista en Montserrat!
¡Contra la movilización general ni un hombre debe ser arrancado de su hogar!
¡Contra las maniobras militares!
¡Contra las prisiones gubernativas! ¡Por la libertad inmediata de todos los presos políticos!

**¡Contra la persecución de la prensa obrera, por la
apertura de los sindicatos y centros clausurados!
¡En defensa de la Unión Soviética y la República
Soviética de China!
¡Por la libertad de Thaelmann, Torgier y Makoni y
de todos los antifascistas!
¡Por el abandono de Marruecos!
¡Por los derechos sociales y civiles para los jóvenes
desde los 18 años!
¡Por la liberación nacional y social de Cataluña!
¡Contra el imperialismo!
¡Por el Poder Soviético!
¡Por el Gobierno Obrero y Campesino!
¡Viva la Jornada Internacional de la Juventud con-
tra la Guerra!**

EN PIE CONTRA LA PROVOCACIÓN FASCISTA

Los frutos y la tierra son para quien los trabaja, es la consigna que cada día prende con más fuerza entre los rabassaires y entre los explotados del campo de Cataluña. Como en años anteriores pero con mucha más amplitud, los rabassaires luchan este año contra los terratenientes y sus agentes van a robarles las cosechas que el rabassaire y su familia han arrancado de la tierra con el sudor de su frente.

Es primero Aguilar de Segarra, luego Ordal, San Salvador de Guardiola, Lladó y muchos otros pueblos de Cataluña donde los rabassaires se lanzan a la lucha en defensa de los frutos

**LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, N° 55
6.9.1934**

que de hecho les pertenecen y que los terratenientes les quieren arrebatar.

Y en esta lucha titánica son los jóvenes explotados, los hijos de los rabassaires que trabajan la tierra junto a sus padres, que sienten sobre sus espaldas la explotación que desde hace muchos años son víctimas sus padres, los que luchan tenazmente contra los propietarios y las fuerzas represivas dispuestos a jugarse la vida para acabar con la explotación de tantos años llevándose a sus casas todos los frutos defendiéndolos con las armas en la mano, es la juventud explotada del campo que quiere terminar con esta situación de miseria.

Toda Cataluña está en llamas, la lucha por los frutos y la tierra es la lucha contra el imperialismo, es la lucha por la revolución, es el camino hacia el Gobierno Obrero y Campesino, es el término de la explotación y del hambre y por esto los rabassaires y especialmente la juventud del campo lucha con tanto ardor por los frutos y la tierra.

Pero las fuerzas de la contrarrevolución no están dominadas, los terratenientes de Cataluña asustados al ver el espíritu de lucha de los rabassaires, al ver que sus privilegios están en peligro, que el avance de la revolución va a terminar con todas sus formas de explotación, llenos de pánico, se unen y organizan una marcha sobre Madrid para buscar el apoyo de sus secuaces, las hordas de Gil Robles y los asesinos de las J.O.N.S.

Van a Madrid a estudiar los métodos más refinados de asesinar a las masas trabajadoras de Cataluña y a pasar revista a las fuerzas para instaurar el régimen fascista, es la reacción fascista más negra de Cataluña con las fuerzas más reaccionarias de España.

Pero los rabassaires, los jóvenes del campo de Cataluña deben dar la respuesta adecuada a los propósitos criminales de esta gentuza. La respuesta a su provocación tiene que ser el reforzamiento de la lucha por la cosecha y la tierra, contra los impuestos, contra las provocaciones fascistas y los preparativos de guerra.

En las próximas batallas del campo la unidad de acción debe ser la piedra fundamental en la lucha, la unidad de acción asegurará la victoria, desde ahora mismo se debe ir a la construcción de los comités nombrados democráticamente que llevarán la lucha.

**¡Adelante por LOS FRUTOS Y LA TIERRA!
¡Contra los impuestos y la usura! ¡Por la disolución
del Instituto San Isidro! ¡Por el desarme de las
fuerzas contrarrevolucionarias y ARMAMENTO DE
LA JUVENTUD TRABAJADORA DE LA CIUDAD
Y DEL CAMPO! ¡ Contra el fascismo y la guerra!**

**¡Contra la concentración fascista de Gil Robles a
Montserrat! ¡Por el derecho de hacer el servicio
militar en Cataluña! ¡Por la liberación nacional y
social de Cataluña! ¡Por los Soviets! ¡Viva el
Gobierno Obrero y Campesino!**

EL PLENO DEL COMITÉ CENTRAL DEL PARTIT COMUNISTA DE CATALUNYA Y EL FRENTE ÚNICO JUVENIL

LINA ÓDENA, CATALUNYA ROJA, Nº 58
27.9.1934

Unidad de acción es el deseo supremo de las masas explotadas que ven en la realización de esta consigna el paso más transcendental hacia el triunfo de sus reivindicaciones hacia el triunfo de la revolución. Nuestro Partido que ha mantenido siempre en alto la bandera de la Unidad, se veía imposibilitado de realizar esta consigna en toda su amplitud ya que todas las proposiciones de la unidad de le ponía como una valla, la condición de entrar en la Alianza Obrera. Nuestro Partido ante la imperiosa necesidad de realizar la Unidad de acción rompe todos los obstáculos y decide ingresar en las Alianzas Obreras pidiendo solamente el derecho a la crítica.

Nuestra Juventud ha recibido con entusiasmo esta decisión de nuestro Partido. Sólo en algún caso aislado como Sabadell se han mostrado contrario a que nuestro Partido ingresase en la Alianza Obrera, pero sin fundamentar su divergencia sobre bases políticas sino clara y simplemente sobre cuestiones de amor propio de pequeño burgués y en la resistencia a realizar el trabajo de masas que es preciso realizar para conquistar la juventud trabajadora.

La decisión de ingresar en la Alianza Obrera se lleva acabo en los momentos que nuestro Partido y nuestra Juventud es fraternal (sic) que significa exponer todos los problemas de la revolución desde el punto de vista marxista-leninista, luchar por la constitución de los Comités de fábrica, de campesinos, los soviets, etc.

El Pleno del C.C. del Partit Comunista de Catalunya, unánimamente ha decidido ingresar en la Alianza Obrera. Esta decisión ha sido acogida con entusiasmo no sólo por las

masas que comprenden la Alianza Obrera, sino también por millares de obreros que ven en este paso de nuestro Partido la garantía revolucionaria que asegurará la Unidad de Acción. Y abren paso entre las masas, en los momentos que núcleos importantes de jóvenes trabajadores vienen a nuestras filas como soldados de revolución.

Si nuestro Partido, rompiendo obstáculos, marcha a pasos de gigante hacia la Unidad de Acción, nosotros, la Juventud comunista que tenemos unas posibilidades más amplias, que somos la vanguardia de la juventud trabajadora, debemos luchar incansablemente para unificar las fuerzas de la juventud explotada y oprimida, atraer hacia la unidad de acción a los jóvenes libertarios y a los jóvenes de Esquerra y Estat Català que aparecen completamente distanciados.

Nuestra misión consiste en atraer a los jóvenes libertarios sobre la base de un programa concreto de reivindicaciones y hacerles comprender su error sobre el problema de las nacionalidades, al propio tiempo que nos atraemos a los jóvenes nacionalistas, pues, estos, a la par que están oprimidos por el capitalismo, están también explotados por el burgués o el propietario de la tierra, y por lo tanto existe un lazo que les une a los jóvenes libertarios así como a toda la juventud trabajadora.

Al mismo tiempo se nos plantea hacer comprender a los jóvenes del BOC y a los jóvenes socialistas, la necesidad de atraer a la luchas a estas masas juveniles que sin ser netamente proletarias pueden ser movilizadas contra el fascismo y contra el imperialismo, y que si nosotros no las atraemos a nuestro lado pueden ser fácilmente ganadas por el fascismo por un nacionalismo chovinista.

En estos momentos nuestra organización juvenil contrae una gran responsabilidad ante las masas de la juventud

trabajadora. Que cada joven comunista adquiriera plena conciencia de esta responsabilidad, responsabilidad que consiste en llevar la voz y la organización de la Juventud Comunista por todos los ámbitos de Cataluña en llevar la lucha por la unidad de acción de la juventud trabajadora en las fábricas y en el campo, en todos aquellos lugares donde se encuentra la juventud explotada.

¡Camaradas! ¡Adelante por la Unidad de Acción!

“OCTUBRE”

INFANTS D'ASTURIAS A CATALUNYA

**LINA ÓDENA, OCTUBRE, N° 3
12.4.1935**

El Fet que centenars d'infants asturians estessin en perill de mort de fam i de misèria degut a les greus circumstàncies que travessen llurs pares, ha posat dempeus a una munió de dones de Catalunya que esperonades per l'afany d'arrencar de la mort als fills dels miners d'Asturies, en las tasca de portar-los a Catalunya per a col·locar-los en famílies, per tal que no els hi manqués el pà i l'escalf amorós que li fes menys penós l'allunyament dels si de llurs pares.

L'Associació Pro Infants Desemparats d'Octubre, integrada per dones de totes les tendències, porten amb èxit el seu comès. El dilluns dia 1 va sortir vers Madrid una delegació

de l'esmentada Associació per tal de fer-se càrrec dels infants que la Comissió Pro Infància Obrera de Madrid havia anat a cercar a Astúries.

Els infants ofereixen un aspecte llastimós. La fam ha fet estralls en els seus petits organismes. Els nens petits ploren enyorant la mare que no els hi pot donar pa i que llurs pits resten secs per la misèria; els més grandets ja comprenen la tragèdia que estan passant. Un d'ells plora en silenci i quan se li diu per què plora mentre els petits no, contestà amb el semblant adolorit; "Es que ells no coneixen la vida".

Fan nit a Madrid. La Casa del Nen ofrena gentilment llur estatge als infants asturians. Quan al matí la delegació catalana va a cercar-los, ja han canviat quelcom el seu aspecte i jugant al peu dels pins ma joguines amb que els van obsequiar a la Cada del Nen.

El poble de Barcelona no ha pogut tributar als infants la manifestació de llur simpatia. Silenciosament han arribat. La Junta de l'Associació i llurs famílies es van fer càrrec dels infants per donar-los després a les famílies que van sol·licitar-los.

L'Associació té un deure amb el poble de Catalunya, ja que les demandes d'infants són molt més elevades que la xifra que es va portar i ha promès per dintre de poc fer una nova expedició. Però el poble de Catalunya té un deure amb els infants d'Astúries que consisteixen en ajudar moral i materialment l'Associació, moralment perquè la seva obra es trobi recolzada per la vostra simpatia i econòmicament per poder portar a Catalunya a tots els infants que ho necessitin.

Treballadors de totes les tendències, ajudeu aquesta gran obra, obriu subscripcions a les fàbriques, tallers, etcètera; envieu donatius al carrer Alt de Sant Pere, 27, pral. i compli-

reu amb un deure de solidaritat que com obrers i com explotats esten obligats a complir.

Treballadors de Catalunya, en les vostres mans estan les vides de molts infants d'Astúries ¡Ajudeu-los!

COM VIU LA JOVENTUT A CATALUNYA

**LINA ÓDENA, OCTUBRE, N° 7
27.4.1935**

Un aprenent metal·lúrgic de Reus, em deia no fa gaires dies que ells al primer any d'aprenentatge guanyen sis pessetes setmanals, al segon 12, al tercer 18; però quan han acanat l'aprenentatge, es troben sense feina la carrer, a l'ensems que ells no poden directament plantejar cap queixa a la patronal, ni plantejar llurs reivindicacions al sindicat, sinó és per mitjà de llurs pares. Avuí es troben a reus, 1000 joves que han acabat l'aprenentatge i es troben al carrer sense feina i sense esperances de trobar-ne, no obstant hi ha aprenents de segon i tercer any que cobren 12 i 18 pessetes setmanals i realitzen la feina igual que un fadrí.

Una noieta teixidora també m'ha explicat que ella porta dos telers i que difícilment es treu 20 pessetes a la setmana quan aquesta és sencera i damunt d'això reben mal tractes i són insultades per alguns encarregats poc escrupulosos.

També he parlat amb una jove d'un forn de vidre de Barcelona que porta sis anys treballant al mateix lloc i guanya, 24 pessetes setmanals, quan realitzen una jornada esgotadora, en mig del foc i amb un treball que els hi destroça els pulmons. Del que guanyem no en tenen prou ni per la roba que destrossen.

He vist també a la joventut de les oficines i els dependents de comerç que amb mesades de 25 i 30 duros tenen l'obligació de portar tratge nou i sabates enllustrades.

I manca encara la joventut del camp que veu transcórrer llur vida en mig de la misèria que pateixen els seus pares, que veu com el producte de la suor dels seu front i la dels seus vells es arrabassat pels terratinents i pels grans imposos que es veuen obligats a pagar, tenint dia i nit sense veure cap millora en llurs condicions de vida. Altrament en totes les viles i llogaretes de Catalunya, a totes les barriades de Barcelona, trobareu grans estols de joves que estan en atur forçós, molts d'ells encara no han entrat en el món de la producció, que no coneixen el treball, però si la misèria i la fam que els persegueix d'ençà que tenen us de raó.

I és aquest jovent, la nova generació, la que ha de bastir, un món nou, la que ha de construir la societat futura. La joventut catalana de la ciutat i del camp ha de portar una lluita a fons i organitzada per millorar llur condició d'existència.

“OCTUBRE” (Segona època)

UNIFICACIÓ JUVENIL. UNA SOLA JOVENTUT!

LINA ÓDENA, OCTUBRE (SEGONA ÈPOCA), N°1
26.1.1935

A mida que la lluita s'intensifica i que la joventut, per impuls natural de la mateixa, forja pas a pas la unitat d'acció es nota amb més força la necessitat d'unificar les forces de la joventut treballadora i pagesa en una sola joventut.

Nosaltres som partidaris fervents d'una tal unificació i el nostre esforç va encaminat a formar una sola joventut que eduqui a les masses de la joventut catalana en l'esperit de la lluita de classes, de l'internacionalisme, en la lluita per llurs interessos, contra el feixisme i la guerra imperialista: ensenyar-li la justesa del marxisme-leninisme.

Voler fer una tal organització dient que s'ingressi en bloc en la joventut comunista o socialista és sencillament una absorció i es caure un sectarisme perjudicial per aquesta unificació que tots desitgem.

De la fusió de totes les joventuts revolucionàries (independentment de la fusió dels partits) n'ha de sortir una organització més ampla i popular de les que existeixen fins avui.

Pero això nosaltres hem dit i diem a la JSC i del PCP, i a les JSS i del BOC que, fusionar les diferents organitzacions de la joventut ha de tenir per objecta aplegar a la majoria de la joventut obrera i pagesa de Catalunya en una sola Joventut.

Degut a que les Joventuts poden fusionar-se amb més facilitat que els Partits i que la missió de la Joventut és d'ense-

nyament i lluita entre tota la joventut, la nova organització que neixi de la fusió de les diferents Joventuts, no pot ésser Filial d'un o d'altre Partit, ja que segurament i més prompte, es realitzarà la fusió entre la Joventut que entre els Partits. Però aquesta organització juvenil haurà de recolzar l'acció dels Partits Revolucionaris.

Pensar que amb la fusió de dues o tres organitzacions ja està realitzada la unificació de la Joventut, és una equivocació, ja que l'objecte és aplegar a la majoria de la joventut obrera i pagesa. Per això cal atreure vers la nova joventut a totes les organitzacions que estiguin disposades, discutint fraternalment les diferències tàctiques i de programa.

Com és natural, degut a la divisió existent en el terreny sindical, la nova Joventut ha d'ésser un factor actiu per la Unitat sindical.

Joventut de Catalunya! Es això el que nosaltres pensem de la unitat de la Joventut i veurem que és el millor camí per a arribar-hi. Sense maniobres, sense absorcions de més organitzacions per les altres sense voler-se imposar. Estem disposats a discutir fraternalment amb totes aquelles organitzacions que vulguin la unitat i lluitarem incansablement perquè aquesta unitat es realitza.

El VII Congrés de la IC i el VI de la IJC han volerat als quatre vents la bandea de la unitat, aquesta unitat és més que mai necessaria a Catalunya per aixó nosaltres, IC, com hereus que som d'aquestes Intenacionals, som i serem els més conseqüents lluitadors perquè la unitat de la joventut sigui un fet.

FRONT POPULAR DE JOVENTUTS

LINA ÓDENA, OCTUBRE (SEGONA ÈPOCA), Nº 2
2.1.1936

Creure que amb els canvis operats en el govern ja està guanyada la batalla, és abandonar-se desarmats en mans de l'enemic.

La joventut de Catalunya vol lluitar, vol unir-se pe defensar el seu dret a la vida, a la llibertat i a la cultura. La Joventut Comunista de Catalunya propugna per la formació d'un front de joventuts que porti la lluita de la joventut catalana per les seves aspiracions. La crida ardent feta a totes les Joventuts per un destacat orador de l'Esquerra en el grandió miting del Price, ha d'ésser feta realitat.

La joventut ha estat sempre, en tots els moments de la història de Catalunya, valenta i heròica, i com abans ha de continuar essent-ho.

També estem d'acord en lluitar per les reivindicacions econòmiques, polítiques i culturals de la joventut treballadora i del dret a viure de la joventut en atur forçós, mitjançant l'organització de casals-refugis, d'assistència i cultura, la intensificació d'obres públiques i de la concessió de subsidis i serveis de transport i ferrocarrils gratuïts.

Aquests problemes tan vius els sent la joventut catalana a dins seu, i està disposada a lluitar per assolir-los. És possible? Si! Si existeix una unió que ens faci forts i indestructibles, per això nosaltres cridem a tota la joventut treballadora de Catalunya, a les Joventuts d'Estat Català, Socialistes, del B O C, del Partit Català Proletari, a Nosaltres Sols!, Bloc Escolar Nacionalista, Joventuts Almogàvers i a totes les demás organitzacions de la joventut obrera, nacionalista i democràtica per a formar un sol Front Popular de Joventuts que lluiti per les

reivindicacions i aspiracions de la joventut laboriosa de Catalunya i impedeixi el pas del feixisme i aixequi a tota la joventut en la lluita contra la guerra.

**Continuaren desunits? No!! L'experiència ens diu
que hem d'unir-nos... i ens unirem!
Visca el Front Popular de Joventuts de Catalunya**

QUÈ IMPEDEIX LA UNITAT D'ACCIÓ DELS JOVES LLIBERTARIS?

La necessitat de realitzar la unitat d'acció per la lluita contra la pena de mort, per la llibertat dels presos i contra les provocacions feixistes i la guerra, és una necessitat tan urgent, que cal que tot la Joventut treballadora independent de sa AAideologia, es posi d'acord per lluitar i aconseguir triomfar en aquestes sentides per a tota la Joventut explotada i de sentiments elevats.

La contestació negativa a les proposicions publicades a "Solidaridad Obrera" del dia 7, proposicions que no impliquen cap concessió ideològica per ningú, si no únicament la lluita activa contra la pena de mort, la llibertat dels presos, ens ha sorprés dolorosament perquè estem segurs que aquesta negativa no és el sentir de la massa de la Joventut Llibertària.

Es que, companys, llibertants, no us sentiu retorçats quan en els mitings contra la pena de mort rebeu l'adhesió de centenars de milers d'obriers anarquistes i de les altres tendències?

*LINA ÓDENA, OCTUBRE (SEGONA ÈPOCA), N° 3
10.1.1936*

Dona, cal aquesta acció reforçar-la i estendre-la allà on viu i treballa la Joventut per a fer-li sentir el perill en qué es troben els obrers que els tribunals de la burgesia condemna a mort de pensar i actuar en revolucionari.

Es que els joves del textil no veren amb inquietud com (emparats per la patronal) creixen i actuen els sindicats lliures. Portant el regut entre les obres de les fàbriques amb llurs provocacions, pretenent ressucitar l'època del pistolerisme i les escenes de terror de Martinez Anido i sembrant la divisió entre els obrers? Nosaltres creiem que aquestes coses tan sentides pels joves llibertaris com pels socialistes i nosaltres. Per que condemnats a mort n'hi han d'anarquistas, de comunistes, i de socialistes, i si cada un de nosaltres sentim dins el nostre cor el dolor i la inquietud d'aquestes condemnes, lluitant per separar és indubitable que en aquesta lluita no ens acompanyarà l'èxit, mentre que lluiten conjuntament seran no solament els joves militans de les organitzacions que es posaran en peu sinó que s'aconseguirà mobilitzar per a l'acció a milers de joves que estan al marge de les organitzacions.

El mateix problema es presenta en la lluita contra els feixistes del lliure que han provocat a uns obrers de determinada ideologia. És natural que els obrers conscients de les altres tendències s'han posat en peu en contra dels provocadors. Però, la Patronal és astuta i tractarà d'utilitzar les diferències ideològiques per dividir els obrers i així facilitar l'entrada als llocs de treball als pistolers i provocadors del lliure.

Són coses aquestes de la vida diària, són coses sentides per la majoria de la Joventut treballadora i que per posar-se d'acord per l'acció no hi ha necessitat en absolut de fer concessions ideològiques.

Nosaltres volem sincerament lluitar conjuntament amb els joves llibertaris i amb tots els joves treballadors, i malgrat la negació de les JLL, continuarem insistint fins realitzar la unitat d'acció i arrencar de les mans del bosti als condemnats a mort aconseguir l'amnistia, l'obertura dels sindicats i centres obrers clausurats.

Estem convençuts que així pensen els joves llibertaris i tota la Joventut treballadora, i veurem que malgrat tot, la unitat d'acció de la joventut revolucionaria serà realitzada.

El darrer Congrés de les JSS ha estat un pas seriós en la transformació de la esmentada Joventut. En les resolucions del esmentat Congrés, a part d'altres assumptes, reconeixen de ple la tesi marxista de l'autodeterminació dels pobles i l'aplicació pràctica d'aquesta consigna a Catalunya.

Saluden amb entusiasme aquest pas donat per les JSS. Es pot dir -sense que s'ofengin els companys socialistas- que fins ara han viscut d'esquena a la realitat de Catalunya, com són els fets vius i les característiques i problemes completament diferents de les d'Espanya.

Per això quan nosaltres, conseqüents amb la concepció marxista de l'alliberament dels pobles, ens dirigien vers les JSS, topaven amb aquesta actitud tancada de la negació d'un fet que es nota a cada pas i a cada moment de la vida de Catalunya.

UNIFICACIÓ JUVENIL

*LINA ÓDENA, OCTUBRE (SEGONA ÈPOCA), N° 4
17.1.1936*

Aquesta posició actual de les J.S. ve a contribuir a l'acceleració de la unificació de la joventut per a formar una sola Joventut a Catalunya. Ara més que mai cal reforçar la unitat d'acció, reforçant els Comitès d'Enllaç constituïts i formant-se de nous allà on no existeixin. Aquests Comitès d'Enllaç són ja la base de la unificació.

Cal vèncer tots els obstacles que impedeixin la unificació i això es consegueix discutint amb cordialitat i serenitat totes les proposicions d'uns i altres.

Nosaltres veiem que la situació concreta de Catalunya necessita que la fusió de les Joventuts que avui tenen més afinitat ideològica, sigui el fonament d'una gran i única organització juvenil de contingut nacional-revolucionari a Catalunya.

Cal que des d'ara la joventut antifeixista ens vegi actuar conjuntament; per això i amb motiu de la celebració de la setmana dita de les tres LLL, en què es commemora la mort dels tres grans lluitadors, Lenin, Liebkiercht, i Rosa Luxemburg, la joventut ha d'estrenyer la unitat d'acció celebrant mitings, editant pasquins i periòdics i fent arribar a tota la joventut treballadora de Catalunya la gran obra del nostre Lenin i l'actuació revolucionària i antimilitarista de Liebkiercht i Rosa Luxemburg. El dia 19 celebren conjuntament un Miting a Manresa a les Joventuts Comunistes i Socialistes i també editarem conjuntament un número extraordinari d'Iskra. Aquest exemple deu extendres a totes les demés Joventuts per a fer arribar a les masses de la Joventut la llum del marxisme-leninisme.

**Endavant per la unificació juvenil!!
Visca la formació de l'organització única
de la Joventut!**

L'atenció fonamental del nostre Congrés s'ha concentrat en la situació greu en qué troba la generació del món i els mitjans millors per sortir d'aquesta situació.

L'esdevenidor de la Joventut seguei el camí actual, no es gens falaguer. Si és la Joventut obrera es trona en que els reduits jornals que cobra no l'hi permeten pas alimentar-se con necessita i molt menys vestir-se decentment, instruir-se i gaudir dels divertiments propis de la joventut.

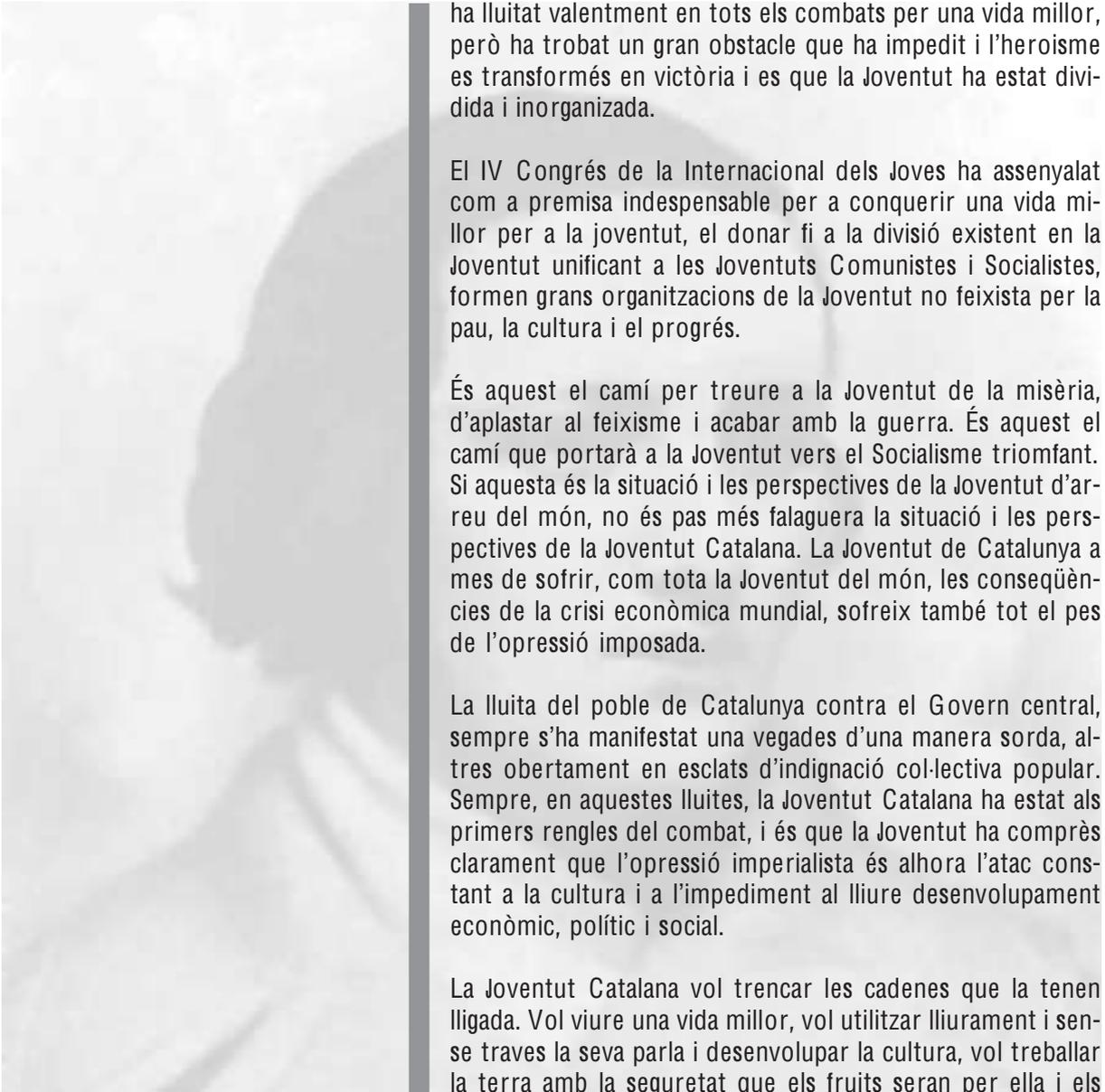
Això quan treballa. Ara, en quedar-se sense feina, la seva situació esdevé desesperada, ja que, sense menjar ha de vagar d'un cantó h'altre de la ciutat, sense refugis i sense esperança de que demà acabarà el seu calvari.

La Joventut pagesa sent amb molta més força el pes de la misèria en que es troben els seus pares perquè són joves i tenen els ulls oberts vers una vida millor i no es poden resignar a viure i morir en la situació en que es troben.

Però també els Joves estudiants, els fills de la petita burgesia laboriosa, senten damunt les espatlles el pes de la situació, de l'empobriment general, de l'opressió i no veu l'esdevenidor clar, si no prenyat de nuvoladas negres.

Totes les angoixes d'aquesta joventut es troben més agreujades encara perquè apareix en l'horitzó com un perill imminent, la guerra i el feixisme. Es la gran tragèdia de la joventut d'avui: misèria, guerra i feixisme. Però, és que la Joventut actual està d'acord amb aquesta vida? No, ben segur que no. Fins avui la Joventut ha donat grans exemples d'heroisme,

LINA ÓDENA, OCTUBRE (SEGONA ÈPOCA), Nº 6
31.1.1936

ha lluitat valentment en tots els combats per una vida millor, però ha trobat un gran obstacle que ha impedit i l'heroisme es transformés en victòria i es que la Joventut ha estat dividida i inorganizada.

El IV Congrés de la Internacional dels Joves ha assenyalat com a premisa indispensable per a conquerir una vida millor per a la joventut, el donar fi a la divisió existent en la Joventut unificant a les Joventuts Comunistes i Socialistes, formen grans organitzacions de la Joventut no feixista per la pau, la cultura i el progrés.

És aquest el camí per treure a la Joventut de la misèria, d'aplastar al feixisme i acabar amb la guerra. És aquest el camí que portarà a la Joventut vers el Socialisme triomfant. Si aquesta és la situació i les perspectives de la Joventut d'arreu del món, no és pas més falaguera la situació i les perspectives de la Joventut Catalana. La Joventut de Catalunya a mes de sofrir, com tota la Joventut del món, les conseqüències de la crisi econòmica mundial, sofreix també tot el pes de l'opressió imposada.

La lluita del poble de Catalunya contra el Govern central, sempre s'ha manifestat una vegades d'una manera sorda, altres obertament en esclats d'indignació col·lectiva popular. Sempre, en aquestes lluites, la Joventut Catalana ha estat als primers rengles del combat, i és que la Joventut ha comprès clarament que l'opressió imperialista és alhora l'atac constant a la cultura i a l'impediment al lliure desenvolupament econòmic, polític i social.

La Joventut Catalana vol trencar les cadenes que la tenen lligada. Vol viure una vida millor, vol utilitzar lliurement i sense traves la seva parla i desenvolupar la cultura, vol treballar la terra amb la seguretat que els fruits seran per ella i els

seus pares i també vol que si té que fer el servei militar el pugui fer dintre Catalunya i amb la seguretat que després retornarà al mateix lloc de treball, vol en fi, veure la terra lliure i feliç marçant pels camins de la llibertat, el progrés i la cultura.

Però aquests bells anhels no els podrà assolir la Joventut si no forja l'orma per aconseguir-lo: la unitat. Sense aquesta arma no hi haurà cap lluita triomfant. I per això la Joventut Catalana ha de forjar el front de combat fent un gran Front de Joventuts on hi estigui totes les joventuts de la ciutat i del camp, un Front que forgi i eduqui a la Joventut Catalana en la lluita contra el feixisme i la guerra, per la cultura i les llibertats de Catalunya.

Cal també, que les Joventuts partidaries de la unificació formin una sola Joventut nacionalista i revolucionaria que sigui la vanguardia de la lluita de tota la Joventut Catalana pel seu alliberament nacional i social.

Si continua la divisió no aconseguirem mai tot el que anhel·len i facilitaren el pas a la reacció i al feixisme, que seria més opressió i explotació sense límits de les masses populars de Catalunya i principalment de la Joventut i unitat ha estat el crit vibrant de IV Congrés de la Internacional Jovenil Comunista!

Unitat, orden nosaltres! Un gran front de Joventuts de Catalunya. Una sola Joventut nacional revolucionaria! És el camí de la victòria de la Joventut Catalana.

“JULIOL”

SENSE TÍTOL

LINA ÓDENA, JULIOL, N° 1
3.9.1936

Una emoció profunda he sentir en retornar a Catalunya. És la terra estimada; més estimada, si cap, quan s'està absent d'ella. Jo no estava al costat vostre els dies angoixosos del 6 d'Octubre (sic), però estava en terres llunyanes al costat d'altres companys que també han lluitat i lluiten heròicament per acabar amb el feixisme que ha endolat la formosa terra de Catalunya i Espanya.

El primer esclat m'agafa a Almeria, no em trobava presidint el Congrés d'Unificació de les Joventuts. L'esmentat Congrés es transformà en la preparació de les nostres forces per a fer front a la situació. La nostra Joventut, amb energia i entusiasme es posà al front dels grups armats que sosteen xocs amb les forces rebels.

Després, entre heròicament les forces d'aviació escapades de Granada i que decideixen la lluita, junt amb l'Escuadra. El primer combat és guanya; els camperols van als seus pobles a reduir els feixistes i la Guàrdia Civil rebel.

Almeria resta tranquil·la, però cal ajudar Granada. Surt una columna i conquista Guadix; ràpidament se'n forma una altra i a bord del creuer “Llibertat” marxen vers Motril, on la columna de Màlaga ja havia reduït els facciosos.

Després marxo a Guadix, on lluiten forces heròiques; re-trobo els amics d'aviació que van decidir la lluita d'Almeria; marins de San Javier, la majoria de catalans i milícies d'Alacant, Murcia, Cartagena, Almeria i Guadix, forces de l'exèrcit; tots rivalitzen en actes d'heroisme.

El front de Granada, que opera ja a les portes de la ciutat, s'omple cada dia de glòria, i cada dia obté noves victòries; la resistència a l'enemic és salvatge, és dura malgrat la desmoralització que hi ha entre ells, però més dura és la nostra terra, destruint els que l'han deshonrada.

Heorisme al front: l'avançada.....però cal que la joventut al front de batalla actui com si estigués al front de la guerra. En totes les indústries que es relacionen amb la guerra, la joventut catalana ha d'intensificar i millorar la producció.

Al front no hi ha jornades de treball; hi ha lluita; a la ciutat deu ésser igual; les joventuts madrilenyes s'han ofert a treballar dues hores més en les indústries de guerra. L'exemple és per a tots i sou vosaltres, joves i noies de Catalunya, els que primer heu de donar l'exemple.

La victòria és nostra, perquè tenim raó. Units tots en un sol front, les Joventuts de Catalunya i Espanya marxen vers l'aixafament del feixisme.

Jo torno al front de Granada, i diré als companys d'allà que Catalunya se sent ara, més que mai, lligada a l'Espanya anti-feixista i que el poble català donarà fins l'últim dels seus fills per tal que no triomfi el feixisme a Espanya.

Joventuts de Catalunya, joves anarquistes i nacionalistes: l'enemic està enfront! Unim-nos estretament en la lluita, i després, democràticament complint la voluntat del poble, acordarem les formes de viure en que s'ha de regir la societat.

Fins al triomf definitiu! A reveure!

Juliol

PERIÒDIC DE LA JOVENTUT

Ay 1 - Núm. 1

EDITAT PER LA JOVENTUT SOCIALISTA UNIFICADA DE CATALUNYA

Preu anual: 15 cts.

Qué és JULIOL

JULIOL surt al carrer en un moment en que les masses juvenils de Catalunya lleen: el pensament i la mirada fixa es apunten gran lluita per es desamollada a Dèria.

Si el feixisme hagués triomfat, la nostra joventut hauria estat la primera de suportar en les inauguracions pròpies de la seva joventut.

Es per comprendre així, que l'entusiasme amb tot el proletariat català vaigred la nostra joventut el 18 de juliol disposada a impedir que el feixisme es fés amo de Catalunya.

JULIOL representa aquesta gran magnífica de la nostra joventut.

JULIOL representa també la unitat indissoluble realitzada en la lluita.

JULIOL també significa els desitjos de tota la joventut de Catalunya de continuar unida per la completa derrota del feixisme.

*Aquests són els nostres desitjos i aquestes les nostres aspiracions. Sabem que són les de tota la joventut, es per això que des d'ara obrim fraternalment les columnes de *JULIOL*, a tots aquells que com nosaltres volen cooperar a que el nostre país sigui lliure, a tots els que idealment que analitzen aquest país d'un règim de veritable justícia social, a tots els que volen fer de la joventut de Catalunya una joventut que tingui joventut i feia.*

Per tant aquesta nova Catalunya, per realitzar aquesta obra es perquè cridem a tota la joventut a col·laborar en aquesta obra.

11006
Al 5.27. (447)

Testimonis

Margarida Abril

Las JSUC.

En la década de los años 30, se va desarrollando en Europa un movimiento antifascista a consecuencia de la subida al poder de Hitler en Alemania y Mussolini en Italia. En España también se produce un fuerte sentimiento unitario contra el fascismo entre todas las fuerzas progresistas y particularmente entre los partidos de izquierda. A la cabeza de este movimiento se encuentra el Partido Comunista y sus Juventudes, también las organizaciones sindicales UGT y C.N.T. participan en él.

Este espíritu de unidad juega un papel decisivo en todas las organizaciones de la juventud. Sobretudo después de la sublevación de Asturias que fué un ejemplo de unidad de todas las fuerzas juveniles.

En el combate de Asturias, murió heroicamente la joven Aída Lafuente de

las Juventudes Libertarias, que fué una de las más grandes defensoras de la unidad de todas las fuerzas juveniles.

Es en estos momentos cuando se iniciaron los contactos entre las organizaciones de la juventud para tratar el problema de la unidad, para organizar la lucha y las acciones contra el fascismo y, en defensa de los 30.000 presos políticos y por la democracia que había sido abolida por el gobierno de derechas, tras haber ganado las elecciones de noviembre de 1933.

Durante el período del Bienio Negro, en las luchas y acciones realizadas por las Juventudes fueron detenidos los dirigentes de la Juventud Comunista, Trifón Medrano y Fernando Claudín, y también el joven socialista Santiago Carillo, así como otros jóvenes de diferentes organizaciones. En Cataluña, fueron detenidos y encarcelados jóvenes

comunistas, republicanos y de la juventud libertaria.

Ya en la prisión, donde estaban todos juntos, se continuaron las discusiones para la unificación de las juventudes comunistas y socialistas. En ellas, y en especial sobre el tema de la unificación, el Partido Comunista de España jugó un gran papel político, más importante si cabe tras el cambio que se produjo en la dirección del Partido contra el sectarismo que hasta entonces había mantenido la antigua dirección de Bullejos y Adame.

Pepe Díaz, nuevo secretario general del PCE se planteó que la cuestión prioritaria era la lucha contra el fascismo y la defensa de los intereses del pueblo, por la libertad y la democracia y para ello, era necesaria la unidad de todas las fuerzas de izquierdas como paso previo para poder obtener la Victoria.

Las luchas contra el fascismo y por la democracia comenzaron a abrir el camino necesario para poder alcanzar la unificación de las juventudes, y ese primer paso se dio al iniciarse estos contactos entre los jóvenes comunistas y socialistas, con la vista puesta en la unificación de las dos organizaciones.

Uno de los factores más decisivos, fue sin duda, el IV Congreso de la Internacional

Juvenil Comunista, donde se acordó el cambio táctico en el trabajo de la juventud del mundo, concretando que en aquellos momentos se hacía necesaria la lucha contra el fascismo, para lo cual era imprescindible la unidad de todas las fuerzas juveniles para salvar la paz en el mundo.

No fue este un trabajo fácil para Lina Ódena debido al gran sectarismo que había en aquellos tiempos entre la juventud comunista con el soporte de una gran parte de la dirección del Partido Comunista de Cataluña.

Solo la gran responsabilidad e influencia y el cariño que tenía Lina Ódena entre los jóvenes hicieron posible la obtención del consenso de la mayoría de las juventudes comunistas sobre este problema. En algunas organizaciones esto fue aceptado con gran satisfacción.

El obstáculo más grande fue la propia dirección de las Juventudes Comunistas de Catalunya, que no fueron capaces de comprender los cambios que se habían producido tras los Hechos de Asturias y el IV Congreso. Y fue partiendo de esta nueva política como se reforzaron los contactos con otras organizaciones juveniles.

También se organizó una campaña de apoyo a la política de Paz de la Unión

Soviética entre las Juventudes y en apoyo del país que estaba construyendo el Socialismo, y que estaba amenazado por el fascismo alemán.

En Cataluña todas estas actividades y luchas también propician el camino de la unificación, y es en febrero de 1936 cuando se celebró la primera reunión conjunta del Buró del Comité Central de la juventud Comunista y la Ejecutiva de las Juventudes Socialistas del PSOE

En estas reuniones se acuerda un principio de unificación entre las dos organizaciones, ello respondía a los acuerdos ya alcanzados en Madrid entre la juventud comunista y la socialista. Se acordó igualmente que la base ideológica de la unificación debería ser sobre los principios marxistas-leninistas y de la internacional comunista, debería así educarse a la juventud en el internacionalismo proletario, la lucha de clases y la creación de un Comité de enlace de estas dos organizaciones que habría de trabajar conjuntamente en empresas, Clubs, Centros culturales, deportivos y la Universidad.

Este mismo Comité, también conjuntamente, debería trabajar con otras organizaciones, como la juventud libertaria, la Esquerra Republicana i los nacionalistas.

Tras la unificación de los cuatro partidos que dieron lugar al P.S.U.C., también pasaron a formar parte de este Comité de enlace las organizaciones de la juventud de la Unión Socialista de Cataluña y del Partit Català Proletari. Este Comité se convirtió así en la dirección provisional de las Juventudes Socialistas Unificadas de Cataluña.

Finalmente el día 8 de junio de 1936, los cuatro partidos decidieron darle a la organización de las J.S.U.C. el carácter Nacional Catalán. Se decide también que las relaciones entre la dirección de las J.S.U.C. y las J.S.U. de España se realizarían a través de su secretario general en Cataluña, y que en este a su vez miembro del Comité Central de esta última organización, se tomó la resolución de que las J.S.U.C. ingresaran en la Internacional Socialista.

En una nueva reunión más amplia, con delegados de todos los Comités de Cataluña, y que tuvo lugar en Barcelona, aparte de los problemas políticos abordados sirvió para elegir el primer Comité Ejecutivo provisional de las J.S.U.C. y también para nombrar al nuevo secretario general que recayó en la persona de Martí Salvat.

El día 5 de enero de 1937, y en Barcelona, se celebró en el Casal Lina Ódena,

la I Conferencia Nacional, con la presencia de Melchor como delegado por las J.S.U. de España. En esta Conferencia se nombraron los delegados que deberían asistir a la Conferencia de Valencia de las J.S.U. de España.

En los primeros momentos de la unificación y tras muchas y largas discusiones con las juventudes libertarias, estas, se plegaron a un acuerdo para realizar un trabajo conjunto e incluso se formó un Comité de enlace a todos los niveles, pues coincidían en todas las actividades a realizar en aquellos momentos por la juventud.

Los dirigentes más destacados de la dirección libertaria eran Alfredo Martínez secretario general y Fidel Miró. Entre las múltiples actividades que este Comité conjunto organizó cabe destacar un mitin en el Price de Barcelona, donde tomaron la palabra Alfredo Martínez por las Juventudes Libertarias y Martí Salvat por las J.S.U.C.. Este mitin tuvo gran repercusión entre la juventud por su carácter unitario, adhiriéndose a él otras organizaciones como la Juventud Republicana de la Esquerra.

Martí Salvat jugó un importante papel junto con otros camaradas, especialmente en lo concerniente a la unidad de la juventud, pero, tras los hechos de

Mayo de 1937, y el consiguiente problema con los troskistas, se produjeron algunas discrepancias políticas, ante las cuales, Martí Salvat presentó la dimisión como secretario general, marchando seguidamente al frente como comisario político de las J.S.U.C..

En una Conferencia de cuadros celebrada en Barcelona, fue elegido un nuevo Comité Ejecutivo, nombrándose nuevo secretario general a Wenceslao Colomer. En este nuevo Comité entraron a formar parte de él numerosas jóvenes, como igualmente sucedió en los Comités comarcales y los Casals, dado que la mayoría de los muchachos habían marchado al frente.

Las J.S.U.C. durante la guerra jugó un papel muy importante en todos los aspectos, pues fue la única juventud organizada que tenía una gran entidad y influencia política entre las masas de la juventud, poseía organización en el ejército, los sindicatos, fábricas, empresas, el agro, ayuntamientos, Universidad, clubs deportivos y culturales. No había otra juventud que jugase un papel tan importante político de masas.

Poseía igualmente una organización de Pioneros con un Comité Nacional, con organizaciones en casi todos los pueblos importantes de Cataluña. En Barcelona

tenía local propio en el Paseo de Gracia y el máximo responsable de estos era también miembro del comité Ejecutivo y del Comité Nacional de las J.S.U.C.. Muchos de estos niños, durante el posterior período de la dictadura de Franco, serían los reorganizaciones de las J.S.U.C. en la clandestinidad, sufriendo muchos de ellos largos años de cárcel.

Las J.S.U.C. poseían también un movimiento de la mujer joven que agrupaba todas las tendencias en un Comité Nacional salido de un Congreso con delegados en toda Cataluña. Este Congreso fué presidido por Lluís Companys, entonces presidente de la Generalitat de Cataluña. A él asistieron también la representación de todas las organizaciones que integraban este Comité Nacional. Participaron, así mis-

mo, una importante delegación de la Unión de Muchachas de Madrid y otra delegación de las mujeres francesas presidida por Daniela Casanovas, delegada de la Internacional Juvenil Comunista, fue también muy importante la asistencia de notorias personalidades de la política y la cultura de Cataluña.

Otro trabajo muy importante fué la propaganda, se editaron folletos, boletines y otros materiales, pero entre todos cabe remarcar al periódico "Juliol" con una tirada entre 30.000 y 50.000 ejemplares.

Pero claro está, todo este trabajo de las J.S.U.C. solo se pudo realizar con la ayuda política y económica de la dirección del partido, tanto del P.S.U.C. como del PCE

Agustín Arcas

La Lina que yo conocí

Lina desde los primeros años de su juventud se entregó por entero a la defensa de la causa del Socialismo. Eran los difíciles años de la década de los 30 y, frente a las enormes dificultades e inconvenientes que fue encontrado en su camino siempre defendió con gran tesón las ideas del Socialismo y del Comunismo.

El primer y gran obstáculo que tuvo que salvar fue su propia familia. Ésta, pertenecía a esa clase de familias barcelonesas acomodadas que no comprendían y, menos aceptaban, que sus hijos pudieran marchar por el camino de la lucha social, y este fue el caso de Lina.

Sus primeros compañeros en la lucha fueron: Montagut, Peñarroya, Puig Pidemont (fusilado por Franco), Sastre, Trini Revoltós, Muñoz González, Sandalio, Oteiro, Lloret, Castelo, Pura González, Marina y su hermano, Ramón Mercader, Trueba y algunos más que con el paso del tiempo me cuesta recordar.

Ramón Casanellas, nuestro recordado primer secretario general del Partit

Comunista de Catalunya nos decía que Lina poseía unas condiciones extraordinarias que la podían convertir en la futura dirigente de las mujeres revolucionarias de Cataluña y apuntaba, que era un ejemplo de militante comunista preocupada por todo lo que envolvía al Partido.

En más de una ocasión y en plena clandestinidad, Lina se dejaba caer sorprendentemente por las reuniones que teníamos la fracción de los tranviarios. Al preguntarle qué era lo que la traía, ella nos contestaba sonriendo mientras se sentaba: "...Nada, simplemente vengo a escuchar y a aprender...".

Lina se caracterizaba por su gran honradez y era muy intransigente ante toda clase de oportunismos. Destacaba igualmente por su sinceridad, la franca camaradería i su enorme valor, estando siempre dispuesta a echar una mano y a ayudar a cualquier camarada que lo precisara.

Se esforzaba siempre por crear para los jóvenes Grupos de Estudio en los Radios, que facilitarían la comprensión y la discusión del marxismo-leninismo.

Su gran actividad y el trabajo que realizaba hizo que la dirección del Partido la enviara a la Unión Soviética para que completara su formación. A su regreso se convirtió en la indiscutible dirigente de los jóvenes comunistas españoles.

La cuestión nacional de Cataluña fue siempre una de sus constantes preocupaciones. Ella siempre insistía en que los militantes comunistas en Cataluña teníamos la obligación de estudiar y conocer la historia y la cultura catalana, asumiéndola como una característica propia y diferenciadora.

Por su buen trabajo al frente de las juventudes, la dirección del Partido - a pesar de su juventud- decidió designarla candidata para diputada por Barcelona y su provincia en las elecciones legislativas para el Parlamento español en noviembre de 1933, destacándose como oradora en la campaña electoral.

Lina Ódena manifestó un gran dolor por la muerte de Ramón Casanellas, fallecido accidentalmente durante esta campaña, al que consideraba con razón su gran maestro.

Ódena, luchó sin descanso por la unidad de la juventud, dedicando especial atención en el acercamiento a los jóvenes socialistas y del Partit Català Proletari y

aumentó su popularidad entre los jóvenes nacionalistas y anarquistas. Así, poco a poco, se fue forjando la unidad que más adelante daría lugar a las Juventudes Socialistas Unificadas de Cataluña.

En los acontecimientos que tuvieron lugar en Octubre de 1934, Lina destacó como gran dirigente de la juventud, y tras la rendición de la Generalitat a las fuerzas militares, junto con otros camaradas formó parte de uno de los grupos armados que intentaron marchar por la carretera de la Rabassada hacia el interior de Cataluña para continuar la lucha revolucionaria.

Yo me encontraba en uno de esos grupos y al llegar a los alrededores de Sant Cugat, sufrimos el ataque de las patrullas de la Guardia Civil que nos salieron al encuentro, produciéndose varios enfrentamientos armados. El grupo de Lina fué el que ocupó el ayuntamiento de Sant Cugat.

Durante la represión del Bienio Negro, que siguió al fracasado movimiento de Octubre, Lina, destacó por la labor de reorganización que llevó a cabo entre las juventudes, desplegando una gran actividad a pesar de la clandestinidad.

Es entonces cuando fue reclamada por el Comité Nacional de las Juventudes

Comunistas de España en Madrid, pasando a desarrollar junto a Trifón Medrano, secretario general, una gran labor en pro de la unificación y formando parte del Comité Ejecutivo y del secretariado. Igualmente, fue muy importante su papel en la creación de los Comités provinciales en toda España, labor que se vería culminada en la unificación de las juventudes.

En esta época y por mi trabajo en la UGT hacía frecuentes viajes a Madrid coincidiendo ocasionalmente allí con ella. Cuando Lina tenía noticias de mi llegada se ponía inmediatamente en contacto conmigo, invitándome a comer, pero pagándose cada uno lo suyo - de esto hacíamos una eterna broma: "Tu me invitas y yo me pago lo mío..." -, porque desde luego ninguno de los dos nadábamos en la opulencia.

En las charlas que tenían lugar en la sobremesa, Lina más de una vez manifestó -con la sinceridad que le era habitual- la opinión sobre los nuevos camaradas socialistas recién incorporados a la dirección de las Juventudes. Su descontento se centraba principalmente en la forma caciquil de trabajo del joven Santiago Carillo, al que acusaba de apartarla enviándola de viaje a provincias siempre que debía celebrarse alguna reunión del Comité Nacional.

Ante sus comentarios, yo siempre le recordaba que ella, como buena militante que era, debía acatar las resoluciones y que recordara que su labor por España era muy necesaria para el Partido y, que no olvidara que ésta le estaba reportando un merecido reconocimiento personal y político entre las Juventudes.

Otra de sus constantes preocupaciones era su añoranza de Cataluña y de sus viejas camaradas y su fuerte deseo de regresar. Yo le reprochaba cariñosamente que como internacionalista no debía perder de vista que su dedicación al trabajo era lo que la había llevado a ser miembro del Comité Central de las Juventudes Socialistas Unificadas de España, y ello demostraba bien a las claras su capacidad para serlo y que debía recordar que el mérito no solo era de ella, sino de la organización juvenil de Cataluña a la cual representaba ante el Comité Nacional, y por lo tanto que su sacrificio como militante era necesario. Ella acababa asintiendo mientras sonreía...

Poco tiempo después, cuando el 18 de julio de 1936, los militares dieron el golpe, Lina se encontraba en Almería dirigiendo el Congreso de Unificación en esta provincia. Al conocerse la sublevación fascista, el Congreso, tras una proposición de Lina, tomó el acuerdo de organizar las Juventudes para hacer frente a los sublevados.

Dominados éstos en la provincia de Almería, se dirigieron a Granada. Y en las inmediaciones de Iznalloz murió heroicamente Lina Ódena, una de las promesas más firmes de la juventud revolucionaria.

Julio Belza

Así murió Lina Ódena⁽¹⁾

Aunque ya hacía casi un mes que la columna del general Varela, prosiguiendo su avance desde Antequera y Archidona, había entrado en contacto cerca de Loja, con tropas procedentes de Granada, tan tesoneramente asediada por campesinos armados y las columnas anarcosindicalistas de Málaga reforzadas por unidades de las guarniciones de Málaga, Almería y Cartagena, lo cierto es que pese a esa recién abierta comunicación con Córdoba y Sevilla, la histórica y bella ciudad de Granada se mantenía en poder de los nacionalistas en situación hartamente precaria.

La ciudad, y su extensa vega, seguía siendo una isla azul, aguantando aquel oleaje

gubernamental que la azotaba por todos lados. Si se toman como referencias las seis carreteras confluyentes en Granada, veremos que en la de Murcia y Almería el frente de combate quedaba la capital a unos dieciséis kilómetros, en la de Jaén a catorce, en la de Córdoba a quince, en la de Vélez-Málaga a trece y en la Motril a unos cuarenta y ocho. Tan sólo la línea férrea a Bobadilla y la carretera nacional 342 permitían la comunicación con Córdoba y Sevilla y aún así, con un enemigo tan próximo que el trayecto entre Loja y Archidona quedaba batido por sus armas automáticas.

Aquellos frentes más teóricos que efectivos, los defendían guarniciones desde

⁽¹⁾Historia y Vida, Extra nº 4 págs. 156-157, 1974.

avanzadillas con sólo un esbozo de fortificación, pues los nacionalistas emplearon un método defensivo elástico a base de efectuar rápidos raids con pequeñas columnas. Estos se emprendían por lugares distantes unos de otros, a fin de dar una sensación de fuerza e inquietar al enemigo.

Pues bien, la carretera de Jaén, a unos catorce kilómetros, a la salida de una curva, en donde terminaba la entonces llamada Cuesta de las Cabezas (hoy sumergida bajo las aguas del pantano de Cubillas) arrancaba un camino hacia el complejo donde se alzaba la casa de los ingenieros y los almacenes de materiales con destino a la presa entonces en construcción. Esta confluencia de vías, la existencia de la Venta y, sobre todo, la posibilidad de poder vigilar en posición dominante un buen trozo de carretera y la vía férrea, aconsejaron el establecimiento de un puesto defensivo, a cargo de una escuadra de falangistas, integrada por seis u ocho de ellos.

Era media mañana del día 14 de septiembre de 1936, cuando el falangista en servicio de centinela, dio la voz de alarma, ante la inusitada presencia de un turismo que subía renqueando la empinada cuesta. Acudieron presurosos sus camaradas, viendo estupecac-

tos, como aquel extraño vehículo llevaba pintarrajeada su carrocería con las consabidas siglas de la C.N.T., F.A.I. la hoy y el martillo y sobre el parabrisas bien visible un letrero que rezaba: "Mundo Obrero", "Corresponsal de Guerra".

Al sobrepasar aquella pronunciada curva, pudieron ver los ocupantes al grupo de hombres vistiendo mono azul y junto a ellos pararon y tras saludarlos puño en alto, preguntaron si aquella desviación de la derecha, llevaba a Colomera, mientras confiados, bajaban del coche, como para estirar un poco las piernas y completar la información sobre su ruta. Los falangistas, para quienes las bien visibles iniciales pintadas en blanco sobre la negra carrocería, junto al emblema comunista, eran suficientes signos de identificación, se encararon sus mosquetones y les obligaron a poner los brazos en alto.

Fatal equivocación

Entonces y sólo entonces, fue cuando los ocupantes del coche vieron estupefactos, sobre los brazaletes de los muchachos, campear el yugo y las flechas, bordados en seda roja. Estaban irremisiblemente perdidos.

Por otra parte, los falangistas, con no menos asombro, descubrían cómo bajo

el mono azul de uno de los viajeros, alentaba el cuerpo de una mujer y además, su negra melena, sus grandes y profundos ojos... Era una mujer y ese sentimiento hidalgo, ese respeto del hombre hacia la fémina, esa atracción del sexo, invencible, natural, celtibérica, les hizo olvidarse momentáneamente de la enemiga, de la miliciana, de la que llevaba un pistolón al cinto, para dedicar su atención al conductor que además había quedado en un primer plano. Comenzaron a cachearlo. La mujer, un poco detrás del grupo aprovechó el descuido de sus aprehensores y medio oculta tras el coche pudo sacar su pistola, apoyársela en la sien y disparar. Cuando acudieron a ella, estaba muerta.

Pasados esos instantes de estupor, el chófer declara la identidad y propósitos de aquella mujer. Era Lina Ódena, periodista de "Mundo Obrero" y se proponía ir hacia Colomera, cuya carretera se bifurca unos pocos kilómetros antes; fatalmente pasaron de largo el desvío, continuando hasta dar con el puesto nacionalista al que confundieron con un control amigo. En una cartera se encontraron importantes documentos que proporcionaron a los nacionalistas una valiosa información.

Había en Colomera un pequeño cuartel de milicias malagueñas que segura-

mente había tentado los afanes informativos de gacetilla, la cual recorría los frentes granadinos tan vinculados a las fuerzas del partido comunista, aunque su labor no debía de ser exclusivamente periodística por cuanto el 15 de agosto, en Motril y en el lugar conocido por Camino de las Cañas, vació el cargador de su pistola, sobre la cabeza del sacerdote don Manuel Vázquez Alfaya al que vio desplomarse a sus pies con esa inconcebible indiferencia con que la ficción cinematográfica nos presenta a los pandilleros de Chicago. Es el único testimonio fidedigno que nos queda de sus andanzas por tierras granadinas. Si luego fue a Motril a Almería y de aquí a Guadix, donde otro camarada, el dirigente de la F.A.I., José Maroto, capitaneaba una columna integrada por los fugitivos de la ciudad andaluza que hacían la guerra por su cuenta por estos frentes, son ya meras suposiciones.

Bajo el sol implacable de un mediodía setembrino, y sobre el asfalto blando y ardiente de la carretera, un cuerpo desmadejado de mujer, yace como muñeco de trapo. Bajo su cabeza se va formando un charco sanguinolento; asfalto y sangre; negro y rojo como la bandera sindicalista común a los dos bandos, hoy puestos frente a freten, sin ánimos de lucha, sin buscarse, como consecuencia sólo de un trágico azar.

Documentación, coche, armas y miliciano conductor junto al cadáver de la suicida, fueron entregados a las autoridades militares. El Partido Comunista, y en general la propaganda roja, elevaron a Lina Ódena a la categoría de heroína y mártir de la República. Juzgue cada cual, tras la lectura de este verídico relato, lo que puede haber de heroico y de mártir en la vulgar muerte de Lina Ódena.⁽¹⁾

⁽¹⁾ En primer lloc agrair a Historia y Vida l'autorització per reproduir íntegrament l'article del Sr.Belza. Aquesta narració viscuda i testimonial no es podia ni s'havia d'ometre, malgrat el llenguatge, sens dubte, partidista, per ser la font més directa i la visió de l'altre bàndol. Ometem comentaris sobre l'opinió i els qualificatius que dedica l'autor a la mort de la Lina, només subratllarem que la seva acusació d'un delictes de sang atribuït a la Lina és falsa. I ressaltar la ignorància de l'altre bàndol en considerar la Lina com una simple "gasetillera", el temps i la història s'han encarregat de desmentir-ho.

Trinidad Gallego⁽¹⁾

Al hablar de Lina, quiero hablar de las mujeres de mi época, si bien se debe tener en cuenta que yo nací y pasé mi juventud en el barrio de Salamanca en Madrid, un barrio de clase acomodada y muy distante de la lucha obrera.

Yo sabía que en 1931 habían ganado las izquierdas y se había proclamado la República, y que antes de esta fecha las mujeres tenían un papel muy pobre en lo social ya que solo las dejaban ir a la iglesia. Hasta el año 34 no tuve conocimiento de las luchas de los trabajadores en general y de las mujeres en particular y empecé a tomar conciencia de las leyes que el nuevo gobierno estaba aprobando: la ley del divorcio, la del aborto y sobre todo el derecho de voto para la mujer.

Creo que la República despertó a la mujer. Estaban algunas muy confundidas y pendientes por ejemplo del resultado electoral. Por eso cuando se discutió la ley en el Parlamento español hubieron algunas diputadas que votaron en contra ya que pensaban que con la influencia de la iglesia las mujeres votarían a la derecha, como así paso en 1934. En cualquier caso, es con la República que las muje-

res empiezan a darse cuenta de lo que pueden hacer y por lo que pueden luchar.

Fue también muy importante la apertura de muchos colegios y los puestos que se crearon de maestros ya que con ello pudieron acudir a las aulas los hijos de los trabajadores.

Ya en 1935 las mujeres comenzaron a militar, en número superior, en los partidos políticos y entre ellas destacaron de manera muy importante mujeres como Dolores Ibarruri “La Pasionaria” o la joven de la que hoy hablamos, Lina Ódena.

Lina era una mujer luchadora, preparada y fue una orientación para el resto de las mujeres, aunque yo antes de conocer a Lina, que vino a Madrid en 1936, tengo que reconocer que mi maestra y mi orientación fue Dolores Ibarruri. Esta es la verdad, ya que conocí a Dolores cuando en el 34 lideró la lucha por los mineros asturianos. Con anterioridad me había acercado al Partido Socialista de Pablo Iglesias pero cuando en octubre del 34 veo que Dolores, sin estar preparada de ninguna forma, lucha de aquella manera, pensé: si ella

⁽¹⁾Barcelona, octubre de 2008

puede, yo también. Conocí la forma de gobierno de Rusia y los ideales que defendía el Partido Comunista, sobre todo, la lucha por la defensa de los trabajadores.

En 1935 ingresé en el Partido. Estábamos en clandestinidad, pero el P.C.E se hacía grande día a día. Nos reuníamos tres en la calle, a la semana siguiente a lo mejor uno llevaba a otro y entonces se volvía a hacer otra célula, nunca sabíamos como nos llamábamos. Yo encontré a uno de mi célula en el hospital porque había perdido un ojo, y solo sabía de él que era panadero porque pertenecía a Artes Blancas.

Dada la situación de miseria y hambre que tenían los trabajadores y para preparar las próximas elecciones, se creó lo que se llamó UHP (Unión de Hermanos Proletarios), que era una unión de partidos de izquierdas. En el 36, como las mujeres ya estábamos más desenvueltas cuando gana la izquierda, nos lanzamos al trabajo para hacer lo que cada una podía o sabía hacer, sin una verdadera preparación, porque todas no éramos como Lina Ódena.

La defensa por los derechos recién adquiridos, hizo que cuando empezó la guerra todas las mujeres nos lanzáramos a la lucha, dentro de las posibilidades de cada una. En mi caso, como era enfermera, a la mañana siguiente del 18 de Julio estaba ayudando a formar un hospital de sangre, pero igual que yo había

otras compañeras que hacían lo mismo, se lanzaban a la lucha con todo lo que tenían.

Recuerdo por ejemplo a Manola Rodríguez que vio venir un camión con enfermos y muertos y oyó que habían quedado fusiles sin hombres, entonces cogió y se marchó al frente o el caso de Rosario la Dinamitera que estaba en un almacén sacando armamento del sótano y tenía una bomba en la mano cuando le avisaron que la tirara por que iba a explotar y por no tirarla hacia adelante, porque había personas a su alrededor, dio media vuelta y le explotó en la mano. Las mujeres en la guerra luchábamos con lo que podíamos.

Madrid estaba rodeada, toda la ciudad era frente, solo quedaba libre la carretera de Valencia, y se defendió con voluntariado desde el primer día. El primer batallón que se constituyó fue el 5º Regimiento que lo organizó el Partido Comunista. A partir de ese momento se fueron formando más batallones y las mujeres que estaban en el frente pasaron a la retaguardia, ocupándose de las necesidades de la ciudad y sus habitantes, al mismo tiempo que se preocupaban por obtener víveres para los soldados y todo tipo de intendencia que les hacía falta; ropa, mantas, papel, útiles de aseo...

Seguramente ese hubiera sido el destino de Lina si no la hubieran matado tan joven. Apenas había empezado la guerra y la mataron en el frente de Granada. En Madrid, Barce-

lona y otras ciudades le pusieron su nombre a alguna calle. También habían batallones y escuelas que la recordaban. Su figura fue haciéndose grande y la República la convirtió en una heroína.

A mi, personalmente me enseñó, con su ejemplo, como es la lucha militante de la mujer comunista y estoy convencida de que es en el Partido donde tengo que luchar, son los comunistas las que van por delante. Eso me pareció siempre, me parecieron más radicales en aquel momento y me lo siguen pareciendo ahora, y aunque creo que la si-

tuación no es como la de entonces y que la radicalidad tiene que ser diferente, hay que seguir luchando en la defensa de la clase trabajadora porque, de lo contrario, la derecha se hará la dueña de todo.

El que no tiene nada lucha por todo, y el que lo tiene todo no lucha por nada, y esto puede pasarnos ahora. Siempre hay motivo para la lucha y las mujeres tenemos más motivos que nadie. Es importante que nosotros y nuestras jóvenes sepan del ejemplo de Lina Ódena y conozcan así que solo se avanza con la lucha.

Dolores Ibarruri

“Quizá el camino hay que regar
con sangre de la juventud...”

La Joven Guardia

Lina Ódena⁽¹⁾

No estabas a nuestro lado y, sin embargo, te sentíamos cerca de nosotras. Te necesitábamos; no podíamos cubrir tu puesto de trabajo porque eras única. Siempre dispuesta, activa, cariñosa, abnegada, riendo con sano optimismo ante las mayores dificultades... Y ahora ya no eres...

¡Lina Ódena ha muerto!, nos han dicho, y no podíamos creerlo. No podíamos hacernos la idea de que ella faltase para siempre de nuestro lado.

Lina Ódena era para cada una de nosotras la hermana, la amiga, la camarada. ¡Qué difícil es resignarse a no volverla a ver, a no oír su voz con fuerte acento catalán, que hablaba de trabajo, de organización, de victorias, de triunfos decisivos sobre el fascismo!...

¡Lina querida!...Mis ojos se empañan de

lágrimas y no me avergüenzo de mi llanto, porque lloro por ti; por ti, que era para nosotros una fundada esperanza para la obra titánica de la educación de la juventud; por ti, que eras nuestra más querida compañera, nuestra hermana... Lina era en todo momento la primera en el trabajo, la primera en el sacrificio. A pesar de la juventud, sabía ya del dolor de la cárcel, de la vida ilegal, del brutal trato carcelario... En los días memorables de Octubre de 1934, fue ejemplo frente a la cobardía de muchos y, como ahora, no vaciló en empuñar un fusil...Fue herida.

Cuando recordaba aquellos hechos, cuando recordaba cómo huían las fueras reaccionarias ante el avance de un grupo de camaradas, de los que ella era el alma, provistos de viejos fusiles cogidos en Barcelona, reía a carcajadas, con risa contagiosa, y en sus ojos brillaba el entusiasmo y la fiebre de la lucha.

⁽¹⁾Mundo Obrero, 23-9-1936

Sentía hondamente el amor a su tierra, a su Cataluña, que ella soñaba libre, nacional y socialmente, mas su profundo sentimiento clasista, le hacía luchar al mismo tiempo que por la liberación de su pueblo, por la liberación de todos los pueblos, de todos los oprimidos.

La criminal sublevación franquista la sorprendió en Almería. Y ella, catalana, ardiente defensora de las aspiraciones de Cataluña, pensó que su deber revolucionario era estar al lado de sus hermanos andaluces para animarles con su ejemplo, dispuesta a sacrificar su vida si ello fuera necesario.

Su muerte ha sido un gesto heroico; las Aída Lafuente, las Lina Ódena se dan fundamentalmente en el pueblo, cuyas mujeres están acostumbradas a sacrificarse permanentemente en anónimas heroicidades, en sublimes abnegaciones. Lina recordaba muchas veces a Aida Lafuente. Y como ella, supo morir de manera que su nombre quedará para siempre grabado en la historia revolucionaria de España.

Con nuestro camarada Pretel dirigía una columna: la columna que combatía en los alrededores de Granada. Salió de avanzada con otro compañero en un coche. Se perdieron y fueron a caer en el campo enemigo. Lucharon hasta ago-

tar las balas de sus pistolas, disparando contra el enemigo, que rodeaba el coche. Lina vendió cara su vida. La última bala fue para ella; no quiso caer viva en manos del adversario, y se pegó un tiro. Su cuerpo fue llevado por el enemigo a Granada como un trofeo.

Los obreros, los campesinos, los soldados, los marineros y los aviadores que luchaban con ella, crisan hoy los puños con dolor y, desesperados, prometen vengarla. ¡Lo cumplirán!...

Y mañana, cuando las notas triunfales de los cantos del pueblo que aplastará al fascismo llenen las calles de Granada, y las banderas de la victoria ondeen triunfadoras en el Alcázar, testimonio de pasadas grandezas, el recuerdo de Lina Ódena, de la joven comunista que dio su vida por la liberación de Granada, vivirá por sobre todo, hablando a las futuras generaciones de lo áspero del camino que hubo que recorrer en la conquista de la libertad.

¡Lina Ódena! ¡Guía de la juventud! ¡Ejemplo admirable del heroísmo, de abnegación, de sacrificio; ante tu cuerpo sacrificado se inclinan en doloroso homenaje nuestras banderas! Has entrado de lleno en la inmortalidad. Mañana, cuando tus verdugos hayan sido aniquilados, iremos a depositar sobre la tierra libre de Granada, que cubrirá tu

cuerpo, las flores de nuestro cariño, las siemprevivas de nuestro afecto. Te recordaremos siempre y tu nombre será la bandera de todas las mujeres que luchan contra el fascismo, que luchan contra la opresión.

Teresa Pàmies

Lina Ódena, heroína de la república¹⁾ Lina Ódena, no era el seudónimo de una miliciana sino el verdadero nombre y apellido de una joven que nació en Barcelona el 8 de enero de 1911. Al pegarse un tiro camino de Granada el verano de 1936, tenía 25 años. Catalina Ódena (Lina era el diminutivo) trabajó desde su adolescencia como aprendiz de sastre primero y de oficiala después. Militaba en la Juventud Comunista de Cataluña desde 1931 y en 1933 ya era elegida secretaria general de dicha organización y miembro del Secretariado de la Juventud Comunista de España que entonces dirigía el madrileño Trifón Medrano. El nombramiento de Lina Ódena como secretaria general de la Juventud Comunista de Catalunya tuvo lugar a su regreso de la U.R.S.S., donde había pasado unos meses.

Durante los hechos de octubre de 1934, la insurrección revolucionaria fracasó en Cataluña, Lina Ódena se destacó por primera vez con el fusil en la mano, formando parte del grupo armado derrotado en Sant Cugat cuando se dirigía a organizar la insurrección de los “rabassaires” del Vallés. Tras la derrota, Lina Ódena conoció la cárcel y la actividad clandestina. Se destacó principalmente en la campaña electoral de 1936, obtenida ya la legalidad. En esa época la conocí personalmente.

Montada en una moto que conducía Ramón Casanellas -implicado en el asesinato de Dato, refugiado en la U.R.S.S. seguidamente y amnistiado por la República- recorrían ciudades y pueblos para hablar en mítines en nombre de su organización. Recuerdo que en mi

¹⁾ Historia y Vida nº 92, Carta nº 1102, pág. 4.

pueblo -Balaguer, en la provincia de Lérida-, donde predominaban los del P.O.U.M., no los dejaron hablar y se produjo uno de los lamentables forcejeos tan frecuentes entonces entre grupos de izquierda de signo diferente.

Recuerdo que Lina Ódena vestía una falda oscura y una camisa-casaca como la de los soldados soviéticos, cosa que llamaba mucho la atención en una pequeña ciudad como la mía. Llevaba una boina sobre su pelo negro y corto, era de mediana estatura y no muy robusta. Sin embargo se defendía audazmente pese a estar en minoría, y ella y Casanellas lograron dirigir la palabra a un grupo de ciudadanos aunque no pudieron hacerlo en el local donde estaba anunciado su “mitin”.

En el verano de 1936, Lina Ódena se encontraba en Almería en misión del Comité Central de la Juventud Socialista Unificada de España, fusión de la Juventud Comunista y de la Juventud Socialista realizada meses antes. En Almería, Lina Ódena volvió a empuñar el fusil para hacer frente a los sublevados. Sofocada la rebelión en Almería dirigió, junto con el diputado comunista andaluz Antonio Pretel -que aún vive-, hacia Gaudix e Iznalloz con la intención de combatir a los sublevados en Granada. Esa vez no tuvo suerte. Les salieron al

paso fuerzas superiores y cuando se vio acorralada, antes de caer prisionera de sus adversarios, Lina Ódena se pegó un tiro con la pistola que llevaba al cinto. **Nadie sabe dónde fue enterrada ni qué pasó con su cadáver.** Se han contado muchas leyendas negras al respecto ninguna de las cuales ha podido ser verificada.

La última foto de Lina Ódena la muestra vestida con un mono azul de las fuerzas aéreas, correa, pluma estilográfica en el bolsillo superior derecho, una melena corta y lacia y la media sonrisa que la caracterizaba.

Luego se tejió la leyenda. El primer homenaje de que fue objeto se celebró en el cuartel “Pablo Iglesias” (después “Voroichilov”) de Barcelona el 24 de octubre de 1936. A propuesta del comandante Frías, un militar profesional leal a la República, Lina Ódena fue nombrado teniente coronel honorario del “Regiment de Ferro” (más tarde, “Batalló Jaume Graells”).

Una de las centurias de aquel regimiento se llamaría “Lina Ódena”. La sede de la Juventud Socialista Unificada de Barcelona, instalada en el caserón del marqués de Comillas en las Ramblas, se llamó “Casal Lina Ódena” y la primera escuela de cuadros organizada por la Juventud So-

cialista Unificada de Catalunya se llamó: "Escola política Lina Ódena", instalada en una torre requisada en Pedralbes.

Repasando la prensa militante de aquella época encontramos una carta de Sinferopol (U.R.S.S.) dirigida a la madre de Lina Ódena comunicándole que, en homenaje a la heroína catalana, habían pue-

to el nombre de Lina a una niña recién nacida. Todo esto parece hoy un ejemplo de excesivo culto a la persona. Así es, y ejemplos parecidos i más exagerados se encuentran en todas las épocas, en todos los partidos y religiones. Pero no es levantar ningún altar a Lina Ódena decir que fue consecuente con su ideal y que asumió todos sus riesgos y desventajas.

Manola Rodríguez Lázaro

Retroceder sesenta años para encontrarte, es como sentir el desgarró y la tristeza del vacío doloroso de tu pérdida. Pero al pronto el éxtasis del recuerdo circunda nuestra mirada en el vacío retrospectivo, inundando tu ser de circunstancias

bellas, recordando la fuerza que emana de tu serenidad inquieta, de tu no retroceder ante el obstáculo.

Lina, querida, camarada que parecía que nada hacías pero que nunca te detenías.

Manola Rodríguez Lázaro

Va néixer el 3 d'octubre del 1914. Va ingressar a la Joventut Comunista de Madrid als quinze anys i a la J.S.U. el 1935. Va passar a la clandestinitat en acabar la guerra civil i va militar al PSUC fins a la creació del PCC el 1981. Actualment és membre del Comitè Central del PCC

Sin olvidar tendernos tu mano, para que con ella nos multiplicáramos en el esfuerzo de la construcción de un nuevo día. Día sin explotadores, sin explotados.

Fueron nuestras aquellas tardes, en Madrid, en el Circulo Juvenil Aida Lafuente, dando clases de confección, horas eter-

nas de discusiones a vencer, pero merecía la pena mirar al infinito por una utopía, que al realizarse creaba otra y otra...

El éxtasis se disuelve, volviéndonos a la realidad del presente. Presente en el que ya no estás, pero del que nunca te has ido.

Socorro Rojo de España

DICIEMBRE • 1939

Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado	Domingo
☉	☉	☉	☉	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31
☉	☉	☉	☉	☉	☉	☉

LINA ODENA

Poemes a Lina Ódena

*Ya de niña yo buscaba
mi punto de referencia.*

*Lina Ódena se llamaba
¡Se llamaba...!*

*Bella en su interior,
ella creaba,
y en nuestro Círculo
de jóvenes
dimos clases
de confección,
y aun tiempo
hablamos de explotación.*

*Lina Ódena se llamaba
¡Se llamaba...!*

*Corrían los meses de 1936
Amenazada la República
se vé y la situación mandaba
detener al enemigo.
Lina y yo no éramos nada
pero junto a la muchedumbre
dos más contaban.*

Nuestras voces unidas gritaban.

¡Abajo el fascismo!

¡No pasarán!

¡Muera la reacción!

Lina Ódena se llamaba

¡Se llamaba...!

Lina...

caíste en el frente de Granada,

tu última bala, luchando,

fue para ti.

No consentiste que la mano del enemigo

te tocara.

¿Pensaste en mi?

No importa, yo sí en ti

cuando con rabia

en el frente de Buitrago

el gatillo de mi fusil apretaba.

Lina Ódena se llamaba

¡Se llamaba...!

Días después

por la aguja y la tijera

mi fusil cambié

¡Sintiéndote junto a mí!

Un inmenso clamor

desde Madrid llegaba,

el invierno se acercaba,

“Ropa para el Frente”

*la necesidad gritaba.
"Mujeres a la retaguardia"
tiempo para pensar no faltaba.*

*El fascismo avanzaba
al llamamiento acudí
sintiéndote junto a mi,
sabiendo que si vivieras
tu también así lo hicieras.*

*Lina Ódena se llamaba
¡Se llamaba...!*

*Mi tijera y aguja
no disparaban
pero ropa para el frente
con cariño elaboraban.*

*¡Por ti Lina, por ti
mi aguja, mi tijera
y mi fusil!*

MANOLA RODRÍGUEZ LÁZARO

A LINA ÓDENA⁽¹⁾

*... Ni un temor en tus ojos
ni un temblor en tu cuerpo.
Ante la muerte tranquila,
tranquila y seria ante el misterio.*

*Bala tras bala volcó su pistola
sobre el fascismo siniestro.
Sólo una bala dejó en la pistola
para su pecho.*

*¡Ay, Lina Ódena, tan tierna, tan niña,
y ya compañera del pueblo!*

*Porque eras espiga en el campo,
porque eras suspiro en el viento,
porque eras espuma en el mar,
y rayo de luz en el cielo,
ay, Lina Ódena, se quejan y lloran
la tierra y el agua y el aire y el fuego...*

*Lina Ódena, tan tierna, tan niña,
¡y ya compañera del pueblo!*

PEDRO GARFIAS

A LA MUERTE DE LINA ÓDENA⁽¹⁾

*Por alamedas y fuentes
que cruzan Sierra Nevada
va cabalgando en el aire
limpio de la madrugada
Lina Ódena, flor de mayo
camino de mi Granada.*

*Ojos del viento te ven
el corraje de nácar,
tu traje de comandante
y tu camisa bordada,
y lágrimas de rocío
refrescaban tu garganta.*

*Refrescaban tu garganta
limpia, de enamorada,
y crujían los milagros
que peina el alba en las ramas
mientras que tú, Lina Ódena,
caminabas a Granada.*

*Canciones de violines
dicen que te cortejaban
- y que tus suspiros eran
antigüedades romanas -
de Guadix a Santafé
hasta bañarse en Alhama.*

*Gitanas del Sacro Monte
que huyeron todas descalzas
te ven con ojos de angustia*

*tu cara de desposada,
y se asustan, pues no saben
tu muerte con fecha exacta.*

*Tu muerte, Lina, tu muerte,
cuando veías Granada,
y entre el Darro y el Genil
sollozabas por España,
gritando a los cuatro vientos:
“¡Milicianos, libertarla!”*

*¡Y que la risa de Alhambra
y mi sonrisa cantes, Galiana!
¿No ves que ya no me queda
sangre, ni nervios, ni entrañas?
¿No ves que me están bordado
mi sudario en su ventana?*

*Tristes marchan el cortejo
doncellas y generalas,
campesinos y mineros
con jinetes de Alpujarras,
que te juraron al verte
pálida y muerta en la caja.*

*Granada tendrá suspiros
propios de recién casada.*

GALIANA ARAGONÉS
SOLDADO, 270º BATALLÓN

!!!En Pie!!!, Órgano de la Brigada Mixta nº 13, 12.9.1937

A LINA ÓDENA, MUERTA ENTRE GUADIX Y GRANADA⁽¹⁾

*Por las puertas de Granada,
corre un arroyo de sangre,
en cuyas márgenes bebe
ocres y sienas las tardes.*

*El livor de la tragedia
se enciende con el cadáver
de sombra, de la helada sombra,
que gime en los olivares.*

*Ya acechan los enemigos
ocultos en los ramajes.
Ya sube el llanto a los ojos.
Ya se encienden los trigales.*

*Ya la muerte arrebatada
- por los pozos de la sangre -
ruge y salta enfurecida,
brinca y se clava en las carnes.*

*Lina Ódena, fresca rosa,
flor de humedecido talle,
se interna en campo enemigo
sin miedo de que la maten.*

Oscuros búhos de sombra
se cierne sobre el paisaje.
¡Ay, qué muerte negra lleva,
prendida en su verde talle!

Lina Ódena está cercada,
cercada por los pinares.
Veinte moros la persiguen,
armados de veinte alfanjes.
Llevan la peste en la sangre.

Pretenden viva cogerla,
para placeres salvajes...
¡Huye, Lina; huye, huye...;
corre, que aún puedes salvarte;
hay el enemigo te cerca,
a ti te sobra el coraje!
Lina Ódena, fresca rosa,
flor de humedecido talle,
sin hacer casi del viento,
dispara y heridas abre.

Broncos clamores se escuchan,
como toros mal heridos,
los moros rebeldes caen.

Ya son siete. Ya son ocho.
Son doce moles de carne,
que se clavan en la tierra
para nunca levantarse.
- ¡Huye, Lina; corre, corre;
las sombras pueden salvarte!-,
le repite y le repite,
entre gemidos, el aire.

*Pero Lina no se mueve,
clavada sobre la tarde.
Llenos de lumbre los ojos,
exclama, deshecha de sangre:
"Viva no podréis cogermé,
que soy moza de coraje.
¡Prefiero morir con honra,
antes que vivir cobarde!"*

*Un frío disparo suena
y su esbelto cuerpo cae.
¡Que no se muevan los pinos!
¡Que no se paren los aires!
¡Que las rosas no amanezcan!
¡Que no den frutos los árboles!
¡Que se callen ya los pájaros!
¡Que no vuelvan más las aves!
Lina Ódena, rosa fresca,
nadie ya podrá olvidarte:
¡desde Guadix a Granada,
quebraste tu verde talle!*

Plá y Beltrán

(1) Ángel Estivill, *Lina Ódena. La gran heroína de la juventud revolucionaria de España*.
Barcelona, Col. "Las grandes figuras de la Revolución" nº 2, Ed. Maucci, S/E

NOCTURNO GRANADINO

(A la memoria de nuestra camarada Lina Ódena)

*Se escucha el ritmo divino
del sonar de una guitarra
que en el frente granadino
el aire puro desgarrar.*

*La blanca luna ilumina
las sombras de un olivar,
y esta media granadina
se oye en sollozo cantar:
Llora la guitarra mía
con hondo y sentida pena...
El alma de Andalucía
recordando a Lina Ódena.*

*¡Muere de melancolía!
La copla se fue extinguiendo
en las sombras fantasmales,
el eco fue repitiendo
sus tercios sentimentales...
y un romero juglar
que los frentes recorría,
para su musa inspirar,
recitó esta poesía
que a todos hizo llorar.*

*Lina Ódena,
dulce y buena
como el pan espiritual
que dabas a boca llena
propagando tu ideal.*

*Abeja de la colmena
laboriosa y productora,
que entregó toda su miel
a una clase explotadora
que en cambio sólo da hiel
amarga y acibadora...*

*Suspendió el recitador
un instante la poesía,
para escuchar con fervor
esta copla que decía
el lejano cantador:
Miliciano campesino
que sientes nuestro ideal
en el frente granadino,
de Granada la inmortal
Lina te marca el camino.*

*Cuando el eco del cantar
se perdió en la lejanía,
el romancero juglar
prosiguió su poesía
diciendo, con honda pena;
Lina Ódena,
dulce y buena:
Tu figurilla, inmortal,
será en romances cantada
y erguida en un pedestal
sobre la tierra sagrada
que te acogió con amor,
cuando caíste truncada
igual que una débil flor
¡cuando es de cuajo arrancada
por ciclón devastador!*

*Lina Ódena
dulce y buena:*

*Barcelona societaria
admiró ti lealtad
tu fe revolucionaria,
y tu gran actividad
por la Causa proletaria,
sintiéndose conmovida
porque su “noya” querida
al propio tiempo que honrada,
consiguió ser venerada
entre la clase oprimida...*

*Lina Ódena
dulce y buena:
como niño desvalido,
duerme, para siempre, en paz,
sobre el regazo querido
de nuestra roja bandera,
que ya se yergue altanera
majestuosa y triunfal,
¡en la República Obrera
de la gran Rusia inmortal!*

.....
*Se extinguió la poesía
en los labios del juglar
y el alma de Andalucía
dentro de su amarga pena
no cesaba de nombrar:
¡Lina Ódena! ¡Lina Ódena!*

Manuel García
Madrid, octubre de 1936

“El Miliciano rojo”, Portavoz de las Milicias del Cuartel Marx, nº 11, Barcelona, 19.10.1936

ROMANCE A LINA ÓDENA

Dedicado a las jóvenes componentes del Círculo que
lleva su nombre.

*Lina Ódena, Lina Ódena
tu nombre suena en el aire,
atraído por el viento,
al son del clamor triunfante.*

*Como presa de recuerdo,
de una mujer de coraje,
que supo morir de honra,
antes que vivir cobarde.*

*Ella misma se mató,
no consintió que salvajes,
mancharan su honor en vida,
y su cuerpo apuñalasen.*

*Así son nuestras mujeres,
las de España forjante,
todas como Lina Ódena,
defienden las libertades.*

*Lina Ódena yace en tumba,
pero no sus ideales,
ellos no pueden morir,
mientras España se salve.*

*Mientras quede un español,
no dejará que avasallen,
al país donde nació,
y muera por libertarle.*

*Lina Ódena, prometemos,
tu muerte habrá de vengarse,
y entonces resurgirán,
de nuevo tus ideales.*

*Levantándose la lápida,
de la tumba en que dormitas,
a la que irán los traidores,
que desolaron tu vida.*

Eugenio Sastre

ROMANCE A LINA ÓDENA

*Diez y nueve años tenía
al morir la miliciana,
diez y nueve años tenía
Lina Ódena se llamaba.
La vio nacer Cataluña
y la vio morir Granada:
pero la han de ver los siglos
ardiendo como una llama
de resplandores eternos
de ejemplos y de enseñanzas.*

*Diez y nueve años tenía...
¡Lina Ódena se llamaba!
-¿A dónde vas, compañera?
-¿A dónde vas, miliciana?
-Voy a mirar los perfiles
de las torres de la Alhambra,
recortaste sobre el cielo
cuajado de estrellas altas.*

*-¡No avances más, compañera!
¡No avances más, miliciana!
que el moro te está acechando
hambriento de carne blanca;
que hasta las bestias desean
morder rosas perfumadas.
-Llevo al cinto mi pistola
y el peine lleno de balas.*

*¡Dejadme ver los perfiles
de las torres de la Alhambra!
-¡Corre! ¡Corre, compañera!
¡Corre! ¡Coree, miliciana!,
que ya están asaetando
pupilas desorbitadas*

*Que hay sobre tu cabellera
manos que parecen garras,
y un aliento venenoso
te quema la nuca blanca,
-¡No temas! ¡Para mi frente
me queda la última bala!*

*Cuatro sátiros de bronce
con alfanje y con chilaba,
se llevaron su cadáver
de Lina Ódena a Granada.
Los ojos muertos no vieron
los perfiles de la Alhambra
remontarse sobre el cielo
cuajado de estrellas altas.*

*Si te lloró Cataluña,
también te llora Granada,
¡Ya tienen una flor nueva
los jardines de la Alhambra!*

Alcázar Fernández

("Avanzadilla", Órgano de la 36ª Brigada Mixta nº 15, 18.10.1937)

ROMANCE DE LINA ÓDENA

*Por Granada, tropas moras.
Por Málaga, son leales,
y de Málaga a Granada
es de fieles el viaje.
Por ella va Lina Ódena
donde nunca fuera antes.
Va camino de la muerte,
va dirigiendo el avance.
Por allá va Lina Ódena,
donde nunca fuera antes.
Quiere avisarle el vigía
y no puede darle alcance.
El auto que la llevaba
sigue camino adelante.
¡Lina Ódena, Lina Ódena
ya nadie puede salvarte!
¡Ya no veremos tu risa,
tu estrella de comandante!*

*¡Ya tus palabras guerreras
no encenderán nuestra sangre!
¡Que falsas noticias tienes!
¡De qué camino fiaste!
Carretera envenenada
de negras flechas fatales.
Lina Ódena, Lina Ódena,
por qué traición te engañaste.
Ya no sonarán tus balas
de justicia en los trigales.*

*Sólo sonará tu cuerpo
cayendo en los olivares.
Sólo contra las arenas,
a luz sonará tu sangre.
Lina Ódena, Lina Ódena,
camarada de linaje
claro, de todos los héroes,
que sangrarán por vengarte.
¡Tú caíste, Lina Ódena,
pero no tus libertades!
Que de Málaga a Granada,
tierras, trigos y olivares,
y las novias y las madres
no temen ya a criminales.
¡Que de Málaga a Granada
los caminos son leales!
¡Que todo alberga alegrías;
sólo tu muerte pesares!*

Lorenzo Varela

Bibliografia

Impresos

- 1.- ALBA, V.: **El marxismo en Catalunya (1919-1939)**, Barcelona Ed. Pòrtic, Col. Nartex, 1974
- 2.- **Historia Social de la Juventud**, Barcelona, Plaza & Janés, 1975.
- 3.- **La Alianza Obrera**, Madrid, Júcar, 1978.
- 4.- AYMAMÍ Baudina: **El 6 d'octubre tal com jo l'he vist**, Barcelona, Atena, 1935.
- 5.- BANQUÉ, J. : **Memòries (extracte) Comunistes i Catalans**, Nous Horitzons, núm. 23, 3er i 4rt Trimestre 1971.
- 6.- BELZA, J.: **Así murió Lina Ódena**, Historia y Vida, Extra núm. 4, 1975.
- 7.- BONAMUSA, F.: **El Bloc Obrer i Camperol**, Barcelona, Curiel, 1974.
- 8.- BROUÉ, P. i Temime, E.: **La Révolution et la guerra d'Espagne**, París, Editions de Minuit, 1961.
- 9.- BUBER-NEUMANN, M.: **Historia de la KOMINTERN-La Revolución Mundial**, Ed. Picazo, Barcelona, 1975.
- 10.- BULLEJOS, J.: **España en la Segunda República**, México, Impresiones Modernas, S.A., 1972.
- 11.- **La COMINTERN en España. Recuerdos de mi vida**. México D.F., Impresiones Modernas, 1972.
- 12.- CASTERÁS, R.: **Las juventudes Socialistas Unificadas de Cataluña, ante la guerra y la revolución (1936-1939)**, Barcelona, Hogar del Libro, 1982.
- 13.- COMÍN COLOMER, E.: **Historia del Partido Comunista de España**, Vols. I i II: Abril 1920 – Febrero 1936. Del nacimiento a la mayoría de edad (16 de febrero al 17 de julio de 1936). Período de bolchevización. Madrid, Editora Nacional, 1965-67.
- 14.- CRUZ Rafael: **El Partido Comunista de España en la II República**, Madrid, Alianza Editorial, S.A., 1987.

- 15.- DÍAZ, J.: **Tres años de lucha. Por el Frente Popular. Por la Libertad. Por la Independencia de España**, Barcelona, Ed. Del Partido Comunista de España 1939.
- 16.- ESTIVILL, A.: **6 d'octubre. L'ensulsiada dels jacobins**, Barcelona. Ed. L'Hora, 1935.
- 17.- Lina Ódena. **La gran heroína de la juventud revolucionaria de España. Su vida, su obra y su trabajo entre el proletariado en lucha. Su muerte gloriosa frente al fascismo**, Barcelona, Col. "Las grandes figuras de la Revolución", N° 2, Ed. Maucci, S/E.
- 18.- ESTRUCH, J.: **Historia del P.C.E. (1920-1939)**, Volum I, Barcelona, El Viejo Topo, 1978.
- 19.- FERRERONS R. i GASCÓN, A.: **Ramon Casanellas i la creació del P.C.C.**, L'Avenç, núm.143, 12-1990, pàg. 20 – 26
- 20.- GASCÓN, A. i MORENO M.: **Ramon Casanellas**, Avant núm. 211, 15-1-1987, pàg. 8 i 9.
- 21.- HUMBERT-DROZ, J.: **Mémoires. De Lenin à Stalin. Dix ans au service de l'internationale communiste (1921-1931)**, Neuchatel, Editions de la Bacouinière, 1971.
- 22.- MARTÍN i Ramos, J.LI. : **Els orígens del Partit Socialista Unificat de Catalunya (1930-1936)**, Barcelona, Ed. Curial, 1977.
- 23.- MORÁN, G.: **Miseria y grandeza del Partido Comunista de España, 1939-1946**, Barcelona, Ed. Planeta, 1986.
- 24.- PÀMIES, T.: **Quan érem capitans (memòries d'aquella guerra)**, Barcelona, Dopesa, 1974.
- 25.- Lina Ódena **heroína de la República**, Carta núm. 1102, pàg. 4, Historia y Vida núm. 92, Barcelona.
- 26.- UCELAY Da Cal, E.: **La Catalunya Populista, Imatge cultura i política en l'etapa republicana (1931-1939)**, Barcelona, Ed. La Magrana, 1982.
- 27.- VINYES, R.: **La gestación de las Juventudes Socialistas Unificadas (1934-1936)**, Taula de canvi, núm. 5, maig-juny 1977, pàg. 98-120.
- 28.- **La formación de las Juventudes Socialistas Unificadas (1934-1936)**, Madrid, Siglo XXI, 1978.

Prensa

“ Alliberament”

“Lluita”

“Catalunya Insurgent”

“El Miliciano Rojo”

“Catalunya Roja”

“Mundo Obrero”

“Juliol”

“Octubre”

“Justicia Octubre Social”

“Treball”

“Juventud”

“La Vanguardia”

“L´Hora”

Arxius

- Arxiu Històric Partido Comunista de España.

- Arxiu Fundació Pere Ardiaca.

Entrevistes personals

- Margarita Abril.

- Agustín Arcas Merlos.

- Lluís Salvadores.

- Trini Torrijos.

- Manola Rodríguez

